

Analiza štampanih medija u Srbiji
April - Jun

Kvartalni MEDIJAMETAR

02|2018

Godina 4, Broj 2/2018
ISSN 2406-2707

Analiza štampanih medija u Srbiji
april - jun

Kvartalni
MEDIJAMETAR

02/2018

KVARTALNI MEDIJAMETAR*Analiza štampanih medija u Srbiji*

Godina IV, Broj 2/2018

ISSN 2406-2707

Redakcija

Milana Brisić

Vladimir Abramović

Aleksandra Milićević

Marija Benke

Izdavač

Institut za javnu politiku Beograd

Kneza Miloša 68

E-mail: office@ijp.rsWeb: www.ijp.rs*Štampa*

Instant System Beograd

Za izdavača

Vladimir Popović

Urednici

Vladimir Popović

Velimir Ćurgus Kazimir

Sadržaj

**1 Velimir Ćurgus Kazimir:
UVOD****2 Isidora Jarić, Danica Laban:
UZORAK****3 Isidora Jarić, Danica Laban:
REZULTATI ISTRAŽIVANJA****4 Dejan Vuk Stanković:
DISKURZIVNA ANALIZA****5 O AUTORIMA**

CIP - Каталогизација у публикацији

Народна библиотека Србије, Београд

659.3

KVARTALNI medijametar : analiza štampanih medija u Srbiji / urednici Vladimir Popović, Velimir Ćurgus Kazimir. -

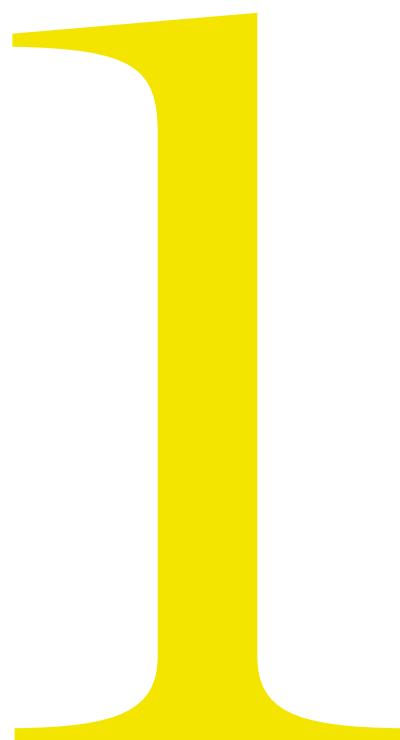
God. 1, br. 1 (2015)- . - Beograd : Institut za javnu politiku, 2015- (Beograd : Instant System). - 24 cm

Tromesečno. Ima izdanje na drugom jeziku: Quarterly mediameter = ISSN 2406-274X

ISSN 2406-2707 = Kvartalni medijametar

COBISS.SR-ID 215060236

Uvod

ISIDORA JARIĆ, DANICA LABAN

UVOD:

Postizborni obrt

Posle nekoliko uzbudljivih tromesečja u kojima smo beležili stalni porast broja tekstova inspirisanih serijskim izbornim procesima na različitim nivoima vlasti i njihovim pratećim zapletima, drugi trimestar 2018. godine donosi iznenađenje u pogledu smanjanja broja tekstova koji su ušli u uzorak. U ovom tromesečju u uzorak istraživanja ušlo ih je tek 2009, gotovo 10% manje nego u prethodnom kvartalu. To je posledica okretanja fokusa medija, nakon okončanih lokalnih beogradskih izbora, ka drugim temama. U drugom kvartalu, prezasićeni politikom, mediji se okreću ležernijim temama, a naročito sportu, u očekivanju Svetskog prvenstva u fudbalu u Rusiji, koje je počelo 14. juna.

Strasti pobuđene beogradskim izborima, koji su okončani u prethodnom kvartalu, iscrpele su interes čitalačkog auditorijuma za teme iz domaćeg političkog života. Na naslovnicama je primetno povećanje učešća tekstova u kojima je reč o međunarodnim odnosima. Jedan od povoda većeg broja tekstova iz ove grupacije, bila su događanja u Siriji.

I u ovom kvartalu beležimo povećano učešće izveštaja, koji ionako dominiraju uzorkom. Velika većina tekstova u listovima *Alo!*, *Blic*, *Informer*, *Kurir* i *Večernje novosti* su izveštaji, uz nešto malo intervjuja, dok malo veću šarolikost žanrovske formi imaju samo *Danas* i *Politika*.

Odabir tema koje nisu u neposrednoj vezi sa politikom, kao odgovor na postizbornu zasićenost političkim sadržajima, doveo je i do prvog blagog povećanja učešća balansiranih tekstova. Posle dugog vremenskog perioda i više kvartala u kojima je bio primetan kontinuirani trend opadanja balansiranosti tekstova, u drugom kvartalu 2018. godine prvi put beležimo diskretno povećanje balansiranih tekstova od 3%.

Ipak, mnoge od uz nemirujućih praksi uređivačkih strategija štampanih medija uočenih u prethodnim analizama *Medijametra* i dalje su prisutne. I dalje se u redakcijama osmišljavaju brojni povodi, tj. neposredni povodi za nastanak teksta nisu realni događaji. U ovom kvartalu, broj tekstova osmišljenih u redakciji je ponovo uvećan.

U prethodnim brojevima *Medijametra* pratili smo izveštavanje medija o ubistvu pevačice Jelene Marjanović. Iako je prošlo više od dve godine od neposrednog događaja, mediji i dalje izveštavaju kao da je u pitanju aktuelno dešavanje, izmišljaju potencijalne scenarije počinjenog ubistva, uvode nove aktere, razvijaju „teorije zavere“, uz kontinuirano praćenje istražnog postupka koji se vodi protiv supruga pevačice, i sve to na naslovnim stranicama.

I u ovom broju Kvartalnog *Medijametra* empirijska gradja je istraživana na istovetan standardizovan način. Jedinica analize je bila jedan tekst, a sama analiza kombinacija dva istraživačka metoda: (a) analize sadržaja, koja je bila usmerena „određenim teorijsko-hipotetičkim okvirom ... kojim se stvara objektivna i sistematična iskustvena građa o sadržaju društvenog komuniciranja, koja omogućuje izvođenje relevantnih zaključaka o društvenom kontekstu u kojem se komuniciranje odvija“¹ i (b) diskurzivne analize, koja nam je omogućila da različite, epistemički i metodološki nesamerljive,² autorske interpretativne strategije i uređivačke politike koje odražavaju predstave različitih, pre svega ideoloških i političkih, diskurzivnih realnosti, razumemo kroz analizu njihovih specifičnih diskurzivnih značenja.

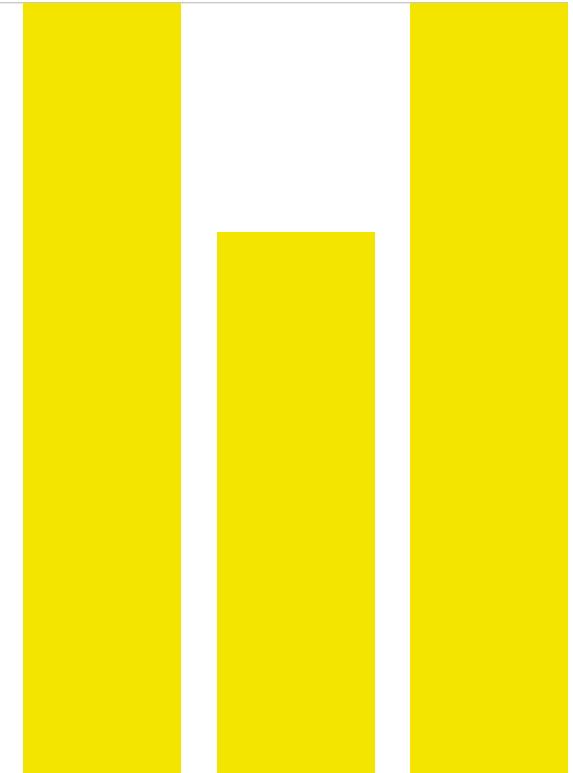
U interpretativnom smislu, radi lakše organizacije teksta, analiza je, baš kao i u slučaju prethodnih izveštaja, podeljena u dve celine koje se odnose na: (a) analizu kvantitativnih pokazatelja prikupljenih uz pomoć analize sadržaja, i (b) diskurzivnu analizu kvalitativne građe izvučene iz tekstova koji su ušli u uzorak istraživanja.

1 S. Gredelj, *S onu stranu ogledala*, Beograd: Istraživačko-izdavački centar SSO Srbije, 1986, 19.

2 G. Couvalis, *The Philosophy of Science*, London, Sage Publications, 1997.

2

Uzorak

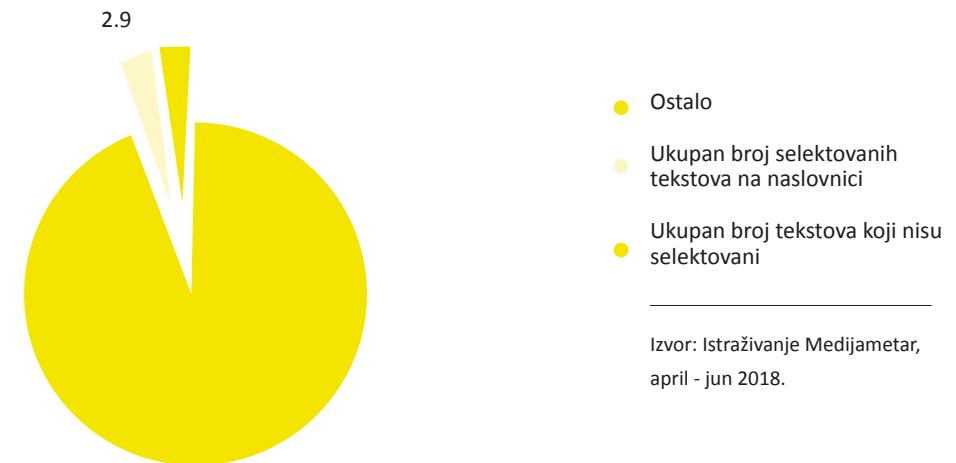

ISIDORA JARIĆ, DANICA LABAN

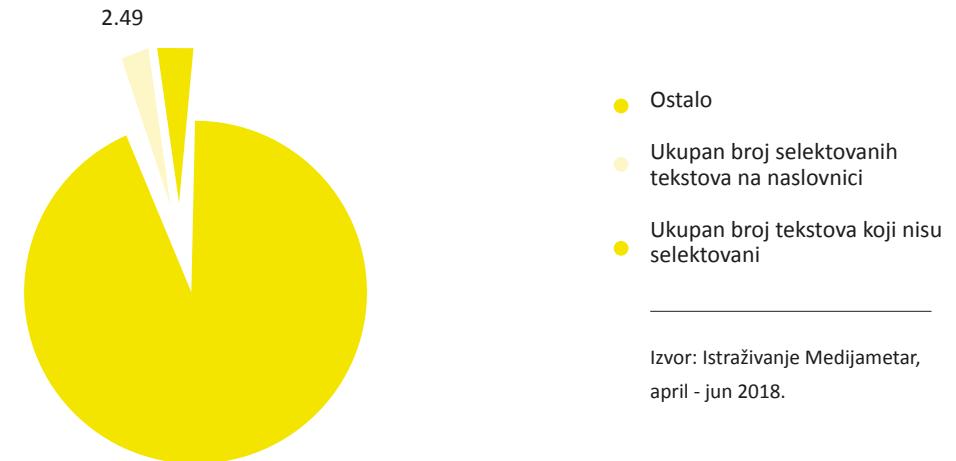
Uzorak

Kao što je navedeno u prethodnim izdanjima, osnovna ideja projekta **Medijametar** je da pokuša da rekonstruiše medijsku realnost dnevnih štampanih medija u Srbiji, onako kako se ona može rekonstruisati iz tekstova koji su pozicionirani (u celosti, ili delimično) na naslovnim stranama, a govore na različite načine o aktuelnim političkim događajima i prilikama u Srbiji i svetu. Uzorak dnevnih novina sačinjen je još 2015. u odnosu na dva kriterijuma selekcije – najveću čitanost i reputaciju štampanih medija. Dnevni listovi **Alo!**, **Blic**, **Danas**, **Informer**, **Kurir**, **Politika** i **Večernje novosti** čine uzorak **Medijametra** i tokom 2018. godine, kako bi bilo moguće uporedno praćenje rezultata. Naslovna strana je deo dnevnih novina koji čitaoci najviše povezuju sa identitetom/prepoznatljivošću jednog medija. Ona je često odgovorna za prvi utisak, našu potencijalnu naklonost ili odbojnost, koju formiramo o nekom štampanom izdanju. Sa naslovnom stranom u kontakt ne dolaze samo čitaoci određenog lista, već i ljudi koji te dnevne novine možda nikada neće uzeti u ruke. Preko novinskih i televizijskih reklama i izloga prodavnica štampe, naslovna strana dolazi u dodir sa auditorijumom širim od onog koji čini čitalačka publika bilo kog pojedinačnog izdanja dnevnih novina, formirajući tako, na izvestan način, javnu sliku novina koja simboliše njenu uređivačku politiku, vrednosnu orientaciju i usmerenost ka određenoj čitalačkoj publici. Zbog svih ovih gore pomenutih razloga, naslovne stranice dnevnih novina iz našeg uzorka našle su se u fokusu analize projekta **Medijametar**.

Tekstovi sa naslovnica najbolje oslikavaju koordinate uređivačkih politika dnevnih štampanih izdanja. Iako je to procentualno mali broj tekstova, kroz poruke plasirane na naslovnim stranama najlakše je rekonstruisati uređivački identitet dnevnih novina. Odnos ukupnog broja tekstova u svakom dnevnom izdanju pojedinačno i broja tekstova sa naslovnih strana koji su ušli u uzorak istraživanja, prikazan je u grafikonima 1-7, za period od 1. aprila do 30. juna 2018.

Grafikon 1. – **Alo!**¹

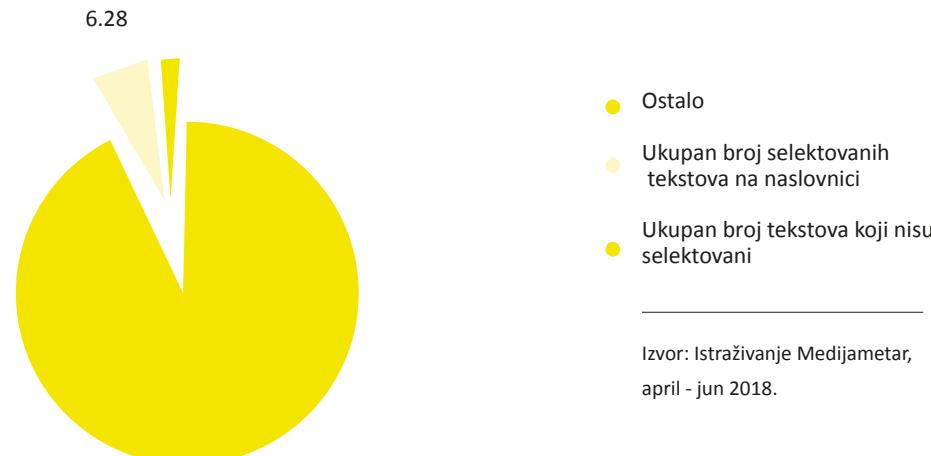
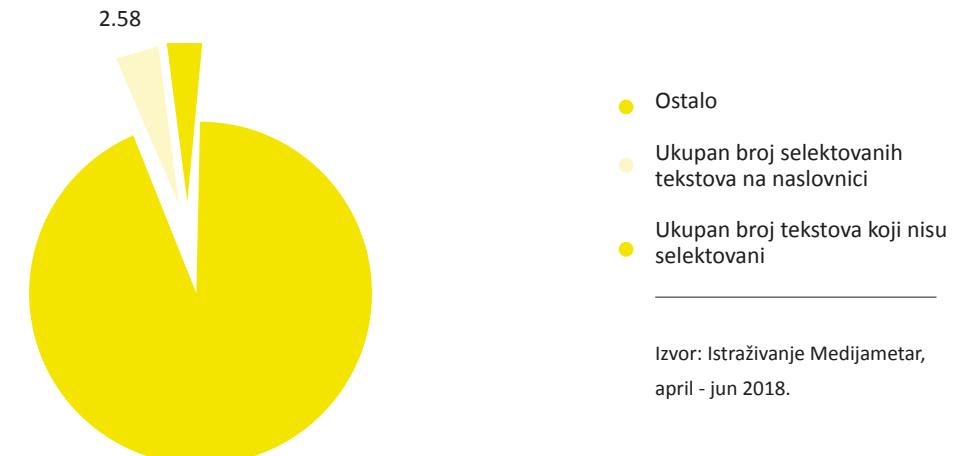
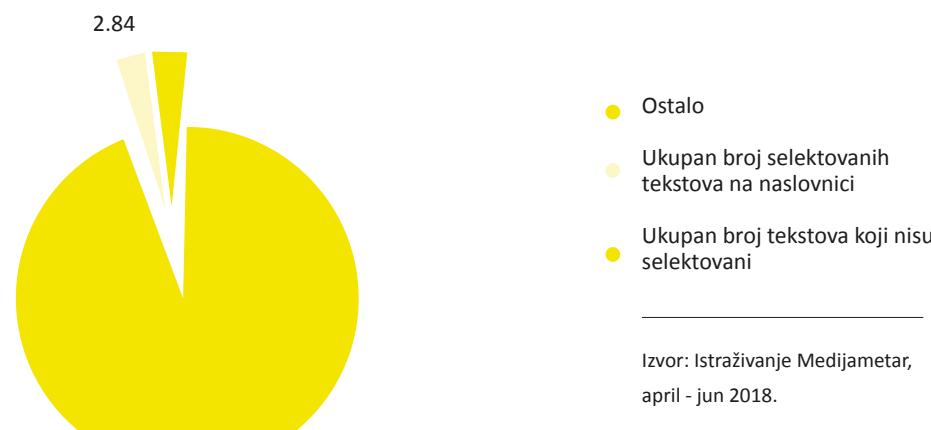
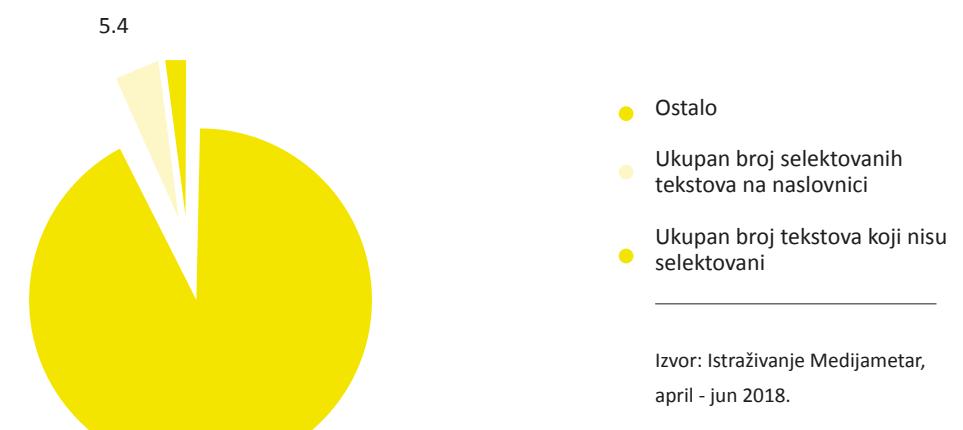
Izvor: Istraživanje Medijametar,
aprila - jun 2018.

Grafikon 2. – **Blic**²

Izvor: Istraživanje Medijametar,
aprila - jun 2018.

¹Za više informacija videti Tabelu 93 u Apendiksu.

²Za više informacija videti Tabelu 94 u Apendiksu.

Grafikon 3. – *Danas*³**Grafikon 5. – *Kurir*⁵****Grafikon 4. – *Informer*⁴****Grafikon 6. – *Politika*⁶**³ Za više informacija videti Tabelu 95 u Apendiksu.⁴ Za više informacija videti Tabelu 96 u Apendiksu.⁵ Za više informacija videti Tabelu 97 u Apendiksu.⁶ Za više informacija videti Tabelu 98 u Apendiksu.

Grafikon 7. – Večernje novosti⁷

Izvor: Istraživanje Medijametar,
april - jun 2018.

Ukupan broj analiziranih tekstova u svih sedam medija koji su ušli u uzorak našeg istraživanja je 2009, i taj broj čini prosečno 57,74% tekstova sa naslovnicu i 3,55% od ukupnog broja tekstova.

Tabela 1. – Alo!

<i>Alo!</i> /rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnicu	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnicu	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
aktuelno	59	59	0
vesti	48	44	4
politika	40	39	1
društvo	34	13	21
hronika	69	19	50
v.i.p.	104	4	100
sport	45	9	36
svet	2	2	0
intervju/intervju nedelje	8	7	1
Beograd	7	3	4
reportaža	1	0	1
dodatak	2	0	2
UKUPNO	419	199	220

Izvor: Istraživanje **Medijametar**, april - jun 2018.

Tabela 2. – Blic

<i>Blic</i> /rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnicu	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnicu	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
politika	66	66	0
aktuelno/in-tervju	10	6	4
tema dana/broja	75	62	13
društvo	79	48	31
hronika	64	13	51
ekonomija	10	9	1
kultura	11	2	9
sport	55	0	55
sudbine	12	0	12
svet/planeta	5	3	2
ljudi	1	0	1
istražujemo/dosije	3	2	1
reportaža	1	0	1
fenomeni	1	0	1

⁷ Za više informacija videti Tabelu 99 u Apendiksu.

zabava	53	0	53
Blic Fondacija	3	0	3
Beograd	1	1	0
UKUPNO	450	212	238

Izvor: Istraživanje **Medijametar**, april - jun 2018.

Tabela 3. – *Danas*

Danas/rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
Danas biznis	10	10	0
Danas specijalni do-datak	18	17	1
Danas vikend	36	21	15
događaj/tema dana	9	9	0
društvo	96	89	7
ekonomija	56	53	3
globus	27	22	5
kultura	30	11	19
intervju	4	3	1
naslovna strana	46	46	0
politika	117	117	0
Beograd	5	3	2
sport	22	2	20
poslednja	11	9	2
dijalog	17	16	1
pomodoro	3	2	1
suočavanje	3	3	0
hronika	1	1	0
Novi Sad	1	1	0
periskop	2	2	0
foto-vest	1	0	1
terazije	2	0	2
UKUPNO	517	437	80

Izvor: Istraživanje **Medijametar**, april - jun 2018.

Tabela 4. – *Informer*

Informer/ rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
udarne vesti	120	119	1
vesti	149	59	90
showtime	75	0	75
sport	81	3	78
UKUPNO	425	181	244

Izvor: Istraživanje **Medijametar**, april - jun 2018.

Tabela 5. – Kurir

Kurir/rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
vesti	4	4	0
intervju	7	6	1
planeta	14	10	4
hronika	74	21	53
društvo	85	32	53
politika	84	84	0
stars	73	2	71
kultura	9	1	8
sport	35	5	30
tema dana	31	30	1
dodatak	11	9	2
biznis	4	4	0
UKUPNO	431	208	223

Izvor: Istraživanje **Medijametar**, april - jun 2018.**Tabela 6. – Politika**

Politika/rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
svet	65	44	21
društvo	72	24	48
ekonomija	36	32	4
politika	19	19	0
događaji dana	25	23	2
kultura	35	9	26
hronika	47	12	35
dnevni dodatak	24	3	21
Srbija	22	14	8
sport	47	1	46
tema nedelje/dana	33	19	14
ličnosti	1	1	0
čitaonica	6	0	6
region	14	14	0
naslovna strana	260	259	1
pogledi	11	10	1

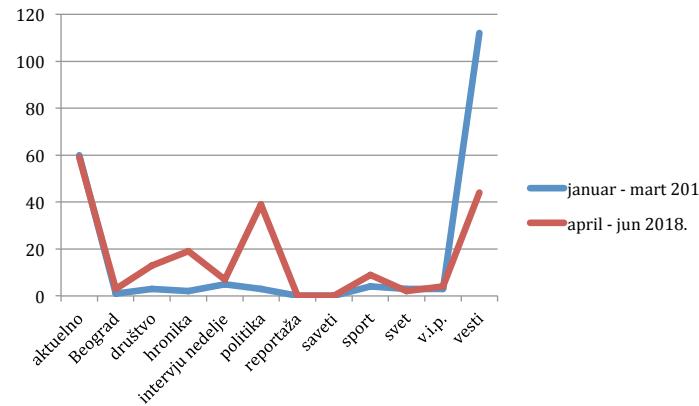
potrošač	18	11	7
Beograd/beogradska hronika	19	9	10
poligraf	1	1	0
UKUPNO	755	505	250

Izvor: Istraživanje **Medijametar**, april - jun 2018.**Tabela 7. – Večernje novosti**

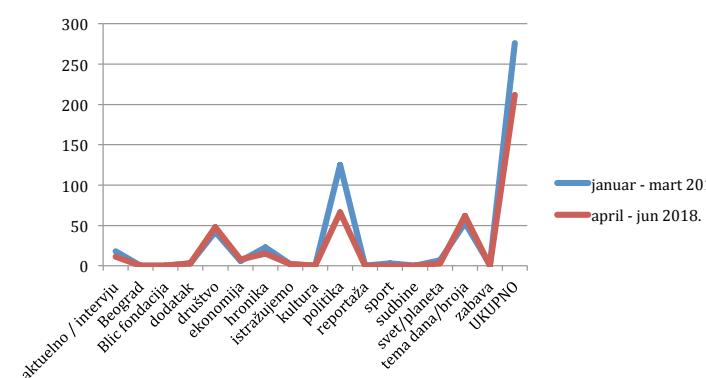
Večernje novosti/rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
hronika	78	16	62
društvo	98	75	23
politika	84	84	0
ekonomija	23	18	5
aktuuelno	27	18	9
reportaža	11	4	7
kultura	23	5	18
intervju	6	4	2
svet	18	18	0
sport	66	5	61
Beograd	3	2	1
tema dana	4	4	0
reflektor	13	0	13
događaji	9	9	0
dnevni dodatak	10	3	7
druga strana	2	2	0
UKUPNO	475	267	208

Izvor: Istraživanje **Medijametar**, april - jun 2018.

Uvidom u prikazane tabele 1-7 i dalje je uočljivo da struktura analiziranih dnevnih novina prati dve različite logike. *Večernje novosti*, *Politika*, *Danas* i *Blic*, prate klasičnu strukturu dnevnih novina, ali se u prethodna četiri tromesečja, ovoj uređivačkoj strategiji na izvestan način priklonio i dnevni list *Kurir*. Novina je da je dnevni list *Alo!*, u prethodna dva tromesečja, na izvestan način razgranao strukturu rubrika, ali ipak ostajući i dalje dominantno fokusiran na sadržaje senzacionalističkog i zabavnog karaktera. Jedino dnevni list *Informer*, sa svojom redukovanim strukturom rubrika, značajno odstupa od ove matrice. U dnevnom listu *Informer vesti* su dominatna rubrika, koja objedinjuje različite oblasti,⁸ a posebna pažnja pridaje se sadržajima zabavnog karaktera, poput informacija o poznatim ličnostima, zatim estradi i sportu, koje sve više dobijaju društveno-politički karakter. Uređivačke strategije koje su utvrđene u prethodnih trinaest izdanja *Medijametra* u potpunosti su uočljive i u drugom kvartalu 2018. godine, što se jasno može primetiti u grafikonima 8 – 14.

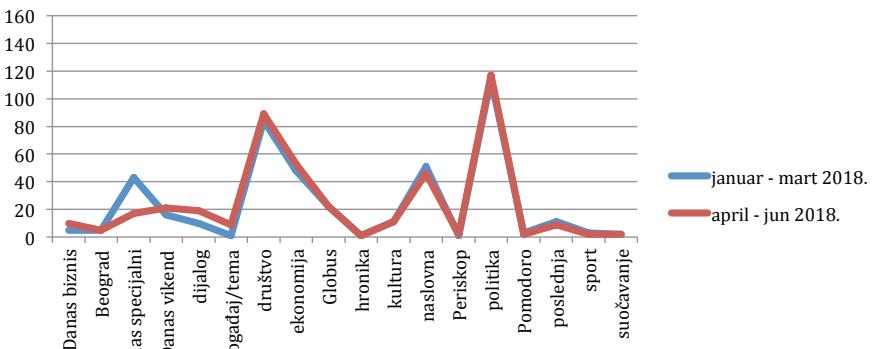
Grafikon 8. – *Alo!*

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2018.

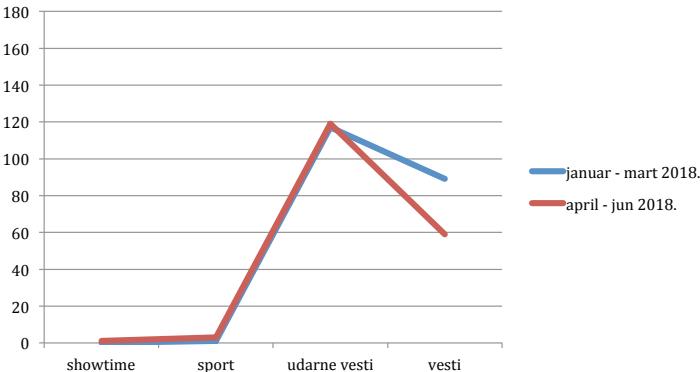
Grafikon 9. – *Blic*

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2018.

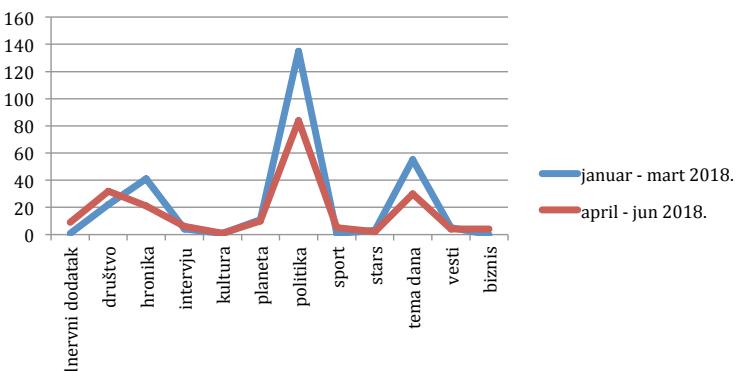
8 Poput rubrika: *društvo*, *crna hronika*, *ekonomija* ili *politika*.

Grafikon 10. – *Danas*

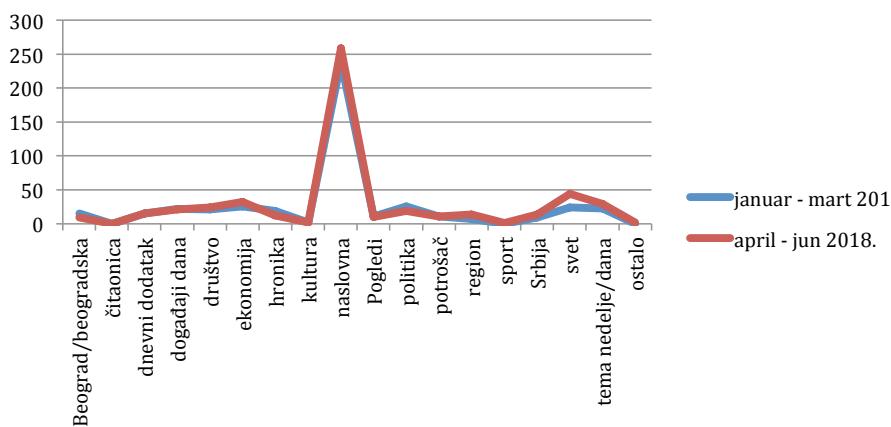
Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2018.

Grafikon 11. – *Informer*

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2018.

Grafikon 12. – *Kurir*

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2018.

Grafikon 13. – Politika

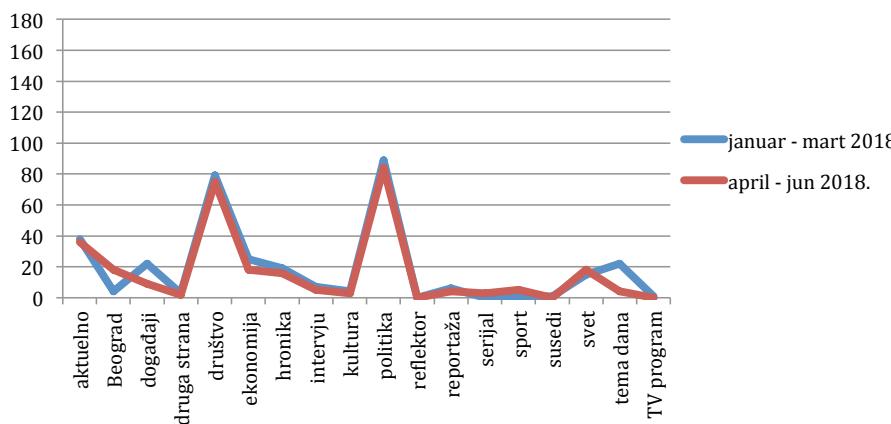
Izvor: Istraživanje **Medijametar**, april - jun 2018.

U tabeli 8 prikazan je broj selektovanih tekstova u svim prethodnim izdanjima **Medijametra**, gde se može uočiti da je broj odabranih tekstova znatno umanjen u odnosu na prethodni kvartal, što je svakako posledica završetka izbornog procesa i okretanja fokusa medija ka drugima temama koje nisu predmet ovog istraživanja, poput oblasti sporta.

U odabranim tekstovima u prvom tromesečju 2018, pored političkih sadržaja i kosovskih tema, bilo je dosta reči i o međunarodnim odnosima.

Tabela 8. – Broj selektovanih tekstova po kvartalima za period 2015 – 2018.

	2015.	2016.	2017.	2018.
prvi kvartal	1360	1924	2403	2173
drugi kvartal	1673	2106	2091	2009
treći kvartal	2172	2012	1991	
četvrti kvartal	2177	2251	2167	
ukupno	7382	8293	8652	

Grafikon 14. – Večernje novosti

Izvor: Istraživanje **Medijametar**, april - jun 2018.

3

Rezultati istraživanja

ISIDORA JARIĆ, DANICA LABAN

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Zastupljenost novinskih žanrova

U drugom tromesečju 2018. godine učešće izveštaja objavljenih na naslovnim stranama u ukupnom broju tekstova koji čine uzorak je 78.75% ili 1582, odnosno uvećano je za oko 3% u odnosu na prethodni kvartal. Najveći udio izveštaja ponovo je uočen u *Informersu* – 96.13%, dok je najmanja zastupljenost tekstova pisanih u ovom žanru u *Politici* – 64.55%. Sledeće novinske forme prema učešću su intervju i članak, koji čine 7.02%, odnosno 6.37% svih tekstova iz uzorka. Intervjui su najzastupljeniji u *Danasu* i *Blicu* (12.59% i 9.91%), dok je u ovom novinskom žanru u *Informersu* objavljen najmanji broj tekstova na naslovnim stranama – 2.21% ili 4. Najveći broj i učešće članaka beleži se u *Politici* (102 ili 20.2%), dok dnevni listovi *Alo!* i *Kurir* nisu objavili nijedan napis u ovoj novinskoj formi. Naredni žanr prema zastupljenosti je komentar – 4.33% (87 tekstova), dok je učešće vesti i u ovom kvartalu ponovo manje od 2% (34 teksta). Reportaže i ostale forme (poput hibridnih žanrova ili feljtona) prisutne su u 1.85% ili ukupno 37 napisa (videti više u tabelama 9, 10 i 11).

Tabela 9. – Pojedinačno učešće žanrova u izveštavanju sedam medija iz uzorka

Žanr	ukupan broj	%
izveštaj	1582	78.75
intervju	141	7.02
članak	128	6.37
komentar	87	4.33
vest	34	1.69
drugo	22	1.10
reportaža	15	0.75
total	2009	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april – jun 2018.

Tabela 10. – Distribucija novinskih formi u tekstovima iz uzorka prema medijima, izražena u brojevima

Žanr	Alo!	Blic	Danas	Informers	Kurir	Politika	Večernje novosti	total
izveštaj	178	181	307	174	188	326	228	1582
intervju	12	21	55	4	8	26	15	141
članak	0	2	15	1	0	102	8	128
komentar	3	2	46	1	2	31	2	87
vest	6	1	6	1	5	4	11	34
drugo	0	5	7	0	4	4	2	22
reportaža	0	0	1	0	1	12	1	15
total	199	212	437	181	208	505	267	2009

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april – jun 2018.

Tabela 11. – Distribucija novinskih formi u tekstovima iz uzorka prema medijima, izražena u procentima

Žanr	Alo!	Blic	Danas	Informers	Kurir	Politika	Večernje novosti	total
izveštaj	89.45	85.38	70.25	96.13	90.38	64.55	85.39	78.75
intervju	6.03	9.91	12.59	2.21	3.85	5.15	5.62	7.02
članak	0.00	0.94	3.43	0.55	0.00	20.20	3.00	6.37
komentar	1.51	0.94	10.53	0.55	0.96	6.14	0.75	4.33
vest	3.02	0.47	1.37	0.55	2.40	0.79	4.12	1.69
drugo	0.00	2.36	1.60	0.00	1.92	0.79	0.75	1.10
reportaža	0.00	0.00	0.23	0.00	0.48	2.38	0.37	0.75
total	100.00	100.00						

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april – jun 2018.

Izveštaj

Izveštaj je u analiziranim dnevnim novinama zastavljen na sledeći način: u *Informeru* – 96.13% ili 174 teksta, u *Kuriru* 90.38% (188), u dnevnim novinama *Alo!* – 89.45% ili 178 tekstova, *Večernjim novostima* – 85.39% (228), *Blicu* – 85.38% (181), *Danasu* – 70.25% (307) i *Politici* – 64.55% (326).

U odnosu na prethodno tromeseče, najveće promene u zastupljenosti izveštaja vidljive su u *Večernjim novostima* i *Blicu*. U *Večernjim novostima* učešće izveštaja povećano je za 10%, dok je dnevni list *Blic* objavio oko 9% više tekstova u ovom novinskom žanru. U svim medijima, osim u *Informeru*, gde je učešće tekstova napisanih u ovoj formi identično kao i u prethodnom kvartalu, beleži se veći ideo te novinske forme u odnosu na prvi period 2018.

U sedam analiziranih štampanih medija zabeleženi su vrednosno obojeni¹ izveštaji, odnosno u tekstu je bio uočljiv jasan stav novinara, a učešće ovakvih tekstova u formi izveštaja je gotovo identično u odnosu na prethodni kvartal (29.71% u drugom, naspram 29.54% u prvom tromesečju 2018). Učešće vrednosno intoniranih tekstova napisanih u žanru izveštaja varira od 75.86% u *Informeru* do 15.31% u *Danasu*. U ova dva medija se u skoro svim tromesečjima beleži najveće, odnosno najmanje učešće vrednosno obojenih izveštaja, iako se to učešće razlikuje u odnosu na proteklo tromeseče. U tim dnevnim novinama je u drugom kvartalu zabeleženo oko 5% više vrednosno konotiranih napis. Pozitivan ili negativan vrednosni stav novinara vidljiv je u 38.83% tekstova pisanih u ovoj formi u *Kuriru* (oko 17% više vrednosno konotiranih izveštaja u odnosu na prethodni kvartal), 36.4% u *Večernjim novostima* (smanjanje od oko 9%), 21.35% u dnevnim novinama *Alo!* (oko 3% manje), 20.86% u *Politici* (oko 9% manje) i 16.02% u *Blicu* (oko 4.5% više).

Tabela 12. – Struktura izveštaja u odnosu na vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Izveštaj/medij	Vrednosni kontekst u odnosu na temu					
	pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%
<i>Informer</i>	26	14.94	42	24.14	106	60.92
<i>Kurir</i>	12	6.38	115	61.17	61	32.45
<i>Večernje novosti</i>	26	11.40	145	63.60	57	25.00
<i>Alo!</i>	7	3.93	140	78.65	31	17.42
<i>Politika</i>	22	6.75	258	79.14	46	14.11
<i>Blic</i>	1	0.55	152	83.98	28	15.47
<i>Danas</i>	0	0.00	260	84.69	47	15.31
total	94	5.94	1112	70.29	376	23.77

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

U drugom tromesečju, 76.11% izveštaja je nebalansirano² (na primer, izveštaji sadrže izjavu samo jednog aktera, odnosno čitav tekst je zasnovan na stavu jednog sagovornika ili stavovima različitih sagovornika koji nastupaju sa istog stanovišta), a rezultat je sličan kao i u prethodnom kvartalu. Najviše nebalansiranih napisu u ovom žanru beleži se u *Informeru* – 98.85%, a slede *Kurir* (86.17%), *Alo!* (84.27%), *Večernje novosti* (78.07%), *Danas* (70.03%), *Blic*

¹ U analizi koju predstavljamo, načine prezentovanja određenih tema ili aktera u pojedinačnim tekstovima iz našeg uzorka kodirali smo na tri različita načina, uzimajući u obzir kako tekst, tako i opremu teksta (nadnaslov, naslov i podnaslov). Neutralnim prezentovanjem određenih tema ili aktera označili smo one tekstove u kojima autori tekstova/novinari ne zauzimaju vrednosni stav prema određenom akteru ili temi, već nastoje da na relativno neutralan, odmeren način, poštujući profesionalne standarde, prezentuju određene činjenice koje su predmet teksta. Kao pozitivne označili smo one interpretacije u kojima novinari načinom prezentovanja određenih tema ili aktera iskazuju jasnu simpatiju i pozitivan odnos prema njima. Kao negativne označili smo one interpretacije u kojima novinari načinom prezentovanja određenih tema ili aktera iskazuju jasnu antipatiju i negativan odnos prema njima.

² Balans predstavlja način na koji novinar pristupa temi. Balansiran tekst podrazumeva uravnotežen i objektivan pristup temi i sagovornicima i celovitost informacija.

(65.19%) i *Politika* (64.11%).

Kada se sagledaju svi rezultati u odnosu na proteklo tromeseče, u dnevnim novinama *Alo!* i *Informer* nalaz je identičan kao i u proteklom kvartalu, dok je učešće nebalansiranih tekstova u *Danasu* i *Blicu* veće za oko 1%. Znatnija razlika se uočava u listovima *Kurir* (uvećanje učešća nebalansiranih tekstova za oko 9%) i *Politika* (oko 10% manje nebalansirnih napisu) (**tabela 13**).

Tabela 13. – Balansiranost izveštaja u sedam medija iz uzorka

Izveštaj	balans %	
	da	ne
<i>Informer</i>	1.15	98.85
<i>Kurir</i>	13.83	86.17
<i>Alo!</i>	15.73	84.27
<i>Večernje novosti</i>	21.93	78.07
<i>Danas</i>	29.97	70.03
<i>Blic</i>	34.81	65.19
<i>Politika</i>	35.89	64.11
total	23.89	76.11

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Ostale novinske forme

Intervju je u novinama iz uzorka u drugom tromesečju 2018. godine ponovo bio drugi žanr prema zastupljenosti. Prema učešću, najviše je prisutan u *Danasu* i *Blicu* (12.59% - 55, odnosno 9.91% - 21 napis), sledi list *Alo!* sa 6.03% ili 12 tekstova, a zatim *Večernje novosti* (5.62% ili 15) i *Politika* (5.15% – 26 tekstova), *Kurir* sa 3.85% (8), dok je *Informer* objavio samo 4 napisu u ovoj formi.

Najveći broj intervjua – 121 ili 91.49% napisan je u neutralnom vrednosnom kontekstu, što se posebno odnosi na medije u kojima su svi objavljeni intervjuvi vrednosno neutralni (*Alo!* i *Blic*). Veliko učešće neutralnih tekstova u ovoj formi beleži se i u listovima *Danas* oko 94.55% i *Večernje novosti* 93.33% napisu. U dominantno neutralnom tonu intervjuje su objavljivali i *Politika* (80.77%) i *Kurir* (87.5%) (**tabela 14**).

Tabela 14. – Struktura intervjuja u odnosu na vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Intervju/medij	Vrednosni kontekst u odnosu na temu					
	pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%
Informer	0	0.00	2	50.00	2	50.00
Politika	1	3.85	21	80.77	4	15.38
Kurir	0	0.00	7	87.50	1	12.50
Večernje novosti	0	0.00	14	93.33	1	6.67
Danas	0	0.00	52	94.55	3	5.45
Alo!	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Blic	0	0.00	21	100.00	0	0.00
total	1	0.71	129	91.49	11	7.80

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Najveće učešće tekstova napisanih u formi članka u odnosu na ukupan broj objavljenih tekstova, ovoga puta zabeleženo je u dnevnom listu *Politika* – 20.2% (102 teksta), u kojem je objavljeno skoro 80% svih članaka iz uzorka. Ostali listovi su se u znatno manjoj meri izražavali u ovoj formi i to: *Danas* u 15 ili 3.43% i *Večernje novosti* – 3% ili 8 tekstova, dok su *Blic* i *Kurir* objavili još 2, odnosno jedan članak. *Alo!* i *Kurir* nisu objavljivali tekstove pisane u ovom žanru (**tabela 10 i 11**). Učešće članaka, u odnosu na prethodni kvartal je u većoj ili manjoj meri umanjeno u svim medijima osim u *Politici*, gde je udeo članaka povećan za oko 3%.

Trećina članaka koji su ušli u uzorak istraživanja u drugom tromesečju napisana je u negativnom vrednosnom kontekstu – 33.59% (43). Ukoliko se tome doda i 4.69% pozitivno konotiranih tekstova napisanih u ovoj formi, jasan vrednosni stav se uočava u oko 38% članaka (oko 2% manje u odnosu na prethodni kvartal). U *Večernjim novostima* je zabeleženo najveće učešće vrednosno obojenih tekstova napisanih u ovoj formi – 62.5%, a slede *Danas* (40%), i *Politika* (36.27%), dok su svi objavljeni članci u *Blicu* neutralni (**tabela 15**).

Tabela 15. – Struktura članaka u odnosu na vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Članak/medij	Vrednosni kontekst u odnosu na temu					
	pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%
Informer	0	0.00	0	0.00	1	100.00
Večernje novosti	2	25.00	3	37.50	3	37.50
Danas	0	0.00	9	60.00	6	40.00
Politika	4	3.92	65	63.73	33	32.35
Blic	0	0.00	2	100.00	0	0.00
total	6	4.69	79	61.72	43	33.59

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Najveći broj tekstova napisanih u žanru članka u drugom kvartalu 2018. nema balans – 54.69% objavljenih napisa. Balansa nema u člancima koje su objavili *Informer* i *Blic*, dok je celovito 25% članaka u *Večernjim novostima*, 40% u *Danisu* i 49.02% u *Politici* (**tabela 16**).

Tabela 16. – Balansiranost članaka u sedam medija iz uzorka

Članak medij	balans %	
	da	ne
Informer	0.00	100.00
Blic	0.00	100.00
Večernje novosti	25.00	75.00
Danas	40.00	60.00
Politika	49.02	50.98
total	45.31	54.69

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Naredna forma prema učešću – **komentar** (kolumna, uvodnik), najzastupljenija je u *Danisu* (10.53% ili 46 tekstova) i *Politici* (6.14% – 31 napis). Ostali mediji objavili su veoma mali broj tekstova u tom žanru – *Alo!* 3 komentara, *Blic*, *Kurir* i *Večernje novosti* po dva, dok je *Informer* objavio jedan tekst u ovom žanru.

Većina komentara objavljenih u *Politici* (77.42%) i *Danisu* (76.09%) je vrednosno konotirana, kao i tačno polovina malobrojnih tekstova objavljenih u formi komentara u listovima *Večernje novosti* i *Blic* (**tabela 17**).

Tabela 17. – Struktura komentara u odnosu na vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Komentar/medij	Vrednosni kontekst u odnosu na temu					
	pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%
Politika	2	6.45	7	22.58	22	70.97
Danas	2	4.35	11	23.91	33	71.74
Blic	0	0.00	1	50.00	1	50.00
Večernje novosti	0	0.00	1	50.00	1	50.00
Kurir	0	0.00	1	50.00	1	50.00
Informer	0	0.00	1	100.00	0	0.00
Alo!	0	0.00	3	100.00	0	0.00
total	4	4.60	25	28.74	58	66.67

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

U drugom tromesečju 2018. ponovo se beleži veoma mali udio **vesti** – 1.69% ili 34 teksta, što je neznatno umanjeno u odnosu na prethodni kvartal. Učešće vesti prisutno je u listovima *Večernje novosti* (4.12%), *Alo!* (3.02%), *Kuriru* (2.4%) i *Danasu* (1.37%), dok su dnevne novine *Politika*, *Blic* i *Informer* objavile manje od 1% vesti na naslovnicama (**tabele 10 i 11**).

Najviše vesti objavljeno je u neutralnom kontekstu – 91.18%, a ukoliko se sagleda svaki medij pojedinačno, vrednosno obojene vesti objavili su samo dnevni listovi *Informer* (1) i *Kurir* (2) (**tabela 18**).

Tabela 18. – Struktura vesti u odnosu na vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Vest/medij	Vrednosni kontekst u odnosu na temu					
	pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%
Informer	0	0.00	0	0.00	1	100.00
Kurir	0	0.00	3	60.00	2	40.00
Blic	0	0.00	1	100.00	0	0.00
Politika	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Alo!	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Danas	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Večernje novosti	0	0.00	11	100.00	0	0.00
total	0	0.00	31	91.18	3	8.82

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

U drugom kvartalu 2018. objavljeno je oko 71% jednostranih i/ili necelovitih vesti. U *Informeru*, *Danasu*, *Blicu* i *Kuriru* nijedan tekst u ovoj formi nije bio balansiran, dok je u *Politicu* bilo celovito 25%, *Večernjim novostima* 45.45% i listu *Alo!* 66.67% vesti najavljenih na naslovnicama (**tabela 19**).

Tabela 19. – Balansiranost vesti u sedam medija iz uzorka

Vest	balans %		
	medij	da	ne
<i>Informer</i>		0.00	100.00
<i>Danas</i>		0.00	100.00
<i>Blic</i>		0.00	100.00
<i>Kurir</i>		0.00	100.00
<i>Politika</i>		25.00	75.00
<i>Večernje novosti</i>		45.45	54.55
<i>Alo!</i>		66.67	33.33
total		29.41	70.59

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Reportaže u drugom kvartalu čine 0.75% svih tekstova iz uzorka. Ovaj žanr bio je zastupljen u *Politicu* u 12 tekstova, dok su listovi *Danas*, *Kurir* i *Večernje novosti* objavili još po jedan napis. **Ostale forme** (poput feljtona, različitih hibridnih formi ili godišnjih lista „najmoćnijih“ aktera³), zastupljene su u 22 napisa (**tabele 10 i 11**).

Povodi

U drugom kvartalu 2018. u redakcijama je osmišljen povod za 28.97% ili 582 teksta. Povodom *delovanja Vlade Republike Srbije/pozicije* nastalo je 339 ili 16.87% napisa, dok je opozicija medijima dala povod za izveštavanje u 3.63% ili 73 napisa. Iz ovih rezultata se može zaključiti da je u ovom tromesečju za oko 20% tekstova povod delovanje političkih aktera (6% manje u odnosu na prethodni kvartal), dok se učešće tekstova osmišljenih u redakciji uvećao za oko 3%.

³ Poput liste „300 najmoćnijih u Srbiji“ (*Blic*, 03.06.2018).

Tabela 20. – Distribucija povoda u sedam medija iz uzorka

Povod/svi mediji	broj pojavljivanja	% učešća
ostalo	1015	50.52
osmišljen u redakciji	582	28.97
delovanje Vlade Republike Srbije/pozicije	339	16.87
delovanje opozicije	73	3.63
total	2009	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Od 582 teksta osmišljena u redakciji, 218 ili 37.46% je u negativnom ili pozitivnom vrednosnom kontekstu (**tabela 22**). Povod osmišljen u redakciji je u drugom kvartalu 2018. najzastupljeniji kada je tema teksta *politički život u Srbiji* (171 ili 29.38% napisa osmišljenih u redakcijama), slede teme u vezi sa Kosovom – 65 ili 11.17% tekstova, privredom (34 ili 5.84%), regionalnim odnosima (31 ili 5.33%) i ubistvom Jelene Marjanović (30 ili 5.15% napisa osmišljenih u redakciji) (**tabela 21**).

Tabela 21. – Povod osmišljen u redakciji – najčešće teme i vrednosni konteksti u sedam medija iz uzorka

Povod osmišljen u redakciji/tema	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	171	29.38	0	0.00	126	73.68	45	26.32
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	65	11.17	0	0.00	37	56.92	28	43.08
privreda	34	5.84	4	11.76	24	70.59	6	17.65
regionalna saradnja/odnosi u regionu	31	5.33	0	0.00	17	54.84	14	45.16
ubistvo pevačice Jelene Marjanović	30	5.15	0	0.00	23	76.67	7	23.33

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 22. – Povod osmišljen u redakciji – vrednosni kontekst tekstova u svim medijima

Povod osmišljen u redakciji	broj tekstova	pozitivan	neutralan	negativan
broj	582	28	364	190
%	100	4.81	62.54	32.65

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

U tabelama 23 – 29 predstavljen je raspored navedenih povoda prema medijima:

Tabela 23. – Distribucija povoda u listu *Alo!*

<i>Alo!</i>	broj pojavljivanja	% učešća
ostalo	97	48.74
osmišljen u redakciji	71	35.68
delovanje Vlade Republike Srbije/pozicije	26	13.07
delovanje opozicije	5	2.51
total	199	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 24. – Distribucija povoda u listu *Blic*

<i>Blic</i>	broj pojavljivanja	% učešća
ostalo	83	39.15
osmišljen u redakciji	76	35.85
delovanje Vlade Republike Srbije/pozicije	43	20.28
delovanje opozicije	10	4.72
total	212	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 25. – Distribucija povoda u listu *Danas*

<i>Danas</i>	broj pojavljivanja	% učešća
ostalo	183	41.88
osmišljen u redakciji	161	36.84
delovanje Vlade Republike Srbije/pozicije	65	14.87
delovanje opozicije	28	6.41
total	437	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 26. – Distribucija povoda u listu *Informer*

<i>Informer</i>	broj pojavljivanja	% učešća
ostalo	97	53.59
osmišljen u redakciji	61	33.70
delovanje opozicije	12	6.63
delovanje Vlade Republike Srbije/pozicije	11	6.08
total	181	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 27. – Distribucija povoda u listu *Kurir*

<i>Kurir</i>	broj pojavljivanja	% učešća
ostalo	98	47.12
osmišljen u redakciji	81	38.94
delovanje Vlade Republike Srbije/pozicije	23	11.06
delovanje opozicije	6	2.88
total	208	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 28. – Distribucija povoda u listu *Politika*

<i>Politika</i>	broj pojavljivanja	% učešća
ostalo	309	61.19
delovanje Vlade Republike Srbije/pozicije	113	22.38
osmišljen u redakciji	75	14.85
delovanje opozicije	8	1.58
total	505	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 29. – Distribucija povoda u listu *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>	broj pojavljivanja	% učešća
ostalo	148	55.43
delovanje Vlade Republike Srbije/pozicije	58	21.72
osmišljen u redakciji	57	21.35
delovanje opozicije	4	1.50
total	267	100.00

Istraživanje *Medijametar*, januar – mart 2018.

Teme

Kako bi svaki tekst bio što jasnije definisan, odabrani napisi koji čine uzorak klasifikovani su u okviru samo jedne teme, ali su uvek evidentirani i drugi elemeti prisutni u tekstu. To nam je omogućilo jasniji uvid u načine izveštavanja i pristup medija određenim temama i u prethodnim izdanjima *Medijametra*. Tekstovi iz oblasti crne hronike, koji imaju društveno-politički karakter, kao i napisi koji se odnose na ubistvo pevačice Jelene Marjanović ponovo su uvršteni u uzorak, kao svojevrsna paradigma stanja u srpskom novinarstvu, koje odlikuju različiti vidovi nepoštovanja etičkih principa izveštavanja.

Zastupljenost tema

Sve političke teme su u periodu april – jun 2018. bile prisutne u ukupno 510 ili 25.38% tekstova iz uzorka: *politički život u Srbiji* u 408 ili 20.31% tekstova, *aktivnosti predsednika Srbije* u 3.38% ili 68 napisu, *aktivnosti Vlade Srbije* 1.44% – 29 i *aktivnosti predsednice Vlade Srbije* 0.25% – 5 tekstova. U odnosu na prethodni kvartal, unutrašnja politika je znatno manje prisutna na naslovnicama sedam dnevnih novina, što je posledica zvaršetka izbornog perioda, sa jedne, i fokusiranja medija na druge teme, poput sporta⁴ i međunarodnih odnosa, sa druge strane. Učešće ove tematike u odnosu na sve tekstove iz uzorka umanjeno je za oko 7%, odnosno, gledano u apsolutnim brojevima, na naslovnicama je bilo čak 202 teksta, koji su govorili o političkoj tematici, manje nego u prethodnom kvartalu. Druga tema prema zastupljenosti, i u drugom tromesečju 2018. je *Kosovo/odnosi Beograda i Prištine*. Kosovska tematika ponovo znatno više privlači pažnju medija i prisutna je u 219 ili 10.9% svih tekstova iz uzorka, dok je privreda treća

⁴ Na naslovnim stranama dnevnih novina iz uzorka znatno je uvećano prisustvo sportske tematike. Naime, tokom prvog kvartala 2018., na naslovnicama su zabeležena ukupno 152 teksta iz rubrike sport (selektovana i neselektovana), dok je u drugom tromesečju ova oblast bila zastupljena u čak 351 tekstu, odnosno zabeleženo je uvećanje od oko 131%. Ovaj rezultat je svakako prvenstveno posledica medijskog praćenja Svetskog prvenstva u fudbalu, koje se održavalo u Rusiji od 14. juna do 15. jula.

tema koja je okupirala pažnju medija u drugom kvartalu 2018. zastupljena u 129 ili 6.42% tekstova. Isti broj tekstova bio je posvećen i međunarodnim odnosima, za koje je u drugom tromesečju znatno uvećan interes medija iz uzorka. Regionalna tematika prisutna je u 103 teksta (5.13%) dok su u 68 napisa mediji izveštavali i o aktivnostima predsednika Srbije.

Razrešenje slučaja ubistva pevačice Jelene Marjanović je sedma tema prema zastupljenosti, prisutna u 3.04% ili 61 tekstu. Mediji o ovoj temi i dalje izveštavaju u senzacionalističkom maniru, a poseban akcenat stavljuju na obeležavanje godišnjice ubistva Jelene Marjanović⁵ i istražne radnje koje se sprovode u postupku protiv njenog supruga koji je osumnjičen za ubistvo. Takođe, kao što je već istaknuto kada je bila reč o povodima, više od polovine objavljenih napisa je osmišljeno u redakcijama, bez jasnog povoda za objavljivanje teksta.

Novine iz uzorka su na naslovnicama pažnju posvećivale i temama u vezi sa medijima/slobodom medija i pravosuđem (po 56 ili 2.79% tekstova), dok deset najzastupljenijih tema zaokružuju pravosudne teme (56 ili 2.79%), ekonomija i socijalna pitanja/socijalna politika, oblasti koje su zastupljene u po 52 ili 2.59% tekstova (**tabela 30**).

Ako se posmatra vrednosni kontekst 2009 izabranih tekstova u drugom kvartalu 2018, vrednosno je obojeno 30.36% tekstova – 5.43% pozitivno i 24.94% negativno (**tabela 31**), što je gotovo identičan rezultat kao i u proteklom kvartalu. Najviše negativnih tekstova napisano je o regionalnim temama – 49.51% (51), dok je između 30% i 40% negativno konotiranih napisa objavljeno o temama u vezi sa Kosovom i medijima/medijskim slobodama. Negativna je i četvrtina napisa koji su govorili o političkom životu, socijalnoj politici u Srbiji i međunarodnim odnosima. U drugom kvartalu 2018. zabeleženo je i nešto više pozitivno konotiranih tekstova – 14 napisa objavljeno je o aktivnostima predsednika Srbije, a po 9 pozitivno intoniranih tekstova zabeleženo je kada su teme bile privreda i socijalna politika (**tabela 30**).

Teme u vezi sa Evropskom Unijom nisu bile u fokusu medija u drugom kvartalu i predstavljaju okosnicu malog broja tekstova - 32 ili 1.59%. Napisano najviše neutralnih – 84.38%, uz 12.5% negativnih i 3.13% pozitivno konotiranih.⁶ Sa druge strane, o Rusiji je objavljeno 50 ili 2.49% napisa iz uzorka. U 22 pozitivno intonirana teksta pisale su dnevne novine *Informer* (8 tekstova), *Večernje novosti* (6), *Politika* (4), dok su *Kurir* i *Alo!* objavili po 2 pozitivna napisa. Jedini negativan tekst zabeležen je u listu *Politika* (**grafikon 15**).

Tabela 30. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka⁷

<i>Svi mediji</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	408	20.31	2	0.49	307	75.25	99	24.26
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	219	10.90	0	0.00	134	61.19	85	38.81
privreda	129	6.42	9	6.98	101	78.29	19	14.73
međunarodni odnosi	129	6.42	3	2.33	97	75.19	29	22.48
regionalna saradnja/odnosi u regionu	103	5.13	0	0.00	52	50.49	51	49.51
aktivnosti predsednika Srbije	68	3.38	14	20.59	51	75.00	3	4.41
ubistvo pevačice Jelene Marijanović	61	3.04	0	0.00	48	78.69	13	21.31
mediji/sloboda medija	56	2.79	2	3.57	37	66.07	17	30.36
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	56	2.79	1	1.79	49	87.50	6	10.71
ekonomija	52	2.59	6	11.54	40	76.92	6	11.54
socijalna pitanja/socijalna politika	52	2.59	9	17.31	29	55.77	14	26.92

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 31. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme i svih sedam medija iz uzorka

Total	broj	%
pozitivan	109	5.43
neutralan	1399	69.64
negativan	501	24.94
total	2009	100.00

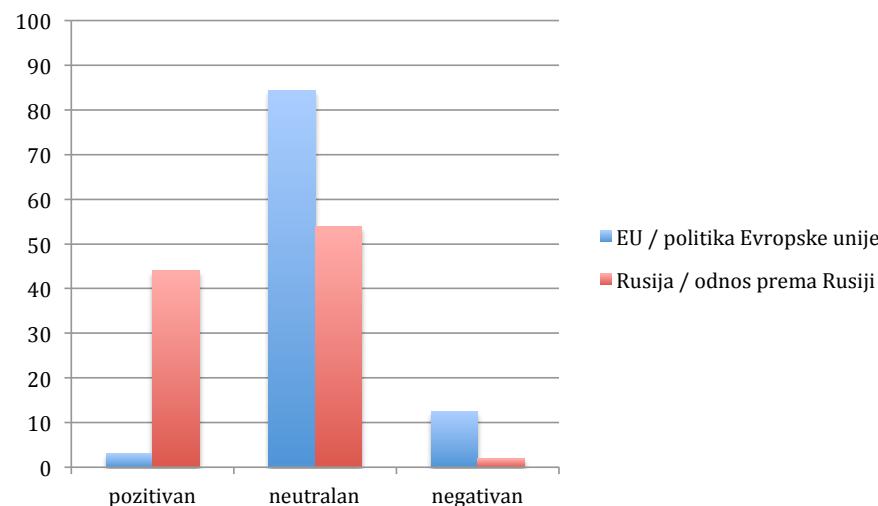
Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

5 Jelena Marjanović ubijena je 2. aprila 2016.

6 Po jedan negativno obojen tekst o EU/politici EU objavljen je u *Politici*, *Informeru*, *Danasu* i *Večernjim novostima*.

7 U svim tabelama koje se odnose na prvi kvartal 2018, predstavljeno je po deset najzastupljenijih tema.

Grafikon 15. – Vrednosni kontekst u svim medijima iz uzorka prema temama *Rusija/odnos prema Rusiji i EU / politika Evropske unije*

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Distribucija tema prema medijima

Alo!

List *Alo!*, kao i većina dnevnih novina iz uzorka, najviše piše o *političkom životu u Srbiji* (63 ili 31.66% tekstova), u napisima koji su velikom većinom neutralni (92.06%). Druga tema prema zastupljenosti, kojoj uredništvo ovog medija posvećuje 29 tekstova je *Kosovo/odnosi Beograda i Prištine*. Tekstovi koji se odnose na kosovsku tematiku takođe su većinom neutralni – 82.76%. U ovim novinama treća tema prema zastupljenosti bilo je *ubistvo pevačice Jelene Marjanović*, o kojem je objavljeno 18 (9.05%) tekstova, svi u neutralnom tonu. Privredne teme bile su zastupljene u 10 ili 5.03% tekstova na naslovnicama dnevnih novina *Alo!* (80% neutralno konotiranih napis), dok su, nasuprot tome, *regionalni odnosi/regionalna saradnja* tretirani u dominantno negativnom konotekstu – 62.5% ili 5 od 8 napis. Aktivnosti predsednika Srbije predstavljene su u 7 napis (2 ili 28.57% pozitivnih), dok su teme u vezi sa Rusijom i religijom bile zastupljene u po 6 napis. O Sjedinjenim Američkim Državama, međunarodnim odnosima, vojski i kriminalu napisano je po 5 tekstova, s tim što je 40% napis o SAD i međunarodnim odnosima negativno konotirano (**tabela 32**).

Vrednosni kontekst u listu *Alo!* prisutan je u 19.1% napis (tabela 33), što je oko 3% manje vrednosno konotiranih tekstova u odnosu na prethodni kvartal. U ovim novinama, 3.52% napis ima pozitivan ton u odnosu na temu, dok su preostali tekstovi (15.58%) negativno intonirani.

Tabela 32. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u dnevnom listu *Alo!*

<i>Alo!</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	63	31.66	0	0.00	58	92.06	5	7.94
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	29	14.57	0	0.00	24	82.76	5	17.24
ubistvo pevačice Jelene Marjanović	18	9.05	0	0.00	18	100.00	0	0.00
privreda	10	5.03	0	0.00	8	80.00	2	20.00
regionalna saradnja/odnosi u regionu	8	4.02	0	0.00	3	37.50	5	62.50
aktivnosti predsednika Srbije	7	3.52	2	28.57	5	71.43	0	0.00
Rusija/odnos prema Rusiji	6	3.02	2	33.33	4	66.67	0	0.00
pitanja vere, crkva, religija	6	3.02	0	0.00	6	100.00	0	0.00
međunarodni odnosi	5	2.51	0	0.00	3	60.00	2	40.00
SAD/odnos prema SAD	5	2.51	0	0.00	3	60.00	2	40.00
vojska	5	2.51	1	20.00	4	80.00	0	0.00
kriminal	5	2.51	0	0.00	5	100.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 33. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Alo!*

<i>Alo!</i>	broj	%
pozitivan	7	3.52
neutralan	161	80.90
negativan	31	15.58
total	199	100

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Blic

Najzastupljenija tema u dnevnom listu *Blic* je *politički život u Srbiji*, sa učešćem od oko 34% (72 teksta), što je za 11% manje objavljenih tekstova o ovoj tematiki u odnosu na prošli kvartal. Većina tekstova u kojima je pisano o ovoj tematiki je neutralna (90.28%), dok su preostali napisi negativni (9.72%). Druga tema prema zastupljenosti je *Kosovo/odnosi Beograda i Prištine*, o kojoj je napisano 10.85% ili 23 uglavnom neutralna teksta (91.3%), a učešće ove teme je gotovo identično kao i u prethodnom tromesečju. *Blic* je u drugom kvartalu 2018. veću pažnju poklanjao temama iz oblasti obrazovanja, koje su zastupljene u 13 tekstova, od kojih je oko 23% negativno intonirano. *Ubistvo pevačice Jelene Marjanović* okupiralo je 11 naslovica ovih dnevnih novina (5.19%), a 45.45% ovih tekstova bilo je negativno.⁸ Peta tema prema zastupljenosti bila je privreda (9 isključivo neutralnih napisu), dok su aktivnosti Vlade Republike Srbije bile preovlađujuća tema u 8 ili 3.77% tekstova, predstavljena u 37.5% napisu u negativnom kontekstu. O temama u vezi sa vojskom i kriminalom napisano je po 7 ili 3.3% većinom neutralnih napisu, a *Blic* je u neutralnoj konotaciji uglavnom objavljivao tekstove i o regionalnim odnosima - 6 ili 2.83% napisu (83.33% neutralnih). Deset najzastupljenijih tema zaokružuju međunarodni odnosi i aktivnosti predsednika Srbije, o kojima je objavljeno po 6 tekstova (raspored i vrednosni kontekst najzastupljenijih tema u *Blicu* videti u tabeli 34).

U dnevnom listu *Blic*, u drugom kvartalu 2018., ponovo je zabeleženo najveće učešće neutralno konotiranih napisu u odnosu na sve medije iz uzorka – 85.38%. Preostalih 14.15% tekstova bilo je negativno, a jedan tekst je intoniran je pozitivno. U odnosu na prethodno tromeseče, udeo tekstova u kojima se beleži vrednosni kontekst povećan je za oko 5% (tabela 35).

Tabela 34. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u listu *Blic*

<i>Blic</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	72	33.96	0	0.00	65	90.28	7	9.72
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	23	10.85	0	0.00	21	91.30	2	8.70
obrazovanje	13	6.13	0	0.00	10	76.92	3	23.08
ubistvo pevačice Jelene Marjanović	11	5.19	0	0.00	6	54.55	5	45.45
privreda	9	4.25	0	0.00	9	100.00	0	0.00
aktivnosti Vlade RS	8	3.77	0	0.00	5	62.50	3	37.50
kriminal	7	3.30	0	0.00	6	85.71	1	14.29
vojska	7	3.30	0	0.00	7	100.00	0	0.00
regionalna saradnja/odnosi u regionu	6	2.83	0	0.00	5	83.33	1	16.67
međunarodni odnosi	6	2.83	0	0.00	4	66.67	2	33.33
aktivnosti predsednika Srbije	6	2.83	0	0.00	6	100.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 35. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Blic*

<i>Blic</i>	broj	%
pozitivan	1	0.47
neutralan	181	85.38
negativan	30	14.15
total	212	100

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

⁸ Prilikom ocenjivanja ovih napisu, kriterijum za procenu vrednosnog konteksta bio je odnos medija prema porodici Marjanović.

Danas

U dnevnom listu *Danas* i dalje su najprisutnije političke teme (114 tekstova – 26.09%), koje su za oko 15% manje zastupljene u odnosu na prethodni kvartal, a ovaj medij ih u oko 21% tekstova situira u negativan kontekst. Privredne teme su tretirane na sličan način kao i političke – negativne su u jednoj četvrtini tekstova, a zastupljene su u ukupno 38 ili 8.7% napisa. Skoro trećina negativno konotiranih tekstova napisana je o medijima, što je sledeća tema prema učešću (ukupno 35 ili 8.01% tekstova), dok je naredna oblast prema zastupljenosti *Kosovo/odnosi Beograda i Prištine*, prisutna u 34 uglavnom neutralna teksta (7.78%). Drugi kvartal zaredom dnevni list *Danas* socijalna pitanja/socijalnu politiku posmatra u negativnom kontekstu u oko 43% (9 negativno konotiranih, od 21 objavljenog teksta), a sličan je i tretman tema koje se odnose na dešavanja u vezi sa lokalnim samoupravama (19 ili 4.35% napisa, od kojih oko 42% negativno). Četiri teme koje u *Danasu* zaokružuju prvih 10 najzastupljenijih, u najvećoj meri su neutralno konotirane – još po 17 ili 3.89% tekstova na naslovnicama ovaj dnevni list posvetio je pravosuđu i međunarodnim odnosima, dok u po 13 ili 2.97% preovlađuju regionalne teme i teme iz oblasti kulture (više informacija o zastupljenosti tema u *Danasu* prikazano je u **tabeli 36**).

U dnevnom listu *Danas* 78.72% tekstova je neutralno (oko 6% manje u odnosu na prethodni kvartal). Pozitivno intoniranih bilo je samo 2 (0.46%), a negativno 20.82% (**tabela 37**).

Tabela 36. – Vrednosni kontekst prema temama u dnevnom listu *Danas*

<i>Danas</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	114	26.09	0	0.00	90	78.95	24	21.05
privreda	38	8.70	0	0.00	28	73.68	10	26.32
mediji/sloboda medija	35	8.01	0	0.00	24	68.57	11	31.43
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	34	7.78	0	0.00	31	91.18	3	8.82
socijalna pitanja/socijalna politika	21	4.81	0	0.00	12	57.14	9	42.86
lokalna samouprava	19	4.35	0	0.00	11	57.89	8	42.11
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	17	3.89	0	0.00	17	100.00	0	0.00
međunarodni odnosi	17	3.89	0	0.00	15	88.24	2	11.76
regionalna saradnja/odnosi u regionu	13	2.97	0	0.00	11	84.62	2	15.38
kultura	13	2.97	0	0.00	11	84.62	2	15.38

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 37. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Danas*

<i>Danas</i>	broj	%
pozitivan	2	0.46
neutralan	344	78.72
negativan	91	20.82
total	437	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Informer

Dnevne novine *Informer* najviše pažnje posvećuju *političkom životu u Srbiji*, a interesovanje za političku tematiku u odnosu na prethodni kvartal manje je za oko 7%. O ovoj temi napisana su 42 teksta (23.2%), a najveći broj tih napisa je negativno intoniran (83.33%), uz jedan pozitivan tekst. Kosovskoj tematice posvećen je 31 ili 17.13% napisa (7% više u odnosu na prethodni kvartal), od kojih je većina – 83.87% negativna, dok je treća tema od interesa u ovim dnevnim novinama *regionalna saradnja/odnosi u regionu* (12 – 6.63%), negativna u 91.67% tekstova. *Informer* u svim kvartalima piše afirmativno o temama u vezi sa Rusijom – 80% ili 8 od 10 objavljenih tekstova je pozitivno intonirano, dok nijedan tekst nije napisan u negativnom kontekstu. Suprotni pristup vidljiv je kada su u pitanju tekstovi o NATO/NATO integracijama, gde je 9 od 10 napisa situirano u negativan kontekst. O *ubistvu pevačice Jelene Marjanović* pisano je u 8 tekstova, a podjednak broj napisa bio je posvećen temama u vezi sa vojskom (od kojih je 75% tretirano pozitivno). Novinari i uredništvo ovog lista izveštavaju u potpunosti u negativnom tonu o tematiki u vezi sa SAD (7 negativnih tekstova), a 7 napisa posvećeno je i međunarodnim odnosima (71.43% negativnih). Među 10 najzastupljenijih tema u ovom dnevnom listu su i aktivnosti predsednika Srbije (6 ili 3.31% tekstova, svi pozitivno konotirani), privreda (6 neutralnih tekstova) i kriminal (više informacija u **tabeli 38**).

Novinari *Informer* zauzimaju jasan stav 75.14% napisa iz uzorka (4.5% više u odnosu na protekli kvartal), odnosno, pozitivan ton temama daju u 14.36%, a negativan u 60.77% tekstova (videti **tabelu 39**). U drugom kvartalu 2018, *Informer* je medij u kojem je zabeležen najveći broj i pozitivno i negativno vrednosno intoniranih napisa.

Tabela 38. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u listu *Informer*

Informer	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	42	23.20	1	2.38	6	14.29	35	83.33
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	31	17.13	0	0.00	5	16.13	26	83.87
regionalna saradnja/odnosi u regionu	12	6.63	0	0.00	1	8.33	11	91.67
Rusija/odnos prema Rusiji	10	5.52	8	80.00	2	20.00	0	0.00
NATO/NATO integracije	10	5.52	0	0.00	1	10.00	9	90.00
ubistvo pevačice Jelene Marjanović	8	4.42	0	0.00	5	62.50	3	37.50
vojska	8	4.42	6	75.00	2	25.00	0	0.00
SAD/odnos prema SAD	7	3.87	0	0.00	0	0.00	7	100.00
međunarodni odnosi	7	3.87	1	14.29	1	14.29	5	71.43
aktivnosti predsednika Srbije	6	3.31	6	100.00	0	0.00	0	0.00
privreda	6	3.31	0	0.00	6	100.00	0	0.00
kriminal	6	3.31	0	0.00	4	66.67	2	33.33

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 39. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Informer*

Informer	broj	%
pozitivan	26	14.36
neutralan	45	24.86
negativan	110	60.77
total	181	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april– jun 2018.

Kurir

Politički život u Srbiji je tema o kojoj je u *Kuriru* u drugom tromesečju napisan najveći broj tekstova – 33.17% (69 napis), 4.5% manje u odnosu na prethodni kvartal. Tri četvrtine ovih tekstova napisano je u neutralnom kontekstu (72.46%), dok su ostali napisi negativni. *Ubistvo pevačice Jelene Marjanović* je i dalje u fokusu novinara *Kurira*, koji o ovom slučaju piše u 18 (8.65%) dominantno neutralnih tekstova, dok je oblast crne hronike vidljiva je u još 17 naslova (8.17% - oko 35% negativno konotiranih). Naredna tema prema zastupljenosti je *Kosovo/odnosi Beograda i Prištine*, o kojoj je *Kurir* pisao u 12 tekstova na naslovnicama (5.77%), od kojih je 75% negativno. U ovim dnevnim novinama pisano je i o regionalnim odnosima u dominantno negativnom kontekstu (63.64%), dok su podjednaku pažnju *Kurira* – po 8, odnosno 3.85% tekstova privukle teme u vezi sa međunarodnim odnosima (po jedan pozitivno i negativno konotiran tekst) i aktivnosti predsednika Srbije (2 pozitivno konotirana napis). Po 6 tekstova odnosilo se na privredne i teme u vezi sa saobraćajem (33.33% negativnih napis o obe teme), dok je *Kurir* o Rusiji pisao u još 5 tekstova (40% pozitivnih) (**tabela 40**).

U listu *Kurir* ponovo je vidljiv trend povećanja učešća vrednosno konotiranih tekstova, kojih sada ima oko 37% (naspram 21.86% u prethodnom kvartalu). Ovoga puta, beleži se 12 ili 5.77% pozitivno i 65 ili 31.25% negativno konotiranih napisa (**tabela 41**).

Tabela 40. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u listu *Kurir*

Kurir	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	69	33.17	0	0.00	50	72.46	19	27.54
ubistvo pevačice Jelene Marijanović	18	8.65	0	0.00	13	72.22	5	27.78
kriminal	17	8.17	0	0.00	11	64.71	6	35.29
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	12	5.77	0	0.00	3	25.00	9	75.00
regionalna saradnja/odnosi u regionu	11	5.29	0	0.00	4	36.36	7	63.64
aktivnosti predsednika Srbije	8	3.85	2	25.00	6	75.00	0	0.00
međunarodni odnosi	8	3.85	1	12.50	6	75.00	1	12.50
privreda	6	2.88	0	0.00	4	66.67	2	33.33
saobraćaj	6	2.88	0	0.00	4	66.67	2	33.33
Rusija/odnos prema Rusiji	5	2.40	2	40.00	3	60.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 41. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Kurir*

<i>Kurir</i>	broj	%
pozitivan	12	5.77
neutralan	131	62.98
negativan	65	31.25
total	208	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Politika

Dnevni list *Politika* se u drugom kvartalu 2018. najviše bavio međunarodnim odnosima, koji su bili i najprisutnija tema, zabeležena u 71 ili oko 14% tekstova – većina napisu bila je neutralna (77.46%), uz oko 21% negativnih i jedan pozitivan tekst. Druga tema prema zastupljenosti bila privreda – 48 ili 9.5%, uglavnom neutralnih tekstova. Kosovske teme bile su prisutne u 44 ili 8.71% tekstova na naslovnicama *Politike* (47.73% u negativnom kontekstu), a ovaj dnevni list bavio se i ekonomskim temama u 36 tekstova, od kojih je 28 neutralno i po 4 (11.11%) pozitivno i negativno intonirano. Tematika u vezi sa regionalnim odnosima preovladavala je u 33 ili oko 6.53% napisu (42.42% negativnih), a o političkim prilikama u Srbiji objavljeno je 26 tekstova (5.15%), koji su većinom u neutralnom kontekstu (84.62%). Aktivnosti predsednika Srbije (19 – 3.76%) predstavljene su u najvećoj meri u neutralnim tekstovima (89.47%), što je manir izveštavanja i kada su u pitanju pravosudne teme (17 – 3.37% tekstova), obrazovanje (17) i EU/politika Evropske Unije (16 napisu). Među zastupljenijim temama u politici zabeležena je još *lokalna samouprava*, o kojoj je takođe napisano 16 tekstova (više u **tabeli 42**).

Dnevni list *Politika* u drugom kvartalu 2018. ponovo objavljuje najveći broj tekstova koji čine uzorak (505), a u ovom listu i dalje beležimo i najveću raznovrsnost tema. U *Politici* je objavljeno 28.51% vrednosno konotiranih tekstova (oko 6% manje u odnosu na prethodni kvartal), od kojih je 6.34% pozitivno i 22.18% negativno intonirano (videti **tabelu 43**).

Tabela 42. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u listu *Politika*

<i>Politika</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
			broj	%	broj	%	broj	%
međunarodni odnosi	71	14.06	1	1.41	55	77.46	15	21.13
privreda	48	9.50	4	8.33	39	81.25	5	10.42
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	44	8.71	0	0.00	23	52.27	21	47.73
ekonomija	36	7.13	4	11.11	28	77.78	4	11.11
regionalna saradnja/odnosi u regionu	33	6.53	0	0.00	19	57.58	14	42.42
politički život u Srbiji	26	5.15	0	0.00	22	84.62	4	15.38
aktivnosti predsednika Srbije	19	3.76	2	10.53	17	89.47	0	0.00
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	17	3.37	0	0.00	15	88.24	2	11.76
obrazovanje	17	3.37	0	0.00	14	82.35	3	17.65
EU/politika Evropske Unije	16	3.17	0	0.00	15	93.75	1	6.25
lokalna samouprava	16	3.17	1	6.25	12	75.00	3	18.75

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 43. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Politika*

<i>Politika</i>	broj	%
pozitivan	32	6.34
neutralan	361	71.49
negativan	112	22.18
total	505	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Večernje novosti

Večernje novosti su na naslovnicama najviše izveštavale o kosovskoj tematiki (46 ili 17.23% tekstova), a 41.3% napisu bilo je negativno konotirano. Naredna tema od interesa ovog lista bila je *politički život u Srbiji*, zastupljena u 22 ili 8.24% tekstova. Većina je bila neutralno intonirana (72.73%), uz jedan pozitivan i 22.73% negativno konotiranih tekstova. *Večernje novosti* daju značajniji prostor regionalnim odnosima (20 ili 7.49% tekstova), ali o toj tematiki tradicionalno pišu u negativnom tonu (55%). Međunarodni odnosi su u fokusu 15 pretežno neutralnih napisu, dok je o *aktivnostima predsednika Srbije* bilo reči u 13 napisu (84.62% neutralnih, 15.38% pozitivnih). Privredne teme su u 41.67% tekstova situirane u pozitivan kontekst, dok je o aktivnostima pravosudnih organa pisano uglavnom u neutralnom kontekstu (72.73%). U još po 9 tekstova ovaj list pisao je o 3 različite teme: *Rusiji/odносима sa Rusijom*, *NATO/NATO integracijama* i socijalnim pitanjima. Ton ovih napisu je negativan kada je reč o NATO u 66.67% tekstova, kolika je i zastupljenost tekstova u kojima je pisano u pozitivnom kontekstu o temama u vezi sa Rusijom (više u **tabeli 44**).

U neutralnom kontekstu na naslovnicama *Večernih novosti* napisano je 65.92% tekstova koji su ušli u uzorak. Pozitivno je konotirano 10.86%, dok negativan vrednosni kontekst ima 23.22% napisa (**tabela 45**). U ovom listu za beleženo je oko 12% manje vrednosno konotiranih napisa u odnosu na prethodni kvartal.

Tabela 44. – Vrednosni kontekst prema temama u dnevnom listu *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	46	17.23	0	0.00	27	58.70	19	41.30
politički život u Srbiji	22	8.24	1	4.55	16	72.73	5	22.73
regionalna saradnja/odnosi u regionu	20	7.49	0	0.00	9	45.00	11	55.00
međunarodni odnosi	15	5.62	0	0.00	13	86.67	2	13.33
aktivnosti predsednika Srbije	13	4.87	2	15.38	11	84.62	0	0.00
privreda	12	4.49	5	41.67	7	58.33	0	0.00
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	11	4.12	1	9.09	8	72.73	2	18.18
Rusija/odnos prema Rusiji	9	3.37	6	66.67	3	33.33	0	0.00
socijalna pitanja/socijalna politika	9	3.37	2	22.22	6	66.67	1	11.11
NATO/NATO integracije	9	3.37	0	0.00	3	33.33	6	66.67

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 45. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>	broj	%
pozitivan	29	10.86
neutralan	176	65.92
negativan	62	23.22
total	267	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Balans

Kada uzmemo u obzir sve tekstove iz uzorka za drugi period 2018, može se primetiti da većina zastupljenih tema nije tretirana na celovit način, o čemu govori podatak da je balans prisutan u samo 22.6% svih napisa, što je ipak za oko 3.5% više celovitih tekstova nego u prethodnom tromesečju. Najmanje balansiranih tekstova zabeleženo je u listu *Informator* 1.1% ili 2 od 179 napisa, a slede *Kurir* – 13.46% (oko 6% manje celovitih napisa u odnosu na prethodni kvartal), *Alo!* - 16.08% (oko 2% balansiranih tekstova više), *Večernje novosti* - 21.72% (5.5% više), *Danas* – 22.43%, *Blic* – 30.19% i *Politika* - 34.06% (oko 13% više) (**tabela 46**).

Iako vrednosni kontekst nije izražen u 69.64% svih tekstova, u sagledavanju realne slike medija iz uzorka svakako treba uzeti u obzir i činjenicu da velika većina tekstova sa naslovnicama koje smo analizirali nije celovita i da takav jednostran pristup oslikava opšte stanje u srpskim medijima. Balansirni tekstovi, najzad, nužno pokazuju određeni stepen uzdržanosti što, očigledno, ne predstavlja naročito raširenu pojavu u srpskom novinarstvu. Opredeljivanje, koje je ponekad veoma strasno, privlači publiku ali smanjuje ozbiljnost. Reč je o brzini reakcije, a ne o detaljnem i racionalnom informisanju koje zahteva istraživanje, veći broj sagovornika i pouzdanih i proverljivih podataka, uz dostupne izvore informacija. Na taj način se u kratkom vremenu stiče tiraž i popularnost, ali ne i ugled.

Tabela 46. – Balans u odnosu na sve teme i svih sedam medija iz uzorka

Svi mediji	da		ne	
	%	broj	%	broj
medij				
<i>Informator</i>	1.10	2	98.90	179
<i>Kurir</i>	13.46	28	86.54	180
<i>Alo!</i>	16.08	32	83.92	167
<i>Večernje novosti</i>	21.72	58	78.28	209
<i>Danas</i>	22.43	98	77.57	339
<i>Blic</i>	30.19	64	69.81	148
<i>Politika</i>	34.06	172	65.94	333
total	22.60	454	77.40	1555

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Akteri

Mediji u Srbiji se, bar sudeći prema analizi empirijskog materijala prikupljenog sa naslovnicama, pretežno bave političkim događajima unutar Srbije. Individualni i kolektivni politički akteri, koji zauzimaju različite pozicije unutar političkog života Srbije, čine 44.06% od ukupnog broja aktera o kojima govore selektovani tekstovi sa naslovnicama

(videti tabelu 47 i tabele 53, 54, 55, 56 i 57, koje govore o distribuciji, učestalosti pojavljivanja pojedinih individualnih i tabele 58, 59, 60 i 61, koje govore o distribuciji učestalosti pojavljivanja kolektivnih domaćih političkih aktera). Ukoliko ovom broju pridružimo i tekstove koji govore o inostranim političkim akterima,⁹ procenat učešća političkih aktera u ukupnom broju aktera na naslovnicama raste do 76.02%. Druga grupa po učestalosti pojavljivanja su različiti društveni akteri koji čine 13.56% našeg uzorka. Privredni i ekonomski akteri su protagonisti tekstova sa naslovnicu tek u 6.82% slučajeva (videti tabelu 47).

Tabela 47. – Ukupna distribucija aktera koji se pojavljuju u tekstovima koji su ušli u uzorak istraživanja (izražena u apsolutnim brojevima)

Akteri						
Politički akteri	8278	Unutrašnji	4798	Individualni	3529	
				Kolektivni	1269	
	3480	Inostrani		Individualni	2323	
				Kolektivni	1157	
Privredni/ekonomski akteri	743	Unutrašnji	662	Individualni	209	
				Kolektivni	453	
	81	Inostrani		Individualni	18	
				Kolektivni	63	
Drugi društveni akteri	1477	Unutrašnji	1457	Individualni	1112	
				Kolektivni	345	
	20	Inostrani		Individualni	17	
				Kolektivni	3	
Neimenovani izvor					391	
Total					10889	

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

9 U drugom kvartalu 2018, učešće inostranih političkih aktera značajnije je uvećano u odnosu na prvi kvartal, tako da oni sada čine gotovo 32% svih protagonisti koji su zabeleženi na naslovnicama. U prvom tromesečju 2018. njihovo učešće bilo je oko 24%.

U tabelama 48, 53, 54, 55, 56 i 57 data je distribucija učestalosti pojavljivanja pojedinih individualnih političkih aktera koji delaju unutar političke scene društva Srbije. Individualni politički akteri – članovi i članice Vlade Srbije (43.46%), akteri političkih stranaka pozicije (9.74%) i akteri iz redova stranaka opozicije (23.91%) značajno su prisutniji na naslovnicama (77.13%) u odnosu na 11.87% predstavnika državnih organa i institucija, 4.08% predstavnika vojske i policije i 6.91% onih koji ne pripadaju ni aktuelnoj Vladi Srbije, niti strankama pozicije i/ili opozicije.

Tabela 48. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera iz **Vlade Republike Srbije i predsednika Republike Srbije**

Vlada ¹ i predsednik Republike Srbije	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Aleksandar Vučić	564	36.77	21	3.72	529	93.79	14	2.48
Ana Brnabić	165	10.76	2	1.21	159	96.36	4	2.42
Ivica Dačić	134	8.74	0	0.00	131	97.76	3	2.24
Aleksandar Vulin	93	6.06	0	0.00	90	96.77	3	3.23
Zorana Mihajlović	84	5.48	0	0.00	82	97.62	2	2.38
Nebojša Stefanović	78	5.08	0	0.00	77	98.72	1	1.28
Siniša Mali	53	3.46	0	0.00	52	98.11	1	1.89
Rasim Ljajić	36	2.35	0	0.00	36	100.00	0	0.00
Dušan Vučović	35	2.28	2	5.71	33	94.29	0	0.00
Vanja Udovičić	35	2.28	0	0.00	16	45.71	19	54.29
Jadranka Joksimović	35	2.28	0	0.00	35	100.00	0	0.00
Mladen Šarčević	34	2.22	1	2.94	33	97.06	0	0.00
Zoran Đorđević	25	1.63	0	0.00	25	100.00	0	0.00
Nenad Popović	25	1.63	0	0.00	25	100.00	0	0.00
Aleksandar Antić	20	1.30	0	0.00	20	100.00	0	0.00
Zlatibor Lončar	18	1.17	1	5.56	16	88.89	1	5.56
Goran Trivan	18	1.17	1	5.56	15	83.33	2	11.11
Nela Kuburović	17	1.11	0	0.00	17	100.00	0	0.00
Branislav Nedimović	17	1.11	0	0.00	17	100.00	0	0.00
Vladan Vukosavljević	15	0.98	0	0.00	13	86.67	2	13.33
Slavica Đukić Dejanović	14	0.91	0	0.00	14	100.00	0	0.00
Branko Ružić	11	0.72	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Goran Knežević	6	0.39	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Milan Krkobabić	2	0.13	0	0.00	1	50.00	1	50.00
total	1534	100.00	28	1.83	1453	94.72	53	3.46

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Kao i u prethodnom tromesečju, najzastupljeniji akter na naslovnim stranicama dnevnih novina u Srbiji bio je predsednik Srbije Aleksandar Vučić, o kome mediji iz našeg uzorka izveštavaju pretežno neutralno (u 93.79% slučajeva). O njemu je napisano još i 3.72% (21) pozitivnih¹⁰ i 2.48% (14) tekstova sa negativnom konotacijom. Predsednik Srbije se kao protagonista tekstova na naslovnicama pojavljuje 564 puta, što je značajno više od prvog sledećeg

10 Gotovo isto kao i u prethodnom kvartalu, kada su napisana 22 pozitivno konotirana teksta.

rangiranog aktera, premijerke Srbije Ane Brnabić, koja je prisutna u 165 tekstova i ministra inostranih poslova Ivice Dačića, koji je prisutan u 134 napisa. Najveću frekvenciju pojavljivanja Aleksandra Vučića, izraženu u absolutnim brojevima, beležimo u dnevnim listovima *Danas* (150), *Politika* (118) i *Večernje novosti* (87). Izraženo u relativnim brojevima procentualnog učešća tekstova u kojima se on pojavljuje kao akter, a u odnosu na ukupan broj selektovanih tekstova iz istih pojedinačnih novina, vidimo da je on kao akter najzastupljeniji u *Danasu* (34.32%), a potom u dnevnim listovima *Večernje novosti* (32.58%) i *Blic* (30.19%). Najmanje učešće tekstova u kojima je akter predsednik Srbije, beležimo u listovima *Kurir* (22.12%) i *Politika* (23.37%) (videti **tabelu 50**).

Kada je reč o vrednosnom kontekstu, najveće učešće, kao i broj negativnih tekstova ponovo su prisutni u *Danasu* (9.33% ili 14 napisa). Najviše pozitivno konotiranih tekstova objavljeno je u listu *Informer* – 11.11% ili 5 tekstova i *Alo!* – 9.26% (5 tekstova), a odmah potom u *Politici* i *Kuriru* – po 4 teksta i 3 teksta u *Večernjim novostima* (više informacija u **tabeli 49**).

Tabela 49. – Aleksandar Vučić: Vrednosti kontekst u odnosu na medij

Aleksandar Vučić	pozitivan		neutralan		negativan		total	
medij	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
<i>Alo!</i>	5	9.26	49	90.74	0	0.00	54	100.00
<i>Blic</i>	0	0.00	64	100.00	0	0.00	64	100.00
<i>Danas</i>	0	0.00	136	90.67	14	9.33	150	100.00
<i>Informer</i>	5	11.11	40	88.89	0	0.00	45	100.00
<i>Kurir</i>	4	8.70	42	91.30	0	0.00	46	100.00
<i>Politika</i>	4	3.39	114	96.61	0	0.00	118	100.00
<i>Večernje novosti</i>	3	3.45	84	96.55	0	0.00	87	100.00
total	21	3.72	529	93.79	14	2.48	564	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 50. – Broj pojavljivanja Aleksandra Vučića u odnosu na ukupan broj tekstova u pojedinim dnevnim novinama

Aleksandar Vučić prema medijima	broj pojavljivanja	ukupan broj tekstova	% učešća u odnosu na ukupan broj tekstova
<i>Danas</i>	150	437	34.32
<i>Večernje novosti</i>	87	267	32.58
<i>Blic</i>	64	212	30.19
<i>Alo!</i>	54	199	27.14
<i>Informer</i>	45	181	24.86
<i>Politika</i>	118	505	23.37
<i>Kurir</i>	46	208	22.12
total	564	2009	28.07

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Premijerka Ana Brnabić je protagonistinja u 165 (10.76%) analiziranih tekstova i druga je prema učestalosti pojavljivanja među individualnim političkim akterima sa političke scene Srbije (videti **tabelu 48**). U drugom kvartalu 2018. godine napisana su 4 negativno konotirana teksta o Ani Brnabić, tri u dnevnom listu *Danas* i jedan u *Kuriru*. Pozitivno konotirane tekstove o aktuelnoj premijerki objavila su samo dva lista: *Alo!* (1 tekst) i *Politika* (1). (videti **tabelu 51**).

Najveći broj tekstova u kojima je akterka premijerka Srbije, objavili su dnevni listovi *Politika* (47) i *Blic* (32). Najveće učešće tekstova u odnosu na ukupan broj tekstova u mediju zabeležen je u *Blicu* (15.09%) i *Večernjim novostima* (9.36%) (**tabela 52**).

Tabela 51. – Ana Brnabić: Vrednosti kontekst u odnosu na medij

Ana Brnabić	pozitivan		neutralan		negativan		total	
medij	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
<i>Alo!</i>	1	9.09	10	90.91	0	0.00	11	100.00
<i>Blic</i>	0	0.00	32	100.00	0	0.00	32	100.00
<i>Danas</i>	0	0.00	27	90.00	3	10.00	30	100.00
<i>Informer</i>	0	0.00	3	100.00	0	0.00	3	100.00
<i>Kurir</i>	0	0.00	16	94.12	1	5.88	17	100.00
<i>Politika</i>	1	2.13	46	97.87	0	0.00	47	100.00
<i>Večernje novosti</i>	0	0.00	25	100.00	0	0.00	25	100.00
Grand Total	2	1.21	159	96.36	4	2.42	165	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 52. – Broj pojavljivanja Ane Brnabić u odnosu na ukupan broj tekstova u pojedinim dnevnim novinama

Ana Brnabić prema medijima	broj pojavljivanja	ukupan broj tekstova	% učešće u odnosu na ukupan broj tekstova
Blic	32	212	15.09
Večernje novosti	25	267	9.36
Politika	47	505	9.31
Kurir	17	208	8.17
Danas	30	437	6.86
Alo!	11	199	5.53
Informer	3	181	1.66
total	165	2009	8.21

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Ostali akteri iz ove grupacije su u 94.72% tekstova predstavljeni u neutralnom vrednosnom kontekstu. Najveći broj i učešće negativno konotiranih tekstova zabeleženo je kod Vanje Udovičića (19 napisa, odnosno 54.29%) (**tabela 48**).

U drugom kvartalu 2018. godine beležimo značajan pad broja pojavljivanja opozicionih aktera – 844, posle većeg rasta u prethodnom kvartalu (1781), koji je bio potaknut aktivnostima u vezi sa beogradskim izborima. U ovom kvartalu najzastupljeniji opozicioni akter bio je Vojislav Šešelj sa 98 pojavljivanja, a odmah potom slede Dragan Đilas (92 teksta) i Vuk Jeremić (76). Najviše negativnih tekstova, izraženo u apsolutnim brojevima, napisano je o Vuku Jeremiću (20), zatim Dragunu Đilasu (13), Vojislavu Šešelju i Saši Jankoviću (po 11). Izraženo u relativnim brojevima najveće procentualno učešće negativno konotiranih napisa prisutno je kod Sulejmana Ugljanina (50%), Vuka Jeremića (26.32%) i Boška Obradovića (25%). O predstavnicima opozicije u drugom tromesečju 2018. godine nije napisan nijedan pozitivno konotirani tekst (videti **tabelu 53**).

Tabela 53. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera iz **opozicije**

Opozicija - individualno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Vojislav Šešelj	98	11.61	0	0.00	87	88.78	11	11.22
Dragan Đilas	92	10.90	0	0.00	79	85.87	13	14.13
Vuk Jeremić	76	9.00	0	0.00	56	73.68	20	26.32
Saša Janković	61	7.23	0	0.00	50	81.97	11	18.03
Boris Tadić	34	4.03	0	0.00	29	85.29	5	14.71
Čedomir Jovanović	27	3.20	0	0.00	22	81.48	5	18.52
Nenad Čanak	24	2.84	0	0.00	24	100.00	0	0.00
Gordana Čomić	17	2.01	0	0.00	16	94.12	1	5.88
Aleksandra Jerkov	17	2.01	0	0.00	17	100.00	0	0.00
Boško Obradović	16	1.90	0	0.00	12	75.00	4	25.00
Zoran Živković	15	1.78	0	0.00	15	100.00	0	0.00
Borko Stefanović	15	1.78	0	0.00	13	86.67	2	13.33
Dragan Šutanovac	12	1.42	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Aleksandar Šapić	11	1.30	0	0.00	11	100.00	0	0.00

Zoran Lutovac	10	1.18	0	0.00	9	90.00	1	10.00
Marko Đurišić	9	1.07	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Radoslav Milojičić Kena	9	1.07	0	0.00	8	88.89	1	11.11
Balša Božović	8	0.95	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Miroslav Aleksić	8	0.95	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Branislav Lečić	8	0.95	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Vjerica Radeta	8	0.95	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Goran Ćirić	7	0.83	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Nataša Jovanović	7	0.83	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Saša Radulović	7	0.83	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Rade Veljanovski	6	0.71	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Sanda Rašković Ivić	6	0.71	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Janko Veselinović	6	0.71	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Bojan Pajtić	6	0.71	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Nikola Jovanović	5	0.59	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Đorđe Vukadinović	5	0.59	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Marinika Tepić	5	0.59	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Nemanja Šarović	5	0.59	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Bojan Kostreš	5	0.59	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Nebojša Zelenović	4	0.47	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Branislav Mihajlović	4	0.47	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Tatjana Macura	4	0.47	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Velimir Ilić	4	0.47	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Branka Stamenković	4	0.47	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Borivoje Borović	4	0.47	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Radomir Lazović	4	0.47	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Sulejman Ugljanin	4	0.47	0	0.00	2	50.00	2	50.00
Tomislav Žigmanov	3	0.36	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Sreto Malinović	3	0.36	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Janko Baljak	3	0.36	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Filip Stojanović	3	0.36	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	155	18.36	0	0.00	146	94.19	9	5.81
total	844	100.00	0	0.00	759	89.93	85	10.07

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

U **tabelama 54 i 55** prikazan je vrednosni kontekst unutar kojeg se pojedini individualni politički akteri – predstavnici političkih stranaka pozicije i državnih organa, institucija i agencija, pojavljuju u selektovanim tekstovima sa naslovnicama, dok **tabele 56 i 57** prikazuju učestalost i vrednosni kontekst pojavljivanja predstavnika vojnih i policijskih organa i drugih društveno–političkih aktera.

Tabela 54. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera **pozicije**

Pozicija - individualno	broj	%	pozi-tivan	%	neu-tralan	%	nega-tivan	%
Darko Glišić	19	5.52	0	0.00	18	94.74	1	5.26
Dragan Marković Palma	18	5.23	0	0.00	18	100.00	0	0.00
Irena Vujović	15	4.36	0	0.00	15	100.00	0	0.00
Radomir Nikolić	14	4.07	0	0.00	6	42.86	8	57.14
Milutin Mrkonjić	13	3.78	0	0.00	10	76.92	3	23.08
Milovan Drecun	13	3.78	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Vladimir Đukanović	12	3.49	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Milutin Jeličić	11	3.20	0	0.00	3	27.27	8	72.73
Miroslav Lazanski	10	2.91	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Meho Omerović	9	2.62	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Muamer Zukorlić	9	2.62	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Darko Bulatović	9	2.62	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Aleksandar Martinović	8	2.33	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Veroljub Arsić	7	2.03	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Vuk Drašković	7	2.03	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Ivica Tončev	6	1.74	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Đorđe Miličević	6	1.74	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Milenko Jovanov	5	1.45	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Marijan Rističević	5	1.45	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Ivan Tasovac	4	1.16	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Bogoljub Karić	4	1.16	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Dragan Šormaz	4	1.16	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Andrej Vučić	4	1.16	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Vladimir Orlić	3	0.87	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vladimir Marinković	3	0.87	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vesna Stanojević	3	0.87	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Momo Čolaković	3	0.87	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Predrag Marković	3	0.87	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	117	34.01	0	0.00	104	88.89	13	11.11
total	344	100.00	0	0.00	310	90.12	34	9.88

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 55. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera **predstavnika državnih organa, institucija i agencija**

Državni organi, institucije i agencije - individualno	broj	%	pozi-tivan	%	neu-tralan	%	nega-tivan	%
Marko Đurić	92	21.96	0	0.00	92	100.00	0	0.00
Maja Gojković	50	11.93	0	0.00	50	100.00	0	0.00
Goran Vesić	47	11.22	0	0.00	46	97.87	1	2.13

Zoran Radojičić	26	6.21	1	3.85	25	96.15	0	0.00
Tomislav Nikolić	20	4.77	0	0.00	17	85.00	3	15.00
Nikola Selaković	15	3.58	0	0.00	15	100.00	0	0.00
Nikola Nikodijević	10	2.39	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Veljko Odalović	8	1.91	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Jorgovanka Tabaković	6	1.43	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Miloš Vučević	5	1.19	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Bojana Borić Brešković	4	0.95	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Andreja Mladenović	4	0.95	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Aleksandar Gajović	3	0.72	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Milutin Folić	3	0.72	0	0.00	0	0.00	3	100.00
ostali	126	30.07	0	0.00	119	94.44	7	5.56
total	419	100.00	1	0.24	404	96.42	14	3.34

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 56. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera **predstavnika vojske i policije**

Vojska i policija - individualno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Ljubiša Diković	22	15.28	0	0.00	19	86.36	3	13.64
Bratislav Gašić	14	9.72	0	0.00	14	100.00	0	0.00
Vladimir Rebić	12	8.33	0	0.00	11	91.67	1	8.33
Dijana Hrkalović	3	2.08	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Novica Antić	3	2.08	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	90	62.50	1	1.11	89	98.89	0	0.00
total	144	100.00	1	0.69	139	96.53	4	2.78

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 57. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja **ostalih** individualnih i kolektivnih političkih i društvenih aktera

Ostali društveno - politički akteri	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Slobodan Milošević	56	21.71	0	0.00	52	92.86	4	7.14
Zoran Đindjić	46	17.83	0	0.00	46	100.00	0	0.00
Siniša Jasnić	23	8.91	0	0.00	2	8.70	21	91.30
Vojislav Koštunica	15	5.81	0	0.00	15	100.00	0	0.00
Nebojša Arsenijević	12	4.65	0	0.00	6	50.00	6	50.00
Mirjana Marković	11	4.26	0	0.00	10	90.91	1	9.09
Svetlana Ceca Ražnatović	11	4.26	0	0.00	10	90.91	1	9.09
Dušan Mihajlović	10	3.88	0	0.00	6	60.00	4	40.00
Dragica Nikolić	9	3.49	0	0.00	6	66.67	3	33.33
CIRSD	8	3.10	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Emir Kusturica	7	2.71	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Mlađan Dinkić	6	2.33	0	0.00	5	83.33	1	16.67
Slavko Ćuruvija	6	2.33	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Ivan Stambolić	5	1.94	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Mirko Cvetković	4	1.55	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Sonja Biserko	4	1.55	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Jelena Karleuša	4	1.55	0	0.00	4	100.00	0	0.00
SANU	3	1.16	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Fond za humanitarno pravo	3	1.16	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Slaviša Kokeza	3	1.16	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Jelena Milić	3	1.16	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Igor Jurić	3	1.16	0	0.00	3	100.00	0	0.00

Dušan Kovačević	3	1.16	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vesna Pešić	3	1.16	0	0.00	3	100.00	0	0.00
total	258	100.00	0	0.00	216	83.72	42	16.28

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

U okviru kategorije *ostali* predstavljeni su akteri koji imaju određen društveni uticaj ili se iz drugih razloga nalaze zastupljeni u javnom prostoru, ali njihova društvena uloga nije institucionalizovana ili je van kategorija koje se posebno posmatraju u ovom istraživanju. Takođe, u ovu kategoriju su svrstane i ličnosti koje su tokom života imale veliki uticaj ili značajne političke uloge, poput Zorana Đindjića ili Slobodana Miloševića.

Primetno je manje onih tekstova koji se bave značajnim kolektivnim političkim akterima, koji su među unutar-političkim akterima zastupljeni sa 26.44%. U tabelama 58–61 izlistani su svi akteri iz našeg uzorka klasifikovani u ovu kategoriju, zajedno sa frekvencijama i vrednosnim konotacijama njihovog pojavljivanja.

Tabela 58. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja domaćih kolektivnih političkih aktera: **državni organi i institucije**

Državni organi, institucije i agencije - kolektivno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Vlada Srbije	148	25.30	2	1.35	144	97.30	2	1.35
Ministarstvo unutrašnjih poslova	60	10.26	1	1.67	57	95.00	2	3.33
Ministarstvo odbrane	26	4.44	0	0.00	25	96.15	1	3.85
Narodna skupština republike Srbije	26	4.44	0	0.00	26	100.00	0	0.00
Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja	24	4.10	0	0.00	24	100.00	0	0.00
Ministarstvo spoljnih poslova	19	3.25	0	0.00	18	94.74	1	5.26
Narodna banka Srbije	19	3.25	0	0.00	19	100.00	0	0.00
Ministarstvo zdravlja	16	2.74	0	0.00	16	100.00	0	0.00
Ministarstvo pravde	16	2.74	0	0.00	16	100.00	0	0.00
Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike	16	2.74	0	0.00	16	100.00	0	0.00
Ministarstvo kulture i informisanja	15	2.56	0	0.00	15	100.00	0	0.00
Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine	13	2.22	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Ministarstvo finansija	13	2.22	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija	12	2.05	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture	12	2.05	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Kancelarija Vlade Srbije za KiM	12	2.05	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Grad Beograd	8	1.37	0	0.00	7	87.50	1	12.50
Poreska uprava Srbije	8	1.37	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Ministarstvo omladine i sporta	8	1.37	0	0.00	7	87.50	1	12.50
Agencija za privredne registre	8	1.37	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Kabinet premijera RS	7	1.20	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Republički fond PIO	6	1.03	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Republički zavod za statistiku	5	0.85	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Kabinet predsednika RS	5	0.85	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Ministarstvo rudarstva i energetike	4	0.68	0	0.00	4	100.00	0	0.00

Skupština Grada Beograda	3	0.51	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Republički fond za zdravstveno osiguranje	3	0.51	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vlada AP Vojvodine	3	0.51	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Nacionalna služba za zapošljavanje	3	0.51	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	67	11.45	1	1.49	65	97.01	1	1.49
total	585	100.00	4	0.68	572	97.78	9	1.54

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 59. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja domaćih kolektivnih političkih aktera: **vojska i policija**

Vojska i policija - kolektivno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Vojska Srbije	40	37.74	4	10.00	36	90.00	0	0.00
BIA	24	22.64	0	0.00	24	100.00	0	0.00
Uprava kriminalističke policije	9	8.49	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Vojni sindikat Srbije	4	3.77	0	0.00	4	100.00	0	0.00
SBPOK	3	2.83	0	0.00	3	100.00	0	0.00
SAJ	3	2.83	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	23	21.70	0	0.00	23	100.00	0	0.00
total	106	100.00	4	3.77	102	96.23	0	0.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 60. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja domaćih kolektivnih političkih aktera: pozicija

Pozicija - stranke	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
SNS	130	65.33	0	0.00	123	94.62	7	5.38
SPS	30	15.08	0	0.00	30	100.00	0	0.00
Jedinstvena Srbija	15	7.54	0	0.00	15	100.00	0	0.00
SDPS	8	4.02	0	0.00	8	100.00	0	0.00
PUPS	7	3.52	0	0.00	7	100.00	0	0.00
SNP	3	1.51	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Pokret socijalista	3	1.51	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	3	1.51	0	0.00	2	66.67	1	33.33
total	199	100.00	0	0.00	191	95.98	8	4.02

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 61. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja domaćih kolektivnih političkih aktera: opozicija

Opozicija - stranke	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
DS	72	19.73	0	0.00	70	97.22	2	2.78
SRS	54	14.79	0	0.00	53	98.15	1	1.85
PSG	39	10.68	0	0.00	38	97.44	1	2.56
Narodna stranka	29	7.95	0	0.00	29	100.00	0	0.00
LSV	28	7.67	0	0.00	28	100.00	0	0.00
Dveri	27	7.40	0	0.00	27	100.00	0	0.00
Dosta je bilo	20	5.48	0	0.00	20	100.00	0	0.00
DSS	18	4.93	0	0.00	18	100.00	0	0.00
Levica Srbije	15	4.11	0	0.00	15	100.00	0	0.00
LDP	14	3.84	0	0.00	14	100.00	0	0.00
SDS	12	3.29	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Inicijativa Ne davimo Beograd	11	3.01	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Nova stranka	11	3.01	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Pokret za preokret	8	2.19	0	0.00	8	100.00	0	0.00
ostali	7	1.92	0	0.00	7	100.00	0	0.00
total	365	100.00	0	0.00	361	98.90	4	1.10

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Značajno manji procenat tekstova sa naslovnicama govori o inostranim (individualnim i kolektivnim) političkim akterima i političkim akterima sa Kosova (svega 31.95% od ukupnog broja aktera). Protagonisti ovih tekstova češće su individualni akteri (u 66.75% slučajeva) nego oni kolektivni (33.24%) (videti tabelu 47 i tabelle 62–75).

Tabela 62. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih aktera: Kosovo

Kosovo	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Hašim Tači	98	18.05	0	0.00	76	77.55	22	22.45
Ramuš Haradinaj	83	15.29	0	0.00	63	75.90	20	24.10
Oliver Ivanović	40	7.37	0	0.00	40	100.00	0	0.00
OVK	33	6.08	0	0.00	24	72.73	9	27.27
KFOR	33	6.08	0	0.00	32	96.97	1	3.03
Srpska lista	24	4.42	0	0.00	24	100.00	0	0.00
Euleks	21	3.87	0	0.00	19	90.48	2	9.52
ROSU	12	2.21	0	0.00	8	66.67	4	33.33
Bedžet Pacoli	12	2.21	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Kadri Veselji	11	2.03	0	0.00	7	63.64	4	36.36
Unmik	11	2.03	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Građanska inicijativa SDP	7	1.29	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Goran Rakić	5	0.92	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Enver Hodžaj	5	0.92	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Dalibor Jeftić	4	0.74	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Daut Haradinaj	4	0.74	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Fatmir Limaj	3	0.55	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Albin Kurti	3	0.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Specijalni sud za ratne zločine OVK	3	0.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Milan Radojičić	3	0.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Kosovska policija	3	0.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
“kosovske vlasti”	3	0.55	0	0.00	1	33.33	2	66.67
ostali	122	22.47	1	0.82	107	87.70	14	11.48
total	543	100.00	1	0.18	463	85.27	79	14.55

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 63. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera iz regiona: **Hrvatska**

Hrvatska	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Andrej Plenković	27	15.08	0	0.00	22	81.48	5	18.52
Kolinda Grabar Ki-tarović	24	13.41	0	0.00	21	87.50	3	12.50
Franjo Tuđman	9	5.03	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Milorad Pupovac	8	4.47	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Stjepan Mesić	6	3.35	0	0.00	5	83.33	1	16.67
HDZ	5	2.79	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Ante Pavelić	4	2.23	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Ante Gotovina	4	2.23	0	0.00	2	50.00	2	50.00
“hrvatske vlasti”	4	2.23	0	0.00	0	0.00	4	100.00
ostali	88	49.16	0	0.00	73	82.95	15	17.05
total	179	100.00	0	0.00	149	83.24	30	16.76

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 64. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera iz regiona: **Crna Gora**

Crna Gora	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Milo Đukanović	14	21.54	0	0.00	11	78.57	3	21.43
DPS	6	9.23	0	0.00	6	100.00	0	0.00
SDP	4	6.15	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Duško Marković	4	6.15	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Demokratski front	3	4.62	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Filip Vujanović	2	3.08	0	0.00	2	100.00	0	0.00
ostali	32	49.23	0	0.00	31	96.88	1	3.13
total	65	100.00	0	0.00	61	93.85	4	6.15

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 65. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera iz regiona: **Federacija BiH**

BiH	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Milorad Dodik	57	29.38	0	0.00	55	96.49	2	3.51
Bakir Izetbegović	14	7.22	0	0.00	11	78.57	3	21.43
Denis Zvizdić	9	4.64	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Dragan Čović	8	4.12	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Tužilaštvo BiH	6	3.09	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Mladen Ivanić	6	3.09	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Naser Orić	5	2.58	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Alija Izetbegović	5	2.58	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Predsedništvo BiH	4	2.06	0	0.00	4	100.00	0	0.00
SIPA	4	2.06	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Dragan Mektić	4	2.06	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Željka Cvijanović	4	2.06	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Vlada RS	3	1.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Milorad Kojić	3	1.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	62	31.96	0	0.00	59	95.16	3	4.84
total	194	100.00	0	0.00	185	95.36	9	4.64

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 66. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera iz regiona: **Makedonija**

Makedonija	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Zoran Zaev	24	36.92	0	0.00	24	100.00	0	0.00
Đorđe Ivanov	9	13.85	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Nikola Gruevski	4	6.15	0	0.00	4	100.00	0	0.00
ostali	28	43.08	0	0.00	27	96.43	1	3.57
total	65	100.00	0	0.00	64	98.46	1	1.54

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 67. – Distribucija učestalosti vrednosni kontekst pojavljivanja drugih individualnih inostranih političkih aktera

Inostrani politički akteri	broj	%	pozi-tivan	%	neu-tralan	%	negati-van	%
Emanuel Makron	61	10.80	0	0.00	59	96.72	2	3.28
Redžep Tajip Erdogan	54	9.56	0	0.00	53	98.15	1	1.85
Bašar al Asad	37	6.55	0	0.00	37	100.00	0	0.00
Tereza Mej	26	4.60	0	0.00	26	100.00	0	0.00
Aleksis Cipras	24	4.25	0	0.00	24	100.00	0	0.00
Benjamin Netanjahu	18	3.19	0	0.00	18	100.00	0	0.00
Bojko Borisov	16	2.83	0	0.00	16	100.00	0	0.00
Kim Džong Un	13	2.30	2	15.38	11	84.62	0	0.00
Si Činping	12	2.12	0	0.00	11	91.67	1	8.33
Viktor Orban	10	1.77	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Sebastijan Kurc	9	1.59	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Edi Rama	8	1.42	0	0.00	6	75.00	2	25.00
Toni Bler	7	1.24	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Marijana Rahoj	7	1.24	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Aleksandar Lukašenko	6	1.06	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Petro Porošenko	6	1.06	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Al Kaida	5	0.88	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Boris Džonson	5	0.88	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Fetulah Gulen	4	0.71	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Denis Kif	3	0.53	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Šinzo Abe	3	0.53	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Nikola Sarkozi	3	0.53	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	228	40.35	0	0.00	215	94.30	13	5.70
total	565	100.00	2	0.35	543	96.11	20	3.54

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 68. – Distribucija učestalosti vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera izvan regiona: **Nemačka**

Nemačka	broj	%	pozitivan	%	neu-tralan	%	negativan	%
Angela Merkel	71	57.26	1	1.41	70	98.59	0	0.00
Aksel Ditman	6	4.84	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Gerhard Šreder	4	3.23	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Hrišćansko demokratska unija	3	2.42	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	40	32.26	0	0.00	40	100.00	0	0.00
total	124	100.00	1	0.81	123	99.19	0	0.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 69. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera izvan regiona: **Rusija**

Rusija	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Vladimir Putin ²	162	40.40	9	5.56	153	94.44	0	0.00
Sergej Lavrov	24	5.99	1	4.17	23	95.83	0	0.00
Aleksandar Čepurin	14	3.49	0	0.00	14	100.00	0	0.00
Sergej Skripal	13	3.24	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Dmitrij Medvedev	13	3.24	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Marija Zaharova	11	2.74	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Dmitrij Peskov	10	2.49	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Ministarstvo odbrane Rusije	9	2.24	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Vojska Rusije	8	2.00	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Sergej Šoju	8	2.00	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Ministarstvo spoljnih poslova Rusije	5	1.25	0	0.00	5	100.00	0	0.00
“ruske vlasti”	4	1.00	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Federalna služba bezbednosti Rusije	3	0.75	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	117	29.18	5	4.27	110	94.02	2	1.71
total	401	100.00	15	3.74	383	95.51	3	0.75

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 70. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera izvan regiona: **SAD**

SAD	broj	%	pozi-tivan	%	neu-tralan	%	nega-tivan	%
Donald Tramp	128	32.00	0	0.00	107	83.59	21	16.41
Kajl Skat	14	3.50	0	0.00	11	78.57	3	21.43
Barak Obama	14	3.50	0	0.00	13	92.86	1	7.14
Majk Pompeo	11	2.75	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Bil Klinton	10	2.50	0	0.00	9	90.00	1	10.00
Ves Mičel	9	2.25	0	0.00	7	77.78	2	22.22
“američke vlasti”	8	2.00	0	0.00	1	12.50	7	87.50
CIA	8	2.00	0	0.00	5	62.50	3	37.50
Stejt dipartment	7	1.75	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Džejms Matis	7	1.75	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Pentagon	6	1.50	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Hilari Klinton	6	1.50	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Džordž Buš	6	1.50	0	0.00	4	66.67	2	33.33
Metju Palmer	6	1.50	0	0.00	5	83.33	1	16.67
FBI	6	1.50	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Majk Pens	6	1.50	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Džon Bolton	5	1.25	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Vojska SAD	5	1.25	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Džordž Soros	5	1.25	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Vašington post	5	1.25	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Džejms Komi	5	1.25	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Njujork tajms	5	1.25	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Melanija Tramp	4	1.00	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Greg Delavi	3	0.75	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	111	27.75	0	0.00	108	97.30	3	2.70
total	400	100.00	0	0.00	355	88.75	45	11.25

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 71. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih političkih aktera: **predstavnici EU institucija i EU institucije**

EU	broj	%	pozi-tivan	%	neu-tralan	%	negativan	%
EU	265	51.36	1	0.38	254	95.85	10	3.77
Evropska komisija	44	8.53	0	0.00	44	100.00	0	0.00
Federika Mogerini	44	8.53	0	0.00	42	95.45	2	4.55
Žan Klod Junker	20	3.88	0	0.00	18	90.00	2	10.00
Donald Tusk	20	3.88	0	0.00	19	95.00	1	5.00
Johanes Han	16	3.10	0	0.00	15	93.75	1	6.25
Evropski parlament	15	2.91	0	0.00	15	100.00	0	0.00
Evropski savet	12	2.33	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Maja Kocjančič	10	1.94	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Sem Fabrici	7	1.36	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Evropska investiciona banka	4	0.78	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Dejvid Mekalister	4	0.78	0	0.00	4	100.00	0	0.00
ostali	55	10.66	0	0.00	55	100.00	0	0.00
total	516	100.00	1	0.19	499	96.71	16	3.10

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 72. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih političkih aktera: **predstavnici međunarodnih pravosudnih institucija, organizacija za zaštitu ljudskih prava i Saveta Europe**

Ljudska prava	broj	%	pozi-tivan	%	neu-tralan	%	negativan	%
OEBS	10	29.41	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Evropski sud za ljudska prava	8	23.53	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Međunarodni sud pravde u Hagu	5	14.71	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Savet Evrope	5	14.71	0	0.00	5	100.00	0	0.00
ostali	6	17.65	0	0.00	6	100.00	0	0.00
total	34	100.00	0	0.00	34	100.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 73. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih političkih aktera: predstavnici UN institucija i UN institucije

UN	broj	%	pozi-tivan	%	neu-tralan	%	negativan	%
Ujedinjene nacije	60	45.45	0	0.00	59	98.33	1	1.67
SB UN	35	26.52	0	0.00	35	100.00	0	0.00
UNESCO	6	4.55	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Antonio Gutereš	5	3.79	0	0.00	5	100.00	0	0.00
UNHCR	3	2.27	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	23	17.42	0	0.00	23	100.00	0	0.00
total	132	100.00	0	0.00	131	99.24	1	0.76

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 74. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera: NATO

NATO	broj		pozitivan		neu-tralan		negati-van	
NATO	153	87.43	0	0.00	121	79.08	32	20.92
Jens Stoltenberg	5	2.86	0	0.00	5	100.00	0	0.00
ostali	17	9.71	0	0.00	16	94.12	1	5.88
total	175	100.00	0	0.00	142	81.14	33	18.86

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 75. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih aktera: akteri u vezi sa Haškim tribunalom

Haški tribunal	broj	%	pozi-tivan	%	neu-tralan	%	nega-tivan	%
Haški tribunal	30	34.48	0	0.00	26	86.67	4	13.33
Ratko Mladić	15	17.24	1	6.67	14	93.33	0	0.00
Jovica Stanišić	5	5.75	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Radovan Karadžić	4	4.60	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Teodor Meron	3	3.45	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Džefri Najs	3	3.45	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	27	31.03	0	0.00	27	100.00	0	0.00
total	87	100.00	1	1.15	82	94.25	4	4.60

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Već i iz ovog letimičnog pregleda frekvencija pojavljivanja pojedinih aktera na naslovnim stranama odabralih štampanih dnevnih novina iz našeg uzorka, jasno se uočava da mediji sa nejednakim interesovanjem tretiraju pitanja iz domena unutrašnje i spoljne politike. Međutim, iako su inostrani politički akteri manje zastupljeni u odnosu na domaće političke aktere, ta razlika se u drugom kvartalu znatno smanjila, te oni sada čine 42.03% u odnosu na 57.96% učestalosti pojavljivanja domaćih političkih aktera.¹¹

Razlozi za primetno odsustvo interesovanja za privredne aktere i njihovo razumevanje društvene, ekonomski i političke situacije u Srbiji i svetu ostaje zagonetno (svega 6.82% od ukupnog uzorka aktera čine privredni akteri), tim pre što se u narativima mnogih političara ekonomski pitanja i privredna konsolidacija zemlje apostrofiraju kao ključni elementi budućih razvojnih strategija društva Srbije (videti tabelu 47 i tabele 76–78).

¹¹ Naspram 35.09% (inostrani) u odnosu na 64.90% (domaći politički akteri) u prvom tromesečju 2018.

Tabela 76. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih privrednih/ekonomskih aktera

Privredni akteri - individualno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	nega-tivan	%
Miroslav Mišković	16	7.66	0	0.00	13	81.25	3	18.75
Dragan Šolak	10	4.78	0	0.00	8	80.00	2	20.00
Aleksandar Seničić	7	3.35	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Nebojša Atanacković	6	2.87	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Srđan Knežević	5	2.39	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Blagoje Spaskovski	4	1.91	0	0.00	2	50.00	2	50.00
Zoran Drobnjak	4	1.91	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Marko Čadež	4	1.91	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Miodrag Kostić	3	1.44	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	150	71.77	2	1.33	145	96.67	3	2.00
total	209	100.00	2	0.96	197	94.26	10	4.78

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 77. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja kolektivnih domaćih privrednih/ekonomskih aktera

Privredni akteri - kolektivno	broj	%	pozitivan	%	neu-tralan	%	negativan	%
Aerodrom Konstantin Veliki	30	6.62	0	0.00	30	100.00	0	0.00
Vensi erports	15	3.31	0	0.00	15	100.00	0	0.00
NIS	10	2.21	0	0.00	9	90.00	1	10.00
Aerodrom Nikola Tesla	10	2.21	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Fijat	9	1.99	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Elektroprivreda Srbije	8	1.77	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Er Srbija	8	1.77	0	0.00	7	87.50	1	12.50
Gasprom njeft	8	1.77	0	0.00	8	100.00	0	0.00
RTB Bor	7	1.55	1	14.29	6	85.71	0	0.00
Rio Tinto	7	1.55	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Leoni fabrika	7	1.55	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Putevi Srbije	6	1.32	0	0.00	5	83.33	1	16.67
JKP Vodovod	5	1.10	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Privredna komora Srbije	5	1.10	0	0.00	5	100.00	0	0.00
SBB	5	1.10	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Telekom Srbija	5	1.10	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Sosijete ženeral banka	5	1.10	0	0.00	5	100.00	0	0.00
KKR	4	0.88	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Banka Intesa	4	0.88	0	0.00	4	100.00	0	0.00

Komercijalna banka	4	0.88	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Merkator S	4	0.88	0	0.00	4	100.00	0	0.00
AIK banka	4	0.88	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Jura	3	0.66	1	33.33	2	66.67	0	0.00
Telenor	3	0.66	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Goša	3	0.66	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Zastava oružje	3	0.66	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Delta holding	3	0.66	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Delez	3	0.66	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vojvođanska banka	3	0.66	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	262	57.84	4	1.53	253	96.56	5	1.91
total	453	100.00	6	1.32	438	96.69	9	1.99

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 78. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih aktera iz međunarodnih finansijskih institucija

MMF/Svetska banka	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	nega-tivan	%
MMF	43	53.09	0	0.00	43	100.00	0	0.00
Svetska banka	12	14.81	0	0.00	11	91.67	1	8.33
Kristin Lagard	9	11.11	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Džejms Ruf	9	11.11	0	0.00	9	100.00	0	0.00
ostali	8	9.88	0	0.00	6	75.00	2	25.00
total	81	100.00	0	0.00	78	96.30	3	3.70

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Pored već pominjanih političkih i privrednih aktera, protagonisti naslovica su i razni drugi društveni akteri, koji na različite načine utiču na društvene i političke prilike unutar društva Srbije. Na osnovu prikupljene empirijske građe mi smo ih podelili na:

(a) predstavnike samostalnih i nezavisnih vladinih tela i institucija (videti **tabelu 79**), (b) analitičare¹² političkih, društvenih, ekonomskih, bezbednosnih i drugih prilika (**tabele 80 i 81**), (c) predstavnike Srpske pravoslavne crkve i drugih verskih organizacija¹³ (**tabele 82 i 83**), (d) aktere iz medija (**tabela 84**), (e) predstavnike pravosudnih organa (**tabele 85**), (f) advokate i protagonisti različitih sudskih postupaka (**tabele 86 i 87**), i (h) protagonisti medijskih afera (**tabela 88**) i (i) aktere iz prošlosti (**tabela 89**).

Tabela 79. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih domaćih društvenih aktera: **predstavnici nezavisnih tela**

Nezavisna tela	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Agencija za borbu protiv korupcije	14	22.95	0	0.00	14	100.00	0	0.00
Fiskalni savet	10	16.39	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Rodoljub Šabić	6	9.84	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Brankica Janković	5	8.20	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Zoran Pašalić	3	4.92	0	0.00	3	100.00	0	0.00
REM	3	4.92	0	0.00	2	66.67	1	33.33
ostali	20	32.79	0	0.00	20	100.00	0	0.00
total	61	100.00	0	0.00	60	98.36	1	1.64

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Posebnu ulogu u tekstovima na naslovnim stranama medija iz uzorka imaju analitičari (stručnjaci) (videti **tabele 80 i 81**), a mediji ih tretiraju u neutralnom kontekstu u čak 99.23% tekstova. Tokom čitavog drugog kvartala 2018. godine, analizirane dnevne novine su u značajnoj meri promovisale stavove ovih stručnjaka, tako da je njihovo mišljenje bilo zastupljeno 390 puta. U odnosu na prethodni kvartal, u kojem je zabeleženo čak 538 pojavljivanja na naslovnicama ovaj broj, iako veliki, predstavlja značajan pad u njihovoj prisutnosti. Najveće učešće i broj zastupljenih analitičara zabeležen je u dnevnom listu *Informer* (104 pojavljanja). Za ostale podatke videti **tabelu 80**.

12Za više podataka o zastupljenosti pojedinih analitičara na naslovnicama različitih medija iz našeg uzorka videti **tabele 100–106** u Apendiksu.

13Za više podataka o zastupljenosti pojedinih predstavnika Srpske pravoslavne crkve i drugih verskih organizacija na naslovnicama različitih medija iz našeg uzorka videti **tabele 107 – 113** u Apendiksu.

Tabela 80. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnicama u različitim medijima iz uzorka istraživanja¹²

Medij/analitičari	broj	%
<i>Informer</i>	104	26.67
<i>Kurir</i>	75	19.23
<i>Danas</i>	51	13.08
<i>Politika</i>	48	12.31
<i>Blic</i>	45	11.54
<i>Alo!</i>	34	8.72
<i>Večernje novosti</i>	33	8.46
total	390	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 81. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: **analitičari**

Analitičari	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negrati-van	%
Dragomir Andđelković	34	8.72	0	0.00	34	100.00	0	0.00
Božidar Spasić	13	3.33	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Nebojša Krstić	13	3.33	0	0.00	12	92.31	1	7.69
Marko Nicović	12	3.08	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Dušan Janjić	11	2.82	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Zoran Milivojević	9	2.31	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Dževad Galijašević	9	2.31	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Dušan Proroković	8	2.05	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Orhan Dragaš	8	2.05	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Ljuban Karan	8	2.05	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Ljubodrag Savić	7	1.79	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Božidar Prelević	7	1.79	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Boban Stojanović	7	1.79	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Milojko Arsić	7	1.79	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Božidar Delić	6	1.54	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Dejan Vuk Stanković	6	1.54	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Bojan Klačar	6	1.54	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Damir Okanović	5	1.28	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Zoran Dragišić	5	1.28	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Zoran Stojiljković	5	1.28	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Vladislav Jovanović	5	1.28	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Aleksandar Radić	5	1.28	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Ljubomir Madžar	5	1.28	0	0.00	5	100.00	0	0.00

Goran Bogdanović	4	1.03	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Aleksandra Joksimović	4	1.03	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Ivan Nikolić	4	1.03	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Ratko Božović	4	1.03	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Dragan Dobrašinović	4	1.03	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Vlade Radulović	4	1.03	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Milan Kovačević	4	1.03	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Branko Radun	4	1.03	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Aleksandar Popov	3	0.77	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Milan Prostran	3	0.77	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Milan Antonijević	3	0.77	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Zoran Grubišić	3	0.77	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	145	37.18	0	0.00	145	100.00	0	0.00
total	390	100.00	0	0.00	387	99.23	3	0.77

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 82. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnicama u različitim medijima iz uzorka istraživanja

Medij/religija	broj	%
Politika	62	35.43
Večernje novosti	41	23.43
Alo!	23	13.14
Danas	16	9.14
Blic	14	8.00
Kurir	11	6.29
Informer	8	4.57
total	175	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 83. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih domaćih društvenih aktera: predstavnici SPC i drugih verskih organizacija

Religija	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	nega-tivan	%
Patrijarh Irinej	38	21.71	1	2.63	37	97.37	0	0.00
SPC	38	21.71	0	0.00	37	97.37	1	2.63
Amfilohije, mitropolit crnogorsko-primorski	12	6.86	1	8.33	11	91.67	0	0.00
Alojzije Stepinac	8	4.57	0	0.00	6	75.00	2	25.00
Kiril, patrijarh moskovski i cele Rusije	5	2.86	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Irinej, vladika bački	5	2.86	0	0.00	3	60.00	2	40.00
Teodosije, vladika	4	2.29	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Papa Franja	4	2.29	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Porfirije, mitropolit zagrebačko ljubljanski	3	1.71	1	33.33	2	66.67	0	0.00
Ruska pravoslavna crkva	3	1.71	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Pahomije, vladika vranjski	3	1.71	0	0.00	1	33.33	2	66.67
Irinej, episkop istočno-američki	3	1.71	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	49	28.00	1	2.04	43	87.76	5	10.20
total	175	100.00	4	2.29	159	90.86	12	6.86

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 84. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih domaćih društvenih aktera iz **medija¹⁴**

Mediji	broj	%	pozi-tivan	%	neu-tralan	%	negati-van	%
Stefan Cvetković	25	10.00	0	0.00	18	72.00	7	28.00
Željko Mitrović	12	4.80	0	0.00	12	100.00	0	0.00
NUNS	11	4.40	0	0.00	11	100.00	0	0.00
TV N1	9	3.60	0	0.00	9	100.00	0	0.00
TV Pink	9	3.60	0	0.00	8	88.89	1	11.11
UNS	7	2.80	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Slaviša Lekić	7	2.80	0	0.00	7	100.00	0	0.00
RTS	5	2.00	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Vladimir Radomirović	5	2.00	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Slobodan Georgiev	3	1.20	0	0.00	3	100.00	0	0.00
NDNV	3	1.20	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Milomir Marić	3	1.20	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Nedim Sejdinović	3	1.20	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ljiljana Smajlović	3	1.20	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Dragan J. Vučićević	3	1.20	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Informer	3	1.20	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	139	55.60	1	0.72	132	94.96	6	4.32
total	250	100.00	1	0.40	232	92.80	17	6.80

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tokom prikupljanja empirijske građe, na naslovnicama je ponovo primećeno značajno prisustvo aktera u vezi sa aktivnostima pravosudnih i istražnih organa. Akteri iz ove grupacije su prikazani u **tabelama 85–87** kao predstavnici pravosudnih organa (182), advokati (59) i drugi protagonisti aktuelnih ili završenih sudskeh/istražnih postupaka (195).

Tabela 85. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih domaćih društvenih aktera: **predstavnici pravosudnih organa**

Pravosuđe	broj	%	pozi-tivan	%	neu-tralan	%	negati-van	%
Viši sud u Beogradu	25	13.74	0	0.00	25	100.00	0	0.00
Više javno tužilaštvo u Beogradu	21	11.54	0	0.00	21	100.00	0	0.00
Apelacioni sud u Beo-gradu	12	6.59	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Vrhovni kasacioni sud	7	3.85	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Tužilaštvo za organizovani kriminal	7	3.85	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Ustavni sud	6	3.30	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Visoki savet sudstva	6	3.30	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Prvi osnovni sud u Beo-gradu	5	2.75	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Državno pravobranilaštvo	4	2.20	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Državno veće tužilaca	4	2.20	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Dragana Boljević	3	1.65	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Specijalni sud u Beogradu	3	1.65	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Specijalno tužilaštvo za organizovani kriminal	3	1.65	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Prvo osnovno javno tužilaštvo u Beogradu	3	1.65	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	73	40.11	1	1.37	70	95.89	2	2.74
total	182	100.00	1	0.55	179	98.35	2	1.10

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

¹⁴ Predstavljeni su akteri koji su bili predmet pisanja drugih medija, odnosno medijske kuće o čijem su radu izveštavali drugi mediji.

Tabela 86. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: **advokati¹⁵**

Advokati	broj	%	pozi-tivan	%	neu-tralan	%	nega-tivan	%
Toma Fila	8	13.56	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Nebojša Vlajić	5	8.47	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Veljko Delibašić	3	5.08	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	43	72.88	0	0.00	43	100.00	0	0.00
total	59	100.00	0	0.00	59	100.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 87. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: **akteri sudskih postupaka i istraga**

Protagonisti istražnih i sudskih pos-tupaka	broj	%	pozi-tivan	%	neu-tralan	%	nega-tivan	%
Milorad Ulemek Legija	28	14.36	0	0.00	27	96.43	1	3.57
Dušan Spasojević Šiptar	17	8.72	0	0.00	15	88.24	2	11.76
Željko Ražnatović Arkan	14	7.18	0	0.00	14	100.00	0	0.00
Zvezdan Jovanović	9	4.62	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Dobrosav Gavrić	9	4.62	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Dejan Milenković Bagzi	8	4.10	0	0.00	7	87.50	1	12.50
Mile Luković Kum	7	3.59	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Darko Šarić	7	3.59	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Luka Bojović	7	3.59	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Rodoljub Radulović Miša Banana	5	2.56	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Ljubiša Buha Čume	5	2.56	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Sretko Kalinić	4	2.05	0	0.00	1	25.00	3	75.00
Branko Lazarević	3	1.54	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Dragoslav Kosmajac	3	1.54	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	69	35.38	0	0.00	62	89.86	7	10.14
total	195	100.00	0	0.00	180	92.31	15	7.69

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

¹⁵ Pojedini advokati su u tekstovima medija iz uzorka imali ulogu analitičara, te su stoga prikazani u toj grupi aktera.

U **tabeli 88** prikazani su svi akteri koje su mediji iz uzorka povezivali sa ubistvom pevačice Jelene Marjanović, kao i članovi njene porodice, poznanici i prijatelji. Ovi akteri su na naslovnim stranama u drugom kvartalu 2018. godine bili prisutni u 210 pojavlivanja.

Tabela 88. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: **“Ubistvo Jelene Marjanović”**

Ubistvo Jelene Marjanović	broj	%	pozi-tivan	%	neu-tralan	%	nega-tivan	%
Jelena Marjanović	54	25.71	0	0.00	54	100.00	0	0.00
Zoran Marjanović	50	23.81	0	0.00	41	82.00	9	18.00
Jana Marjanović	39	18.57	0	0.00	39	100.00	0	0.00
Vladimir Marjanović	13	6.19	0	0.00	12	92.31	1	7.69
Teodora Krsmanović	7	3.33	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Uroš Marjanović	5	2.38	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Miloš Marjanović	5	2.38	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Nenad Šipka	4	1.90	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Zorica Marjanović	3	1.43	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Zorica Krsmanović	3	1.43	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	27	12.86	0	0.00	27	100.00	0	0.00
total	210	100.00	0	0.00	200	95.24	10	4.76

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 89. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera iz **prošlosti**

Prošlost	broj	%	pozi-tivan	%	neu-tralan	%	nega-tivan	%
Josip Broz Tito	27	58.70	0	0.00	27	100.00	0	0.00
Dragoljub Mihailović	7	15.22	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Milan Nedić	2	4.35	0	0.00	2	100.00	0	0.00
ostali	10	21.74	0	0.00	8	80.00	2	20.00
total	46	100.00	0	0.00	44	95.65	2	4.35

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

NEIMENOVANI IZVORI

U izabranim tekstovima sa naslovnih strana medija iz uzorka, neimenovani izvori su, kao i u svim prethodnim kvartalima, drugi akter prema učešću. Ovoga puta prisutno je 391 pojavlivanje anonimnih izvora, odnosno 19.46% napisa, što je gotovo identičan nalaz u odnosu protekli kvartal (19.24%).

Široka upotreba neimenovanih izvora precizno je ustanovljena zahvaljujući načinu kvantifikacije anonimnih izvora, koji primenjujemo od drugog izdanja *Medijametra*, tako što na taj način nisu klasifikovani samo izvori koje je sam medij definisao kao neimenovane, već i svi oni koji obezbeđuju informacije koje nije moguće proveriti, bez obzira na način na koji su uvedeni u tekst. Naravno, ova zastupljenost informacija dobijenih od anonimnih izvora pregovori o maniru prilikom izveštavanja sedam medija iz uzorka, nego o stvarnoj potrebi zaštite identiteta osoba koje obezbeđuju određena saznanja.

Kako Mat Karlson u svojoj knjizi "Pod uslovima anonimnosti" kaže: "Novinarstvo je utkano u okruženje i na njega se oslanja, što znači da nikada ne može biti nezavisni posmatrač, kako se tvrdi... Na ovu vrstu nedoumica može se bolje odgovoriti ukoliko se kulturi neimenovanih izvora pristupi kao *kulturi*. Ovakav stav pomera istraživanje o nezavisnim izvorima dalje od frekventnosti i načina primene ka pitanjima značenja koja delimo i obrazaca kolektivne interpretacije između novinara, izvora i publike. Obezbeđivanje anonimnosti nije samo pitanje tehnika. Zapravo, to je zahtev za određenim načinom zamišljanja odnosa između ove tri strane."¹⁶

Novinska forma koja sadrži najveći broj i učešće informacija dobijenih od neimenovanih izvora je izveštaj. Od 1582 teksta napisana u ovoj formi, 373 ili 23.58% sadrži anonimne izvore (**tabela 90**).

Tabela 90. – Učešće "neimenovanih izvora" u svim novinskim formama, u sedam medija iz uzorka

Žanr	ukupan broj tekstova	neimenovani izvori	%
izveštaj	1582	373	23.58
članak	128	16	12.50
vest	34	2	5.88
intervju	141	0	0.00
komentar	87	0	0.00
reportaža	15	0	0.00
drugo	22	0	0.00
total	2009	391	19.46

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Najveće učešće napisa koji sadrže informacije dobijene od neimenovanih izvora u odnosu na ukupan broj objavljenih tekstova beleži se u *Informерu* (36.46% ili 66 tekstova), dok je najveći broj pojavljivanja neimenovanih izvora zabeležen u listu *Blic* – 71 (33.49%). Slede *Alo!* (25.63% – 51), *Kurir* (25% – 52), *Večernje novosti* (20.6% – 55), *Danas* (14.42% – 63) i *Politika* (6.53% – 33) (**tabela 91**).

Tabela 91. – Učešće "neimenovanih izvora" prema analiziranim medijima

Medij	ukupan broj tekstova	neimenovani izvori	%
<i>Informer</i>	181	66	36.46
<i>Blic</i>	212	71	33.49
<i>Alo!</i>	199	51	25.63
<i>Kurir</i>	208	52	25.00
<i>Večernje novosti</i>	267	55	20.60
<i>Danas</i>	437	63	14.42
<i>Politika</i>	505	33	6.53
total	2009	391	19.46

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Najveći broj tekstova koji sadrže informacije anonimnih izvora (106) zabeležen je kada je reč o *političkom životu u Srbiji*, međutim, najveće učešće neimenovanih izvora u odnosu na ukupan broj tekstova objavljenih o nekoj temi uočeno je kada su u pitanju napisi koji govore o *ubistvu pevačice Jelene Marjanović*. Od 61 teksta u kojem je fokus na ovoj temi, 55.74% sadrži anonimne izvore. Veće učešće neimenovanih izvora prisutno je i u tekstovima koji govore o kriminalu 55.56% (više informacija u **tabeli 92**).

Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od neimenovanih izvora, prema pet najzastupljenijih tema, u svakom od sedam analiziranih medija, mogu se videti u Apendiksu u **tabelama 114 – 120**.

Tabela 92. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama, u sedam medija iz uzorka¹⁷

Tema/svi mediji	ukupan broj tekstova	neimenovani izvori	%
politički život u Srbiji	408	106	25.98%
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	219	55	25.11%
ubistvo pevačice Jelene Marijanović	61	34	55.74%
kriminal	45	25	55.56%
privreda	129	17	13.18%
međunarodni odnosi	129	13	10.08%
obrazovanje	49	13	26.53%
regionalna saradnja/odnosi u regionu	103	12	11.65%
vojska	47	12	25.53%
Rusija/odnos prema Rusiji	50	11	22.00%

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Zaključak

Teme kojima su se bavili štampani mediji na svojim naslovnim stranama tokom drugog kvartala 2018. godine u izvesnoj meri odstupaju od uobičajene matrice. Pad interesovanja za domaće političke teme, povećanje interesovanja za one inostrane, blagi porast interesovanja za privredne teme, samo su neke od koordinata ove nove zakrivljene matrice, unutar koje beležimo rast broja balansiranih tekstova. Ovaj „manjak stava novinara/urednika/redakcije“ i veća celovitost i balansiranost daje veru u mogućnost vraćanja etičkih standarda profesije u medijsku svakodnevnicu društva Srbije.

Apendiks

Tabela 93. – Uzorak *Alo!*

<i>Alo!</i>	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovniči	199
Ukupan broj tekstova na naslovniči koji nisu selektovani	220
Ostalo	6445
Total	6864

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 94. – Uzorak *Blic*

<i>Blic</i>	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovniči	212
Ukupan broj tekstova na naslovniči koji nisu selektovani	238
Ostalo	8078
Total	8528

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 95. – Uzorak *Danas*

<i>Danas</i>	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovniči	437
Ukupan broj tekstova na naslovniči koji nisu selektovani	80
Ostalo	6438
Total	6955

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 96. – Uzorak *Informer*

<i>Informer</i>	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovniči	181
Ukupan broj tekstova na naslovniči koji nisu selektovani	244
Ostalo	5945
Total	6370

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

17 Prikazano je deset tema sa najvećim brojem neimenovanih izvora.

Tabela 97. – Uzorak *Kurir*

Kurir	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	208
Ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	223
Ostalo	7616
Total	8047

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 98. – Uzorak *Politika*

Politika	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	505
Ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	250
Ostalo	8605
Total	9360

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 99. – Uzorak *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	267
Ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	208
Ostalo	9834
Total	10309

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 100. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnicama: *Alo!*

<i>Alo!</i>	broj	%
Dragomir Andđelković	9	26.47
Božidar Spasić	3	8.82
Dževad Galijašević	3	8.82
Nebojša Krstić	3	8.82
ostali	16	47.06
total	34	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 101. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnicama: *Blic*

<i>Blic</i>	broj	%
Ratko Božović	3	6.67
Boban Stojanović	3	6.67
Bojan Klačar	3	6.67
Dušan Janjić	3	6.67
ostali	33	73.33
total	45	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 102. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnicama: *Danas*

<i>Danas</i>	broj	%
Božidar Prelević	5	9.80
Zoran Stojiljković	3	5.88
Boban Stojanović	3	5.88
Dušan Janjić	3	5.88
Nebojša Krstić	3	5.88
ostali	34	66.67
total	51	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 103. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovcicama: *Informer*

<i>Informer</i>	broj	%
Ljuban Karan	7	6.73
Nebojša Krstić	6	5.77
Božidar Delić	6	5.77
Zoran Milivojević	6	5.77
Dušan Proroković	5	4.81
Dževad Galijašević	4	3.85
Ljubomir Madžar	4	3.85
Dejan Vuk Stanković	3	2.88
Goran Bogdanović	3	2.88
Dragomir Anđelković	3	2.88
Marko Nicović	3	2.88
ostali	54	51.92
total	104	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 104. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovcicama: *Kurir*

<i>Kurir</i>	broj	%
Dragomir Anđelković	10	13.33
Božidar Spasić	8	10.67
Marko Nicović	7	9.33
Orhan Dragaš	5	6.67
Damir Okanović	4	5.33
Zoran Dragičić	3	4.00
Ivan Nikolić	3	4.00
ostali	35	46.67
total	75	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 105. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovcicama: *Politika*

<i>Politika</i>	broj	%
Milojko Arsić	5	10.42
Dragomir Anđelković	4	8.33
Dušan Janjić	3	6.25
ostali	36	75.00
total	48	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 106. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovcicama: *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>	broj	%
Dragomir Anđelković	6	18.18
ostali	27	81.82
total	33	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 107. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovcicama: *Alo!*

<i>Alo!</i>	broj	%
Patrijarh Irinej	9	39.13
SPC	3	13.04
Jovan, vladika slavonski	2	8.70
Amfilohije, mitropolit crnogorsko-primorski	2	8.70
ostali	7	30.43
total	23	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 108. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnicama:
Blic

Blic	broj	%
SPC	4	28.57
Pahomije, vladika vranjski	2	14.29
Irinej, vladika bački	2	14.29
Patrijarh Irinej	2	14.29
ostali	4	28.57
total	14	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 109. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnicama:
Danas

Danas	broj	%
SPC	5	31.25
Patrijarh Irinej	3	18.75
Porfirije, mitropolit zagrebačko ljubljanski	2	12.50
Amfilohije, mitropolit crnogorsko-primorski	2	12.50
ostali	4	25.00
total	16	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 110. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnicama:
Informer

Informer	broj	%
SPC	2	25.00
Patrijarh Irinej	2	25.00
ostali	4	50.00
total	8	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 111. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnicama:
Kurir

Kurir	broj	%
Patrijarh Irinej	6	54.55
ostali	5	45.45
total	11	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 112. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnicama:
Politika

Politika	broj	%
SPC	13	20.97
Patrijarh Irinej	8	12.90
Alojzije Stepinac	4	6.45
Teodosije, vladika	3	4.84
Kiril, patrijarh moskovski i cele Rusije	3	4.84
Papa Franja	3	4.84
ostali	28	45.16
total	62	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 113. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnicama u dnevnom listu: *Večernje novosti*

Večernje novosti	broj	%
SPC	10	24.39
Patrijarh Irinej	8	19.51
Amfilohije, mitropolit crnogorsko-primorski	4	9.76
ostali	19	46.34
total	41	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 114. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od neimenovanih izvora prema temama: *Alo!*

Tema/Alo!	neimenovani izvori	%	ukupan broj tekstova
politički život u Srbiji	20	31.75	63
ubistvo pevačice Jelene Marijanović	9	50.00	18

Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	6	20.69	29
kriminal	3	60.00	5
regionalna saradnja/odnosi u regionu	2	25.00	8
aktivnosti Vlade RS	2	50.00	4
politički život u Crnoj Gori	2	100.00	2

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 115. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od neimenovanih izvora prema temama: *Blic*

Tema/ <i>Blic</i>	neimenovani izvori	%	ukupan broj tekstova
politički život u Srbiji	31	43.06	72
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	9	39.13	23
ubistvo pevačice Jelene Marijanović	8	72.73	11
obrazovanje	6	46.15	13
aktivnosti Vlade RS	5	62.50	8
Rusija/odnos prema Rusiji	2	66.67	3
ekonomija	2	40.00	5

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 116. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od neimenovanih izvora prema temama: *Danas*

Tema/ <i>Danas</i>	neimenovani izvori	%	ukupan broj tekstova
politički život u Srbiji	19	16.67	114
privreda	8	21.05	38
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	8	23.53	34
aktivnosti predsednika Srbije	4	44.44	9
dostizanje zahteva/standarda za EU integraciju	3	27.27	11
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	3	17.65	17

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 117. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od neimenovanih izvora prema temama: *Informer*

Tema/ <i>Informer</i>	neimenovani izvori	%	ukupan broj tekstova
politički život u Srbiji	13	30.95	42
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	10	32.26	31
ubistvo pevačice Jelene Marijanović	6	75.00	8
vojska	6	75.00	8
SAD/odnos prema SAD	5	71.43	7
Rusija/odnos prema Rusiji	5	50.00	10

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 118. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od neimenovanih izvora prema temama u listu: *Kurir*

Tema/ <i>Kurir</i>	neimenovani izvori	%	ukupan broj tekstova
politički život u Srbiji	16	23.19	69
kriminal	13	76.47	17
ubistvo pevačice Jelene Marijanović	7	38.89	18
vojska	3	75.00	4
sport	2	50.00	4
regionalna saradnja/odnosi u regionu	2	18.18	11
policija	2	100.00	2

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 119. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od neimenovanih izvora prema temama: *Politika*

Tema/ <i>Politika</i>	neimenovani izvori	%	ukupan broj tekstova
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	9	20.45	44
obrazovanje	4	23.53	17
privreda	3	6.25	48
međunarodni odnosi	3	4.23	71
politički život u Srbiji	2	7.69	26
ekonomija	2	5.56	36
sporazum sa MMF	2	66.67	3

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

Tabela 120. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od neimenovanih izvora prema temama: *Večernje novosti*

Tema/ <i>Večernje novosti</i>	neimenovani izvori	%	ukupan broj tekstova
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	13	28.26	46
politički život u Srbiji	5	22.73	22
kriminal	5	100.00	5
regionalna saradnja/odnosi u regionu	4	20.00	20
Rusija/odnos prema Rusiji	3	33.33	9
ubistvo pevačice Jelene Marijanović	3	60.00	5
EU/politika Evropske Unije	3	50.00	6

Izvor: Istraživanje Medijametar, april – jun 2018.

(Footnotes)

1 U ovom kvartalu u sastavu vlade našli su se i Dušan Vujović koji je 07.maja 2018. godine podneo ostavku na mesto ministra finansija i Siniša Mali koji je 29. maja 2018. imenovan za novog ministra finansija u vlasti premijerke Ane Brnabić.

2 Vladimir Putin je drugi kvartal zaredom najzastupljeniji inostrani politički akter na naslovnim stranama sedam medija iz uzorka. U drugom periodu 2018. i akteri iz Rusije takođe najzastupljeniji u odnosu na ostale inostrane protagoniste.

4

Diskurzivna
analiza

DEJAN VUK STANKOVIĆ

DISKURZIVNA ANALIZA

Uvod: Kontinuitet negativnih slika i žestokih sporova

Duh žestoke političke polemike, primeren nedavno završenoj kampanji za beogradske izbore, u velikoj meri preneo se i na pisanje štampanih medija u periodu od aprila do kraja juna 2018. godine. Intenzivna i direktna sukobljavanja između zaoštrenih i hermetičnih političko-vrednosnih stavova, prožeta diskursom uvreda i kleveta, pokazala su da je pisanje štampanih medija suštinski uslovljeno borbom za svaki glas, u prividno neizvesnoj trci za Skupštinu grada Beograda.

Pisanje štampanih medija, posebno nedeljnika, svedočanstvo je o raznovrsnosti pristupa, stavova, argumenta, stilskih figura i zaključka koji se, što kontinuirano, što povremeno, pojavljuju u dinamičnom medijskom prostoru u Srbiji. Analizirajući pisanje dnevne i nedeljničke štampe, sa nizom dobrih razloga, može se zaključiti da je nesporno prisutna bazična sloboda mišljenja i govora, odnosno sloboda izražavanja. Moguće je objaviti različite vrste poruka u različitim formama izražavanja. Uz to, zastupljene su različite političke orientacije – od radikalne desnice do levice. Rečju, u nedeljnim novinama nisu prisutne ni cenzura ni autocenzura.

Ova okolnost je važna iz makar dva razloga, koji striktno gledano nisu neposredno politički. Prvo, moguće je u javnom polju legitimisati ma kakvo tvrđenje ili interpretativni model koji se odnosi na događaje, aktere i društveno-istorijske procese. Interpretativni kodovi, s druge strane, poseduju moć stalnog širenja putem interneta, a neretko su značajan poticaj za mnogobrojne televizijske priloge ili intervjuje. Ishod te slobode je snažna medijska polarizacija koja se preklapa sa linijama podele koje figuriraju u demokratskom društvu. Podela na kritičke i provladine medije, konvergentna je sa podeлом na političke aktere koji su deo vlasti i oficijelna ili pak neoficijelna opozicija. Posmatrano iz vizure pisanih medija, srpsko društvo je nalik tradicionalnim demokratskim društvima. Ono je slobodno i pluralno na bazičnom nivou. S druge strane, postoji primat retoričko-polemičkog nad racionalno-argumentativnim diskursom. U svetu ove okolnosti, jasno je da je mogućnost saglašavanja u medijima i društvu šire, u ovom trenutku i konstelaciji, samo fiktivna. Ona figurira kao apstraktna i teško ostvariva. S druge strane, sukob je stvarnost koja sve više postaje neminovnost. Izborni nadmetanje u Beogradu, pojačalo je navedenu medijsko-političku konstelaciju. U sadržinskom smislu, moć osporavanja političkog protivnika ujedinjena sa lakoćom davanja obećanja, ili pak kreacijom optimizma, glavni su elementi pisanja tokom nedavno završene kampanje. Matrica osporavanja političkog protivnika, njegovog načina mišljenja i prakse, su radikalni i sveobuhvatni. Model radikalne kritike razvijen je do detalja zbog potrebe aktivnog učešća medija u predizbornoj kampanji i podsticanja čitalačke publike na revolt prema određenim političkim akterima. Ova ocena važi kako za takozvane kritički nastrojene medije, tako i za takozvane medije bliske vlasti.

U nedeljnicima, kao po običaju, prisutan je visok nivo kritičnosti prema aktuelnoj vlasti, posebno prema njenom najistaknutijem akteru, predsedniku Srbije, Aleksandru Vučiću. Odnos prema vlasti kakav poznaje nedeljna štampa, ali i najveći broj uredničkih kolumni u dnevnim novinama, intoniran je prema kritičkom obrascu koji varira u zavisnosti od orientacije članova redakcije. Paralelno sa izlaganjem povremeno direktnih, a povremeno indirektnih kritičkih stavova o Vučiću, razvija se niz drugih važnih medijsko-političkih momenata, poput osporavanja borbe protiv korupcije, ekonomskih rezultata Vlade Srbije, zaključno sa već konstantnim napadima na projekat „Beograd na vodi“ i neretko žestoko propagandističko devastiranje bliskih saradnika predsednika Vučića, kao što je to slučaj sa premijerkom Anom Brnabić i aktuelnim ministrom finansija Sinišom Malim.

Postoji neskrivena tendencija da se aktuelni politički trenutak prikaže u duhu onoga što se moglo označiti kao negativna teodiceja. Političko-istorijski i širi društveni, ekonomski i kulturni univerzum u Srbiji prikazan je kao „njegori od svih mogućih svetova.“ U tom „njegorem od svih mogućih svetova“, Srbiji, centralnu ulogu ima „svemoćni vladar“ čije negativne osobine treba dosledno, detaljno konstruisati i, razume se, po potrebi dopuštajući mašti na volju „dograđivati“, a onda u kategoričkom izrazu, prikazati i učiniti dostupnim čitaocu.

U kontekstu već pomenute negativne opsije predsednikom Srbije Aleksandrom Vučićem, treba posebno istaći dve karakteristike nedeljničke štampe. Primetan je značajan ideo intervjuja kao novinarskog žanra. Sagovornici se biraju po političko-vrednosnom ključu koji gotovo apsolutno korespondira sa orientacijom članova redakcije. Primetna je i izrazita sklonost izbora istih sagovornika, u cilju intenziviranja uticaja sadržaja poruke, u vrednosnom i političkom smislu. Najčešće se sagovornici biraju sa stanovišta stvarnog ili „predstavljenog“ autoriteta u svojim strukama. Reč o neskrivenoj težnji da se pozitivna afekcija prema istima u široj javnosti (na primer, glumaca ili pevača) predstavi ili promoviše kao svojevrsna prepiska za njihov građanski stav, koji je, gotovo po pravilu, negativno intoniran protiv vlasti. Reč je o transferu socijalne priznatosti u domen dnevne politike, tačnije propagande, koji ide „ruku pod ruku“ sa zastupničkim novinarstvom. Ovakvo modeliranje javnog prostora, javnost pretvara u poprište stalnih i nikada završenih sporova visokog intenziteta. Sadržinski gledano, najveći broj poruka iz intervjuja (po pravilu povezanih sa naslovnom stranom) ponavlja već pripremljenu političko-vrednosnu matricu uredništva nedeljnika ili dnevne novine.

Ponavljanje medijske poruke čini samu srž medijske komunikacije u javnom prostoru. Ovo je druga važna karakteristika nedeljničke štampe. Ona ima značajan politički učinak – ishod je stvaranje ambijenta izraženih i zaoštrenih podeleta. Učestalost ponavljanja jedne iste poruke, saopštene od strane različitih sagovornika, stvara određeni obrazac mišljenja i reakcije kod čitalaca, formirajući relativno čvrsta uverenja kod njih. Fiksiranje slike o akteru ili događaju jedno je od najčešćih političko-propagandnog rata. Fiksiranje slike (imidža) predstavlja postupak u kome jedan akter ostaje „zamrznut“ u vremenu, tačnije slikan kakav je bio u bližoj i daljoj prošlosti, bez obzira na njegove moguće i stvarne transformacije i bitno promenjene političke, ekonomski i šire socijalno-istorijske okolnosti.

Ova pseudo-intelektualna matrica funkcioniše po principu dodeljenih uloga. Akteri su postavljeni u javni prostor po modelu „dobrih“ i „loših“ momaka. Moralno i politički pozitivni atributi pripisani su određenoj grupi političkih ličnosti i organizacija, dok su negativni neopozivo i neupitno dodeljeni suprotnoj strani. U središtu sukoba u javno-političkom polju je manihejska podeła u medijsko-političkoj eliti. U duhu ovakve

moralno-političke optike, proizlazi da su svi nedeljnici pristrasni. U svojoj pristrasnosti, oni su vrlo jasni i oštri, a razume se, time i iracionalni.

Sukobljenost interpretacija događaja, procesa i aktera je takva da izvorni nacionalitet u javnom polju, primeren demokratski konstituisanoj javnosti, ne može da funkcioniše ni kao korisna iluzija, niti bilo kakvo regulativno načelo u razvrstavanju tekstualno-vizuelne sadržine. Svi mogu protiv svakog i svakog to čini iz svojih, naglašeno „svojih“ razloga, koji su nesamerljivi u odnosu na stavove i argumente druge strane. Duh polemike u srpskim nedeljnim novinama, posebno u kolumnama i intervjima, je istinski radikalni, odiše političkom defaminacijom oponenata i moralnom isključivošću prvog reda.

U isti mah, ponavljanje jedne te iste poruke pokazuje značajan nivo hermetičnosti određene uređivačke politike. Iz ove vizure, lako se dolazi i do fiksiranja određene slike o akteru procesu ili konkretnom događaju. Stalno ponavljanje jedne poruke i neskrivena težnja ka fiksiranju određene slike pokazuje da je štampa bitna kao sredstvo političke komunikacije, tačnije kao jedan od aduta u stalnom komunikacijskom ratu koji traje među akterima burnog političkog života u Srbiji. Hermetičnost jedne novinarske redakcije pokazuje i da mediji ne nose nikakvu otvorenost za raspravu o temi, već da šalju osuđujuću ili pak moralno presuđujuću poruku o akterima, događajima i procesima.

Druge, u nedeljnicima posebno, važnu ulogu igra naslovna strana koja je neretko strukturirana kao predizborni plakat (fotografija saradnika i jaka poruka iz njegovog intervjua) ili pak fotografija zajedno sa porukom koja treba usmeriti čitaoca u pravcu poželjne interpretacije. Sličnu ulogu unutar nedeljnika, kao što je npr. *NIN*, igra karikatura. Upravo dinamično jedinstvo reči i slike dodatno ojačava, dosta često, snažnu političko-propagandnu poruku. Treća važna karakteristika napisa u nedeljnicima i uredničkim kolumnama je smisaono i retoričko preklapanje stavova novinara i angažovane javnosti i neposrednih političkih aktera. Ova tendencija, snažno prisutna u nedeljnicima, pokazuje da su nedeljne novine odveć često samo „sofisticirani“ resurs u dnevnapolitičkoj borbi stranaka. Naročito kad je reč o sferi konstruiranja i održavanja njihovih medijskih slika.

Nedeljnike možemo podeliti na dva načina. Prema kriterijumu podele koji je uobičajen i najčešće prisutan u demokratskom društvu, oni bi trebalo da budu podeljeni na one bliske stanovištu vlasti ili pak na nedeljnike koji su umereno ili radikalno kritični prema istoj. U Srbiji navedeni kriterijum podele ne može dosledno da se razvije zbog toga što su svi nedeljnici u Srbiji delimično ili potpuno kritični prema vlasti. Među delimično kritične prema vlasti treba uvrstiti nedeljnik *Pečat*, koji krajnje otvoreno kritikuje evropsku spoljopolitičku orientaciju sadašnje Vučićeve vladavine. Ipak, ovaj nedeljnik pokazuje snažnu kritičku instancu prema moralnom kredibilitetu, aksiološkom opredeljenju i političkim stavovima postpetotbarskih pobednika. S druge strane, nedeljnici poput *NIN-a*, *Vremena*, *Novog magazina* i *Nedeljnika* potpuno su kritični prema vlasti. Razlika koja je vidljiva postoji u takozvanoj intonaciji kritike. I dok u *Vremenu* i donekle *NIN-u* (posebno u domenu unutrašnje politike i ekonomije) postoji potpuna, konkretizovana i „žestoka“ kritika vlasti, dotle se u nedeljnicima, poput *Novog magazina* i *Nedeljnika* ističe umereniji ton u izražavanju kritičkih stavova. Oni daleko manje optužuju i vrše etiketiranje ličnosti, nego što je to slučaj sa najuticajnijima srpska nedeljnika: *Vremenom* i *NIN-om*.

Isto tako, nedeljnike možemo razvrstati prema njihovoj spoljnapolitičkoj orientaciji. *Vreme*, *NIN*, *Novi magazin* i *Nedeljnik* karakteriše u pretežnoj meri evropska orientacija. S druge strane, nedeljnik *Pečat*,

više nego jasno ističe antizapadni i posledično proruski stav, koji treba da podupre nacionalistički diskurs koji je relevantno sličan dominantnom diskursu iz ratnih devedesetih godina dvadesetog veka.

Slika vlasti – slika Aleksandra Vučića: autokrata, „kliconoša mržnje“, patriotski sumnjiv, medijski manipulant, predvodnik mafijaške grupe, usurpator službi bezbednosti, ucenjivač, huligan, otac „problematičnog“ sina.

Prikaz slike vlasti započinjemo od nekoliko stavova, koji pretenduju na objašnjenje „duha vremena“, tačnije stavova koji žele da budu „dijagnoza postojećeg stanja“. U sklopu izlaganja ovih stavova, naziru su jasne konture zaključka da slika aktuelnog političkog trenutka odgovara ideji o Srbiji kao „najgoreg od svih mogućih svetova“. Doduše, u biti metafizičko-logička sintagma o „mogućim svetovima“ ima svoju specifikaciju. Reč je o sveobuhvatnom iskustvu koje odnosi na ravan „sveta ljudskih stvari“, tačnije sveda koji ljudi samostalno uređuju i koji funkcioniše u skladu sa njihovim potrebama, težnjama i vrednostima.

Konkretno, reč je o svetu koji tvore politika, ekonomija, kultura, dakle, reč je o svetu kao ljudskoj tvorevini. U stvaranju, održanju i promeni „sveta ljudskih stvari“, ključnu ulogu ima politika kao aktivnost koja teži da uredi ljudsko društvo u skladu za zaštitom i unapređenjem interesa i vrednosti svih članova zajednice. Status politike razumljivo, definije i mesto političkog u sferi medija, posebno u sferi štampe koja se specijalizovano bavi društvom. Politici i političarima dodeljena je centralna uloga.

Srpska (ali ne samo srpska) specijalnost je da unutrašnja politika predstavlja glavnu i nepresušnu temu nedeljnih novina. Prilikom iznošenja slike političkih aktera i analize politike uopšte, treba poći od ocene aktuelnog stanja u zemlji koju tvore učesnici u javnom životu. U vizuri mnogobrojnih javnih delatnika, aktuelno stanje u društvu pokazuje na vladavinu stihijskih radnji, sablasnih i neočekivanih, dekadentnih i nezamislivih „normalnom“, građanskom društvu. Tako reditelj Miloš Radivojević svoj osrvt na aktuelni društveno-politički trenutak poistovećuje sa, ni manje ni više, nego agonijom i užasom: „Ova agonija traje previše, nemamo više kondicije. Vidim kako su se ljudi izmenili, kako su izgubili svoja lica, svoju suštinu. Vidim kako je to vreme uništilo sav živi ljudski materijal, emotivnost, poverenje, plemenitost, sve vrste empatija, od svega je ostala samo borba za opstanak, kako preživeti. Ja mislim da je jedina šansa da se odavde ode. Sa Srbijom u srcu, ali da se ode. Jer ko god ostane da živi suočen sa ovom vrstom pakla, izgubiće hrabrost da živi. Strašno sam nesrećan zbog svega što vidim, jer oči su, zapravo, film. Vizuelna slika je prava slika stvari. Sve što vidim je STRAŠNO. Ali, nije strašno spolja, nego je strašno iznutra. Nesrećnog čoveka vidim sa 50 metara, vidim da hoda a da mu se ne hoda, vidim da prelazi ulicu, a ne osvrće se. Kao da jedva čeka da ga udari nešto i da prekrati njegove muke.“¹

U duhovno-političkom doslihu sa rediteljem Radivojevićem je i glumac Branko Cvejić koji aktuelnu stvarnost vidi kao suštinski nenormalnu i dekadentnu, toliko nadnaravnu da se proteže u beskonačnost.

¹ Miloš Radivojević, „Konačna reč je užas,“ intervju sa Oljom Bećković, *NIN*, br. 3517, str. 16

Cvejićev oksimoron je svestan, i dočarava jednu sliku, viđenje aktuelne situacije, koja je svojevrsni zajednički imenitelj najvećeg broja kritičara vlasti u Srbiji. Politička, ekomska, kulturna i šira društvena zbilja je radikalno loša, iskvarena, destruktivna, nedostojna... U duhu pomenutih kvalifikativa aktuelnog društvenog trenutka, Branko Cvejić kaže: „Kad pomislim da je došlo do dna, vidim da ima još koliko hoćete. Pomicam, stvarno neće više moći ovako, međutim, ide dalje, šljaka, funkcioniše. Nenormalna zemlja! Kad to budemo shvatili, možda ćemo pokušati da je unormalimo.“²

Stvarnost satkana od nenormalnosti, moralne dekadencije i užasa, „apokaliptična stvarnost“ kakvom je prikazuju reditelj Radivojević i glumac Cvejić, u likovnoj umetnosti ima pandan u nadrealizmu, tačnije nadrealističkom vizijom stvarnosti, razume se, sa stanovišta intenziteta doživljaja, jer je sadržajno reč u najvećom meri o iskarikiranom praznoslovju. Poistovećivanje nadrealističke artističke metafizike i aktualne srpske političke i šire stvarnosti motiv koji u svom tekstu koristi Marko Lovrić, novinar nedeljnika *N/N*. Parafrasirajući Andre Bretona, osnivača ovog umetničkog pravaca, Lovrić Srbiju vidi kao ovapločenje nadrealističke koncepcije i stvarnosti i politike: „Andre Breton je prorekao da će nadrealizam kad-tad imati i svog čoveka na vlasti, čoveka koji će zahteve naroda transformisati u absurdno. Kakve li je tek primere za nadrealističke teze iznedrila Srbija poslednjih meseci.“³

Spajanje nespojivog i intenzivno potiranje svega što se u političko-istorijskom smislu razlikuje, tačnije ustanovljenje jedne u suštini, istinske stvarnosti suštinski otvorene stvarnosti, Lovrić prepoznaće među događajima koji su se odigrali u skorije vreme na političkoj sceni u Srbiji. Tako Lovrić navodi određene događaje, kumulirajući ih u unapred pripremljenu ideološku platformu za njihovo tumačenje: „Može li se zamisliti bolji primer te apsolutne realnosti od zamisli Milutina Mrkonjića da centar Beograda združeno krase spomenici Miloševiću i Đindiću? Milošević bi simbolizovao san Srba u kome su velike face, Đindić stvarnost u kojoj nisu, te bi podizanje spomenika njima dvojici, možda i zajedničkog, dve glave, jedan postament, bilo umetnički čin kojim bi se ponosilo celo društvo što je ludovalo kod Bretona u pariskoj Ulici Fonten. Ako će nekome život od toga biti lakši, ima dovoljno argumenata da se celokupno političko delanje SPS-a nakon Miloševića, satkano i od sna i od stvarnosti, shvati kao performativna nadrealistička umetnost. Kada god Dačić trijumfalno objavi da neki svež Surinam više ne priznaje Kosovo, sve-dočimo i uspešnoj ‘transformaciji zahteva naroda’, koji ne želi nezavisno Kosovo, u absurdno ispraznu političku pobedu.“⁴

Razume se, „sablasna“ i „nadrealistička slika društva“ koja odiše endemskom „nenormalnošću“ ima svoje „rodno tlo“, izvorno i određujuće načelo koje se nalazi u sferi politike. Sfera politike dominantno je određena struktrom i načinom funkcionisanja političkog poretka koji predvodi predsednik Srbije Aleksandar Vučić. Stoga je osvrт na sliku Aleksandra Vučića u štampanim medijima nije refleksija samo na prirodu Vučićeve vladavine, već i sam društveno-istorijski kontekst današnje Srbije. „Nadrealna, sablasna, užasna i nenormalna Srbija“ proističe i održava se Vučićevom vladavinom. Isto tako ta i takva postojeća Srbija omogućila je „preterano dugo“ trajanje Vučićeve vladavine. A epilog te takve Vučićeve Srbije je uništenje ljudskosti, vrednosti institucija, kako to agresivno i ogorčeno primećuje novinarka Olja Bećković: „Razorene su sve vrednosti, sve institucije, razoren je ljudsko tkivo, nisu naš problem

2 Branko Cvejić, „Plašim se sukoba koji tinja,“ intervju sa Tanjom Nikolić Đaković, *N/N*, br. 3510, str. 22

3 Marko Lovrić, „Totalno uvrnuta država,“ *N/N*, br. 3512, str. 23

4 Isto, str. 24

institucije, nego ljudi. Jer i institucije – čine ljudi. A ljudsko tkivo je razorenje jer je sve svedeno na borbu za goli opstanak. I ljudi su naučeni da u tome nema ništa loše. Ti nemaš mogućnost sad da biraš stranu, da li ćeš svetiju budućnost dočekati s nekim drugim, s kim, u odnosu na koga ti treba da budeš moralan, jak i čvrst, i integriran, gde je taj reper?“⁵

Kao i u proteklim analizama, i aktuelna analiza ne nudi ništa novo kada je reč o slici aktuelne vlasti. Ona je u osnovi poistovećena sa Vučićem, koji se „ovapločuje“ u svim aspektima realnosti. Takođe, vlast je opisana kao autokratska, nedemokratska, zasnovana na represiji i sistemu sveobuhvatne kontrole u državi i društvu; osim toga, ona nema autentični demokratski legitimitet, ni ekomske rezultate, nesposobna je da bori sa korupcijom, ogreza je u dogovor sa mafijom, kontroliše scenu preko službi bezbednosti i medija, građanima prodaje lažnu nadu i mršav boljitet, služi se demagogijom socijalno-ekonomskog ili nacionalističkog tipa, a u domenu spoljne politike omeđena je dvema okolnostima: prečutnim dogовором sa Zapadom oko „predaje“ Kosova i specifičnim nizom okolnosti prisutnih na svetskoj sceni, a koje nisu bez uticaja na tok događaja u Srbiji. „Pakt“ sa Zapadom i svetske političke neprilike posebno potenciraju pripadnici, tačnije čelnici ljudi bivše vlasti, premda nemali broj novinara iz radikalno kritičkih medija sledi pomenutu matricu zaključivanja. Očigledno semantičko i retoričko preklapanje između oponizacionih stranaka, tačnije njihovih lidera i dela javnosti može se videti u karakterizaciji političkog poretka u Srbiji. Tako novi lider Demokratske stranke, Zoran Lutovac opisujući sadašnju vlast kaže: „On (misli se na predsednika Srbije Aleksandra Vučića – prim. aut.) kao autoritarac, tvorac i sprovodilac samovlašća u Srbiji sam donosi odluke, a odgovornost bi da deli sa drugima ili da je potpuno prebací na građane. Zahvaljujući samovlašću, zloupotrebi institucija, represiji u sferi medija i podršci tzv. konstruktivne opozicije, stvorena je kvalifikovana većina za podršku u parlamentu, parlamentu koji je ponižen i potpuno devastiran. Vladajuća većina se ponaša kao da je opozicija neprijatelj države, a ne važan deo političkog sistema. Saradivati sa nekim ko vas tretira kao neprijatelja jeste društveno i politički štetno.“⁶

Pripisivanje vlasti navodne karakteristike da počiva na stalnom svađenju političkog života na podelu prijatelj-neprijatelj, samo je retoričko-semantički produžetak gotovo programske stave o prirodi politike, kakvom je vidi naučni radnik i simpatizer Demokratske stranke sociolog Srećko Mihailović, koji kaže: „Balkanski ili tačnije srpski ‘karl šmitovi’ opsednuti su podelom svega i svih na prijatelje naroda i vrhovnika na jednoj strani i na izdajnike, na drugoj strani. Dakle, ti drugi nisu neprijatelji, oni su gori od neprijatelja, oni su izdajnici. Ako i ostavimo po strani to što Srbi nisu bili baš umešni u prepoznavanju izdajnika, ajd’ da budemo grubi, počev od ozloglašenog izdajnika Vuka Brankovića do Milana Nedića, ponovno rehabilitovanu milostivu srpsku majku. I šta čovek da kaže, možda ono što reče jedan moj prijatelj: Izdao bih i ja, ali me svi pretekli! Holistički pristup u politici svodi se na to da politike i političare razvrstavamo isključivo na andele i đavole. Ta šmitovska redukcija politike i političara na prijatelje i neprijatelje, na raj i pakao apsolutno je nepolitička, bez obzira na to što u kraćim isećcima vremena može da pruži trenutnu političku dobit.... Vlast partije koja u svim drugim partijama vidi krvnog neprijatelja, a to isto vidi i u narodu koji ne aplaudira svakom njenom potezu – ne opstaje dugo. Barem ne u onim zemljama u kojima ima samo ‘d’ od demokratije.“⁷

5 Zora Drčelić, „Šta čeka Srbiju posle Vučića,“ *Vreme*, br. 1429, str. 6

6 Zoran Lutovac, „Samo udružena opozicija ima šanse,“ intervju sa Verom Didanović, *N/N*, br. 3519, str. 11

7 Srećko Mihailović, „Vlast je od nas napravila lutke mrdalice,“ intervju sa Oljom Bećković, *N/N*, br. 3512, str. 33

Novi magazin, 28. 06. 2018.

Da postoji namera da se neprekidno ponavlja i uvrežava stav da u Srbiji nema demokratije, uverava nas politički angažovani i ideoški ostrašeni sociolog Jovo Bakić. U duhu Mihailovićeve sintagme „nema ‘d’ od demokratije”, Bakić aktuelnu vlast vidi kao sistem sveobuhvatne kontrole svih za političku važnih institucija, resursa i procesa: „On (misli se na predsednika Srbije Aleksandra Vučića – prim. aut.) želi da nadzire sve što se dešava: od ‘vojnika’ (tako se, ponosito, sami nazivaju) njegove stranke, skupštine, vlade, preko sredstava masovnog opštenja (naročito svih televizija s nacionalnom pokrivenošću, te najtiražnijih ili najuglednijih dnevnih novina) do sudova i svih drugih političkih stranaka bilo u vlasti bilo u opoziciji i, sledstveno, svih bitnih društveno-političkih procesa. Drugim rečima, gospodar Vučić prihvata sistem podele vlasti i više stranačja, samo ako ga u potpunosti kontroliše i obesmisli.”⁸

Potpuno u saglasju na stavovima Lutovca i Jove Bakića je i već pominjani glumac Branko Cvejić koji svoju priču autokratskom karakteru Vučićeve vlasti izvodi iz stalnog prekoračenja ustavnih ovlašćenja predsednika Srbije. Sa nesumnjivo visokim stepenom lakoće i površnosti, eminentno laički, on konstatuje: „Nije na predsedniku da baš radi sve te stvari koje nisu u opisu njegovog radnog mesta, i to jeste autokratija. Autokratija je kada kažu: ‘Sačekaćemo da se predsednik vrati da vidimo koji će ministar da izleti iz Vlade’. To je očigledna autokratija. Autokratija je i atmosfera u kojoj samo ako poznajete nekoga ko možda poznaje njega, možete nešto da uradite.”⁹

Za stanje u zemlji u bilo kom segmentu funkcionisanja društva i države, neophodno je pronaći krivica, odnosno nosioca odgovornosti, bez obzira bližu i dalju prošlost, međunarodne okolnosti i limitirane resurse kojima Srbija raspolaže. U maniru propagandističke stigmatizacije koja nosi prizvuk devedesetih godina prošlog veka, bivši predsednik Demokratske stranke, a aktuelni lider opozicionog Saveza za Srbiju, kaže: „Najveću odgovornost za trenutnu situaciju snosi vlast oličena u Aleksandru Vučiću. Kontrolisanim medijima i partijskom kontrolom države, on je zapravo kidnapovao Srbiju. Napravio je ili ako hoćete razvio sistem koji je spor, nestručan, korumpiran i potpuno kriminalizovan. On ne pravi ni prorusku ni proevropsku Srbiju. Njega zanima samo provučićeva Srbija, makar ona bila siromašna, nemoćna i neintegrisana u demokratski svet. Provucićeva Srbija, koja trguje nacionalnim interesima, u isto vreme uništava pravnu državu, gazi po ljudskim pravima, slobodi medija. On podjednako uništava i nacionalni i građanski deo Srbije. Njegov jedini kapital je velika podrška birača, ipak daleko manja od one koju pokazuju lažna istraživanja i nefer izbori.”¹⁰

Posle *in stricto sensu* politikološke analize političkog poretka i njegovog najvažnijeg aktera, sledi psihološko-politička egezeza samog predsednika Vučića. Kao svoju vodeću prepostavku i zaključak, ona podrazumeva pokušaj spajanja političke moći i straha koji su sastavni deo njegovog života. Želeći da iskarikira psihološko-politički profil prvog aktera srpske politike, Vesna Mališić konstatiše da politički svemogući predsednik Srbije pokazuje i visok stepen nervoze i osećaja ugroženosti.

Pomenuta analiza ima za cilj da predsednika Srbije Aleksandra Vučića prikaže kao osobu psihološki i političku nedoraslu za poziv koji mu je dodeljen. U tom kontekstu, zamenica glavnog i odgovornog urednika *NIN*-a piše: „Superiorna podrška i sveopšta saglasnost o besprekornoj vlasti koju u nebo diže

8 Jovo Bakić, „Opozicija gospodara Vučića“, *NIN*, br. 3518, str. 16

9 Branko Cvejić, „Plašim se sukoba koji tinja“, intervju sa Tanjom Nikolić Đaković, *NIN*, br. 3510, str. 23

10 Dragan Đilas, „Ako se ne dogovorimo Vučić može da radi šta hoće“, *NIN*, br. 3513, str. 10

NIN, 31. 05. 2018.

neponovljivo marljivi i besprimerno požrtvovani predsednik, kome niko nije ni do članaka, nekako ne ide zajedno sa ekstremnom nervozom i osećanjem ugroženosti koje vlast rasipa na sve strane. Rekao bi čovek, ti si div a strepš od miša. Pogotovo što je za ovih nekoliko godina vlast zaista pospremila državu po svojoj meri i potrebama.¹¹

Reč je o nameri da se kroz slobodne političke metafore prikaže politička poruka vlasti koja je izrazito negativno određena. U isti mah, tako snažnom porukom ruši se bilo kakva mogućnost da se prizna i minimum demokratičnosti sadašnjoj vlasti uprkos nizu dobijenih izbora na kojima su, slobodnom odlukom učestvovali svi akteri političkog života u Srbiji, pri čemu su izborni postupci dobili stručnu i političku verifikaciju od svih relevantnih međunarodnih aktera koji se bave pitanjima demokratije odnosno predstavnika demokratskih i liberalnih država. Uprkos postojanju ove važne činjenice našeg političkog života, ona je izostavljena u analizama protivnika aktuelne vlasti, nesumnjivo, sa razlogom.

Pored endemske nedemokratičnosti, kritičari smatraju da se treba se uvek iznova podsećati psiholoških karakteristika predsednika Srbije i zajedno sa osrvtom na prošlost, „upakovati“ u sugestivnu i bučnu političku poruku sumnjive racionalne održivosti, međutim prijemčive za uši nezadovoljnih ili već kritički nastrojenih građana.

U tom kontekstu Marko Šelić Marčelo, muzičar i opozicioni aktivista kaže: „Ne dozvoljavam da me notornim ljudskim vrednostima uči nacionalista iz devedesetih, čovek koji je hodajuća nedemokratija i kome je primer idealnog društvenog uređenja selo Štrumpfova, ono gde svi misle isto i izgledaju isto a Veliki je najpametniji, kod njega su sve knjige, doživotno je glavni i svi mu ljube skute. Ljudi se često ograđuju od njegovih optužbi da je taj sukob ličan. Ja pak ne znam otkad to ideologija ne spada u vrlo lično. Meni jeste. Taj čovek je na suprotnoj obali od svega za šta sam se ikada borio. Kad god gledam njegov javni nastup, uplašim se količine mržnje koja iz njega izbjiga, od njegove nemogućnosti da je prikrije. I mislim da je najopasnija stvar u vezi s njim to što, tako sveprisutan, širi pelcere mržnje, zaražavajući sve i svakoga.“¹²

Šelićeva interpretacija politike predsednika Vučića neodoljivo podseća na već više puta korišćeni politički diskurs podsećanja na devedesete. Ovaj diskurs bio je u srži političkog narativa u prvoj dekadi XXI veka i dobio je svoj nastavak i danas. U duhu stalnog podsećanja na Vučića iz devedesetih, novinarka NIN-a Sandra Petrušić piše: „I pre Vučića je već postojao Vučić i hteo to ili ne, već je stigao u istoriju. Teško da će bilo kakva fontana anulirati činjenicu da je bio deo priče ‘Karlovac, Karlobag, Virovitica’ i da je godinama i u grudima i na grudima nosio lik osuđenog ratnog zločinca. Neki pamte, a neki i ne da se čak tri puta poljubio sa Trampom i da mu je Erdogan dozvolio da ga poljubi svaki put kada se sretnu (turski predsednik nije uzvraćao), ali ti emotivni izlivi sa velikim liderima ne potiru činjenicu da je bio prvi i najveći cenzor u modernoj demokratiji i da će u analima sigurno ostati priča o ministru informisanja tokom i posle bombardovanja Srbije. Uz sve te adute, možda i nije imao da ponudi ništa bolje za još jednu kartu za ulazak u udžbenike od zalivanja Beograda betonom i naprednjačke verzije Dubaija na domaćim rekačima. To se bar vidi ili preciznije, od toga uskoro ništa drugo više neće da se vidi.“¹³

11 Vesna Mališić, „Makete stvarnosti,” NIN, br. 3511, str. 3

12 Marko Šelić Marčelo, „Vodi nas kliconoša mržnje,” intervju sa Tanjom Nikolić Đaković, NIN, br. 3515, str. 22

13 Sandra Petrušić, „Kandidat za ulazak u istoriju,” NIN, br. 3522, str. 13

Pored kontrole medija koju Vučić u potpunosti sprovodi, važan aspekt njegove tehnike vladanja je sposobnost medijske manipulacije. U tom kontekstu, veoma važne, ako ne i najvažnije su one koje se tiču socijalno-ekonomске sfere. Jedna takva „manipulacija“ registrovana je od strane glavnog urednika *Vremena*, prilikom posete MMF-a Beogradu i razgovora o povećanju plata i penzija u Srbiji. Vučić se, napisće Dragoljub Žarković, pojavi kao zaštitnik siromašnih vešto igrajući na kartu zavisti i netrpeljivosti prema bogatima, ujedno stvarajući sliku da se suprotstavlja u osnovi nepopularnim merama Vladimira Vučića, koje su donete na preporuku MMF-a: „Sugestija MMF-a je da Srbija treba da ukine privremeni zakon o smanjenju penzija iz oktobra 2014. godine, jer je učešće javnih izdataka za penzije smanjeno sa 13,8 na 11 odsto BDP-a, a u republičkom budžetu se, kako se hvale svi zvaničnici, pojavljuje suficit. Na to su odmah negativno reagovali predsednik Vučić i premijerka Ana Brnabić. Vučić je tako rekao da MMF traži da se onima koji imaju penzije veće od 50.000 dinara one „drastično povećaju, a da se ni dinar ne povećaju penzije ljudima koji imaju ispod 25.000 dinara, a to je 61 odsto penzionera, te da se minimalno uveća onima koji imaju penziju 30.000 dinara“. On je izračunao da 75-76 odsto penzionera ne bi dobilo ništa od narednog povećanja, te da je uvek na strani zaštite najsramašnjih. Premijerka Ana Brnabić je čak izračunala da bi ukidanje ‘zakona o smanjenju’ smanjilo penzije za čak 81 odsto penzionera. Svedeća je predsednik Aleksandar Vučić tako se pojавio u ulozi ‘sirotinske majke’, a premijerka je dodala začine u taj otužni čorbuljak udvaranja pretežnom biračkom telu:¹⁴ Tako je Dragoljub Žarković, dao svoj doprinos trendu psihologizacije Vučićevih poteza, ovog puta telepatski proniknuvši u Vučićeve i premijerkine stvarne namere, koje su, kako se sumiči uvek vođene nedostojnim motivima.

Učitavanje medijsko-političkih manipulacija pratilo je kontraverzni slučaj nestalog novinara Stefana Cvetkovića koji je ustalasao javnost u junu mesecu ove godine. Prvog dana nestanka novinara Cvetkovića, antivučićevska medijsko-politička koalicija započela je histerično ukazivanje na represivnu prirodu režima Aleksandra Vučića, idući dogleđe da nestanak gotovo izvesno može dovesti i do fatalnog, smrtnog ishoda kad je reč o novinaru. Odlučnom akcijom policije i bezbednosnih agencija, Cvetković je u međuvremenu pronađen. Uprkos ovoj okolnosti, pobornici teze o državnoj represiji vlasti nad novinarima, nastavili su da se upinju da dokažu da je čitav slučaj režirala vlast, ne bi li na osnovu njega diskreditovala svakog ko se, sa stanovišta novinarskog profesionalizma, usudi da je kritikuje. Cvetkovićeva „otmica“ kao nešto u osnovi neozbiljno i nerazumno osnova je pokrivanje svake buduće represije nad novinarima. Ovaj slučaj, napisće Georgijev, ujedno je i poruka da su svi antirežimski novinari u biti bez kredibiliteta, kao konfuzni Srđan Cvetković: „Čitav ovaj događaj je organizovala sama vlast u želji da kompromituje novinarsku profesiju koja je inače na ivici propasti. U drugačijoj, malo povoljnijoj varijanti, vlast je samo lukavo iskoristila egzibicionizam čoveka koji je voleo da se kurči i da javno kaže moćima da ih se ne plasi i da će ih sve razbucati.“¹⁵

Medijski „manipulant“ Aleksandar Vučić ujedno je i političar bez bilo kakvih političkih i širih ideoloških uverenja. U svrhu dokazivanja ove teze, novinarka nedeljnika *Vreme* Zora Drčelić pokušava da (zlo)upotrebi pojam ketmana koji je u politički angažovanoj književnosti koristio nobelovac Česlav Miloš u delu „Zarobljeni um“. Povedena površnjim razumevanjem ovog složenog psihološkog i sociološkog pojma, ona aktuelnog predsednika Srbije posmatra kao ketmana, ujedno prizivajući političku akciju intelektualaca.

¹⁴ Dragoljub Žarković, „Sirotinjska majka: Nemojte da brinete, dragi moji građani. Dolazi zlatno doba,” *Vreme*, br. 1429 str. 4

15 Slobodan Georgijev, „Sluđivanje naroda,” *Vreme*, br. 1433, str. 8.

tualaca u društvu, nalik onoj devedesetih godinama prošlog veka. Na ovakvu nameru njenog pisanja upućuje sam naslov teksta „Gde ste, intelektualci, stigao Mefisto“ O Vučiću kao ketmanu, ona jezgrovito i direktno piše, ironično i oštro: „Aleksandar Vučić je ketman. I državu je takvom napravio. Ketmaniju. Prvo, prikrivao je svoju jeres među radikalima dok se nije osetio dovoljno jakim da je obnarode. Drugo, da bi opstao na vlasti, nije bilo moguće da samo prečuti svoju dvodelenijsku radikalnu religiju, morao je i da je se javno odrekne, da se pokaje. To je bio uslov da mu zapadni partneri daju spoljnopoličku podršku. Što je najvažnije, dugo je, među pristalicama, uspevao da ostavi utisak kako je onaj stari, ‘pravoverni radikal’, te da je evropska maska koju je stavio – privremena, ne bi li politički zaštitio sebe i sve radikale zajedno, razume se. Ali i da će, ukoliko prilike za to budu sazrele, maske pasti, ‘prava vera’ pobediti, a nacionalni interesi biti sačuvani, jer su njegova ‘ljubav i briga za Srbiju’ – jedino važne i postojane.“¹⁶

Uz naglašene sklonosti ka medijskim manipulacijama, političko konvertitstvo, predsednik Srbije Aleksandar Vučić je i političar liшен utemeljenog političkog kredibiliteta. Naime, njegova popularnost koja je neupitna i po statističkim parametrima i političkoj praksi, ipak nema suštinsko političko utemeljenje budući da obećanja data građanima, gotovo po pravilu, ne ispunjava.

Ova okolnost ima kao svoju posledicu i nemoć „Vučića da sam sebe shvati ozbiljno“ kako nam to jetko, direktno i „precizno“ saopštava novinarska *NIN*-a Vera Didanović: „Opasna je situacija u kojoj, izgleda, predsednik ne uspeva da samog sebe shvati ozbiljno. Jer, da je drugačije, zar bi mogao toliko često i u toliko različitim oblasti, da, pred brojnim svedocima, nudi obećanja koja ne znače ama baš ništa od 133 obećanja čija je sudbina praćena, čak 97 nije ispunjeno u zadatom roku – tačnije, za 95 se konstataju da su neispunjena, dok su dva obećanja dobila malo drugačiju ocenu ('ni započeto'). Naravno da Vučić nema autorska prava na olako data obećanja (i 'olako obećanu brzinu' njihovog ispunjavanja). Bilo je i biće takvih pojava na političkoj sceni, kao što je bilo i biće izostanka plaćanja 'kazne' za takvo ponašanje... Problem je, međutim, što je u slučaju aktuelnog predsednika manir toliko drastičan da njegova zaklinjanja počinju da se tumače kao siguran znak da će se desiti suprotno. Pa, kad se onda iz Vučićeve tvrdnje da vanrednih izbora neće biti, izvuče zaključak da je vreme za pripremu za izbore, a u realnosti se pokaže da je taj zaključak dobar, ima li mesta čuđenju svim onim ocenama da se predsednik, zapravo, sprema za suštinsko priznavanje nezavisnosti Kosova, čim toliko učestalo govori da to nikada neće učiniti?“¹⁷

Pored političko-psihološke analize predsednika Srbije koja je naglašeno vrednosno negativno do izrazito negativno konotirana, novinarka *NIN*-a nije propustila priliku da aktuelnog predsednika Srbije ocrti i kao patriotski sumnjivog. Upravo u tom kontekstu, Vučić je označen „kao neko ko mogao da prizna Kosovo, iako tvrdi da to neće učiniti“. Ova političko-medijska provokacija smisljena je i izrečena kako bi se potkopala lojalnost Vučićevih pristalica, upravo jer u većini slove za protivnike ideje o nezavisnom Kosovu. Takođe, zanimljivo je primetiti da nezavisno Kosovo sa druge strane, ne predstavlja političku tabu temu za uredništvo nedeljnika *NIN*. Značajno više od Vučića i njegovih pristalica, politička orijentacija ovog nedeljnika bliža je prihvatanju kosovske nezavisnosti. Ipak, bez obzira na ovu okolnost, koja nije nerellevantna politički, izgleda da je negativna opsesija predsednikom Srbije važnija. Jača od svakog stava novinara ili urednika, vrednosnog opredeljenja ili političkog uverenja nekog sagovornika.

¹⁴ Dragoljub Žarković, „Sirotinjska majka: Nemojte da brinete, dragi moji građani. Dolazi zlatno doba,” *Vreme*, br. 1429 str. 4

15 Slobodan Georgijev, „Sluđivanje naroda,” *Vreme*, br. 1433, str. 8.

16 Zora Drčelić, „Gde ste, intelektualci, stigao Mefisto,” *Vreme*, br. 1430, str. 5

17 Vera Didanović, „Pedeset neispunjene obećanja Aleksandra Vučića,” *NIN*, br. 3510, str. 5

Rešavanje kosovsko-metohijskog pitanja ponovo je poslužilo kao solidna osnova za žestoke napade na politiku predsednika Srbije. I u slučaju Kosova, Vučića je trebalo predstaviti kao politički spornog i moralno upitnog. Patriotski sumnjiv predsednik ujedno je i osoba koja nema elementarne pregovaračke veštine, a još manje je sklon demokratskoj političkoj praksi primerenoj jednoj demokratskoj zemlji. Moralno spornu, politički i patriotski problematičnu dimenziju Vučićeve spoljne politike, posebno potencira bivši predsednik Srbije, Boris Tadić koji kategorički tvrdi: „Ključna razlika ove u odnosu na sve prethodne vlasti u kontekstu rešavanja kosovskog problema je u tome što su pre 2012. ustupci pravljeni u zamenu za očuvanje onoga što nije izgubljeno u ratu, a od 2012. cilj očuvanja tih nacionalnih interesa zamenjen je ciljem očuvanja ličnih interesa onih kojima je ostanak na vlasti jedina politika i ideologija. Naprednjaci su u kampanji 2012. obećavali da će poništiti sve što je prethodna vlast ispregovarala sa Prištinom, ali su prečutali da to znači da će pregovore zameniti jeftinom trgovinom, koju će prikrivati još jeftinijim medijskim skećevima.“¹⁸

U duhu „večite“ kampanje podsećanja, Tadić bez ikakvih ograda tvrdi: „Sve što je Kosovo vodilo faktičkoj nezavisnosti dogovoren je Kumanovskim sporazumom u vremenu prvog mandata na vlasti Vučića, Dačića i Nikolića 1999. Sve što je Srbija zvanično i eksplicitno prihvatala, a što je značilo povlačenje Srbije sa Kosova, potpisano je u vremenu lažnih patriota SPS, SRS i SNS, u vreme čije vlasti su potpisani i Kumanovski i Briselski sporazum. Kumanovskim sporazumom srpska vojska i policija su se povukle sa čitave teritorije Kosova, a srpske institucije su prestale da postoje na celoj teritoriji, osim na severu. Briselskim sporazumom su lažne patriote završili započeto i prihvatili pravni sistem nezavisnog Kosova i na severu, konačnim ukidanjem naših institucija.“¹⁹

Kritički osrvt na politiku aktuelne vlasti predvođene predsednikom Srbije ne može bez olakog omalovažavanja pozitivnih pomaka učinjenih u kontekstu zaštite srpskih nacionalnih interesa u periodu od 2012-2018 godine. Tadić, u skladu sa takvom orijentacijom i pristupom kosovsko-metohijskom problemu, kaže: „Sada pokušavaju da predstave ZSO kao neverovatan domet, a sakrivaju od naše javnosti da ona ima nadležnosti obične opštine. Izgovor da su Briselski sporazum potpisali jer je to sve tehnički ispregovarano u vremenu našeg mandata je makijavelističi napad kao kada su optuživali opoziciju da postavlja lokatore za bombardovanje 1999. Ko jednom postane politička hulja, ostaje to do kraja svog života. Ko jednom huška na političke protivnike, to će uvek raditi samo da bi opstao na vlasti. Ko jednom počne da se bogati od lažnog patriotizma, činiće to uvek.“²⁰

Sličan pristup, premise, zaključke i vrednosne ocene, iznosi i bivši šef diplomatičke i lider opozicione Narodne stranke, koji o pregovorima Beograda i Prištine kaže da je Aleksandar Vučić spreman i da prizna Kosovo, omogući mu članstvo u UN u zamenu za deo teritorije Kosova, ali uz „poklon“ albanskoj strani u vidu „slanja“ Preševske doline pod jurisdikciju Prištine: „Vučićeva ideja je bila da dobije podelu Kosova, preciznije sever pokrajine, što je Tači odbio. Na sastancima u Parizu i u Njujorku, Vučić je zato otisao korak dalje i ponudio razmenu teritorija, odnosno da u tom paketu Kosovu osim stolice u UN pripadnu i

18 Boris Tadić, „Bio bih na vlasti da sam prihvatio ono što je prihvatio Vučić“, intervju sa Dragom Pejović, *NIN*, br. 3511, str. 10

19 Isto, str. 10

20 Isto, str. 12

opštine na jugu Srbije. Na to je Tači – pristao“²¹

Jeremić osporava kako demokratski legitimitet tako i stručne kompetencije Aleksandra Vučića u složenom procesu pregovaranja i dogovaranja. Osporavanje kompetencije suprotstavljenog političara ima karakter ličnog animoziteta koji, sam po sebi, posledično ukida svaku moguću racionalnost njegove kritike. Nedemokratičnost Vučićeve politike ogleda se njenom „slepilu“ za političke institucije demokratskog poretki i netransparentnosti u odlučivanju: „Vučić je stekao iskustveni osećaj da ukoliko na bilo koji zahtev kaže ‘da’, to ga u neku ruku oslobađa od pritiska koji bi na njega mogao biti izvršen. Zbog toga se dosta olako daju obećanja na sve strane, bez osmišljene strategije. Ovde se ne zna šta je to što se pokušava da ostvari. Konkretno, Vučić nije javno rekao da nudi razmenu teritorija, nije otisao u parlament i za to dobio podršku. U tome je razlika. Tajna diplomacija u kojoj se dogovara o tajnim interesima je nešto što je neprihvatljivo.“²²

„Inače, sama takva metodologija pridobijanja spoljne naklonosti ili podrške za nešto što je javno definisano kao interes, po meni, nije neki smrtni greh, i kao što ste rekli, za to postoji more primera u istoriji. Samo, mi ne znamo šta je to što Vučić želi da postigne. On to nikada nije rekao. Da jeste, bio bih možda nešto blaži u kritikama. Vučić svoje ideje vrlo nevešto pokušava da sproveđe u delo jer nema naročito veliko znanje o tome kako funkcioniše svet, a i jezička barijera mu je nemali problem. Možda će to paradoksalno zvučati, ali on sa sobom ne vodi nikoga ko dobro govori engleski, tako da ko zna šta on izgovara i kako ga razumeju. Kada odete sami na neki važan međunarodni sastanak, a ne pozajmete dobro ni diplomatske običaje, a ni jezik kojim komunicirate – Vučić inače pokušava da opšti na engleskom – postoji velika opasnost da dođe do nesporazuma koji nas sve zajedno mogu jako mnogo koštati. Toplo bih mu zato preporučio da na sastanke vodi sa sobom prevodioca i diplomatskog savetnika, ali koji neće biti Marko Đurić, već neko ko bi mogao da mu skrene pažnju ili da ga ispravi u slučaju da izgovori nešto što misli da znači jedno, a zapravo znači drugo.“²³

Isto tako, pored nedemokratičnosti, sporna je sposobnost razumevanja svetskih tokova ali i Vučićeva moći da adekvatno komunicira sa stranim državnicima. Na ovom mestu, Jeremićeva kritika gubi smisao političkog stava i transformiše se u već konstatovanu, ličnu netrpeljivost prema Vučiću. Ovaj animozitet spaja Jeremićev kompleks više vrednosti, koji je zasnovan na okolnosti studiranja na eminentnim fakultetima, poput Kembridža i Harvara, i frustraciju zbog ubedljivog poraza na predsedničkim izborima: „Vučić svoje ideje vrlo nevešto pokušava da sproveđe u delo jer nema naročito veliko znanje o tome kako funkcioniše svet, a i jezička barijera mu je nemali problem. Možda će to paradoksalno zvučati, ali on sa sobom ne vodi nikoga ko dobro govori engleski, tako da ko zna šta on izgovara i kako ga razumeju. Kada odete sami na neki važan međunarodni sastanak, a ne pozajmete dobro ni diplomatske običaje, a ni jezik kojim komunicirate – Vučić inače pokušava da opšti na engleskom – postoji velika opasnost da dođe do nesporazuma koji nas sve zajedno mogu jako mnogo koštati. Toplo bih mu zato preporučio da na sastanke vodi sa sobom prevodioca i diplomatskog savetnika, ali koji neće biti Marko Đurić, već neko ko bi mogao da mu skrene pažnju ili da ga ispravi u slučaju da izgovori nešto što misli da znači jedno, a zapravo znači drugo.“²⁴

Da postoji značajan nivo preklapanja stavova opozicionih lidera i novinara i politički angažovanih javnih delatnika, po pitanju odnosa aktuelne vlasti, Zapada i Kosova i nacionalnog pitanja uopšte, pokazaće citati iz tekstova Nemanje Rujevića i dramskog pisca Siniše Kovačevića. Novinar *Vremena* i srpske redakcije radija *Dojče Vele* potencira stav da je Vučić prihvatljiv za EU i Nemačku zato što je kooperativan po pitanju Kosova, a ujedno izdašan u davanju subvencija nemačkim kompanijama.

21 Vuk Jeremić, „Šta su dogovorili Vučić i Tači“, *Vreme*, 26.04.2018, str. 19

22 Isto

23 Isto, str. 21

24 Isto, str. 21

„Nagrada“ za ove vrste ustupaka je neprikošnovenno pravo Vučića da ruši demokratske institucije i prakse u Srbiji ne bi li što duže zadržao na vlasti: „Aleksandar Vučić je rado viđen gost u Berlinu. U Nemačkoj ga, naravno, ne viđamo kako se mlataraajući rukama dernja na ministre i novinare, već kako govori smirenio, spojenih prstiju, i prekomerno zahvaljuje Angeli Merkel za sve i svašta. Čitav njihov odnos može, međutim, da se svede na jedno: Kosovo. Glavna ocena koju su o njemu tokom godina iznosili komentatori nemačke štampe i neimenovane diplomatice je: Vučić liefert. Vučić lifierje, isporučuje, ispunjava. Završava posao... Ostalo je pitanje stila. Po diplomatskoj i novinarskoj čaršiji u Beogradu priča se o dogovoru Vučića, Berlina i Brisela koji se od milošte zove ‘Mekalisterov protokol’, po evropskom izvestiocu za Srbiju. Prema tom navodnom dogovoru, Vučiću će se gledati kroz prste sve dok njegov autoritarni stil više liči na Orbana, a manje na Erdogana. Hapšenja novinara ili opozicije, duge cevi na ulicama ili blokada društvenih mreža ne dolaze u obzir, ali sve što je iole suptilnije – može. Vođenje države kao partijske prćije ne izgleda tako strašno kada se u izveštajima briselske birokratije pretoči u niz eufemizama poput potrebe za jačanjem vladavine prava i napretkom u borbi protiv korupcije. Vučić u rukama ima još jedan adut koji nikada nije zanemarljiv u odnosima sa Nemačkom – ugađa investitorima.“²⁵

U istom duhu i slovu, doduše, uz doprinos nadnaravnih moći predviđanja budućih događaja, dramaturg Siniša Kovačević iznosi svoje radikalno kritičke stavove po pitanju Kosova i odnosa vlasti prema Zapadu. Njegovo stanovište je da je Vučić „sumnjiv“ upravo u patriotskom smislu, pa i kada je o kosovskom pitanju reč. Štaviše spremjan je da Kosovo izda zarad očuvanja vlasti. Istovremeno, demokratski Zapad čuti na njegovu nedemokratsku praksu u vladanju. Jedno od glavnih propagandnih uporišta, kritičara Vučićeve vlasti, je da su za Zapad geopolitički obziri važniji od temeljnih vrednosti demokratije i političke slobode. U vizuri dramskog pisca Siniše Kovačevića, uloga Vučića nije samo „vezana“ za priznavanje Kosova, već ide i mnogo dalje. Naime, predsednik Srbije treba da prihvati „iskorenjivanje rusofilije“ i „učlanjenje Srbije u NATO“. Svoje slutnje o Vučićevom sumnjivom patriotizmu, Kovačević sažima u sledećem stavu „Ako je zadatak koji je stavljen pred ovu vlast da se žaba skuva i Kosovo otudi, a sve mi se čini da jeste – onda se podrazumeva da za to vreme nema slobode reći, govora, medija, drugačijeg mišljenja... Ali i nakon što taj posao bude obavljen, može da se nasluti novi petogodišnji plan zbog kojeg će Zapad nastaviti da žmuri pred represijom koju ova vlast sprovodi nad nama u ime njihovih ambicija. ‘Evo ti još 5-7 godina da napraviš unitarnu Bosnu! ‘Dajte mi još tri godine da potpuno promenim mentalnu strukturu ovog naroda, da ga uvedem u potpuni zaborav, potpunu konfuziju, pa da budemo ponosni članovi NATO-a! Pre toga ču za još dve godine bonusa da ga zauvek oslobođim od rusofilije.“²⁶

Posebnu dimenziju u konstrukciji imidža predsednika Srbije predstavlja stalno nastojanje da se što direktno, što indirektno kriminalizuje njegovo okruženje i on lično. Direktne političke optužbe odnose na njegovu navodnu umešanost u kriminalne poslove, dok je indirektna optužba uvek posledica glasnog i otvorenog sumnjičenja njegovog neposrednog okruženja (najuži krug saradnika) da stoje u vezi sa kriminalnim poslovima. Tako Zora Drčelić u tekstu „Šta čeka Srbiju posle Vučića“ publikovanom u nedeljniku *Vreme* tvrdi, pozivajući se na sociologa Jova Bakića, da je politička inovacija Aleksandra Vučića „srastanje države sa mafijom: „Vučićeva zabrinjavajuća inovacija je, međutim, prema tumačenju Bakića, ‘srastanje mafije i države’, odnosno, mafija je zarobila državu, a mafija neće otići glasačkim listićima. Kada jednom naprednjaci izgube podršku na izborima, uveren je on, biće postavljeno pitanje: da li se

25 Nemanja Rujević, „Kancelarkin najbolji đak“, *Vreme*, br. 1423, str. 6

26 Siniša Kovačević, „Čauši su gori od sultana“, intervju sa Oljom Bećković, *NIN*, br. 3519, str. 18

pravi aranžman s mafijom da bi se ovekovečio taj mafijaški sistem ili će se dogoditi krvoproljeće sa neizvesnim ishodom. Slično je bilo i 2000. Tada je napravljen dogovor. Da bi na kraju onaj koji je napravio dogovor platio glavom kad je pokušao da napravi državu. To je ta nesreća, jer s druge strane, upravo je taj dogovor sprečio da u Beogradu 5. oktobra bude najmanje 100 mrtvih. A opet je pitanje kakav bi bio ishod. Dok se ne raskrinka ta mafija vezana za oba kluba, Zvezdu i Partizan, u njihovim upravama, među takozvanim navijacima, mafijašima, koji se zapravo bave trgovinom droge, ugovaraju poslove sa državom, imaju svoje firme, obogatili su se u poslednje tri-četiri godine, pobedju na svakom tenderu, ovde se neće nikada i ništa promeniti. Ako se to ne reši, ako ti ljudi budu добри i nekoj sledećoj vlasti, jer ne zaboravimo oni su bili dobri i 5. oktobra 2000, tu sigurno onda nema ničega, mi kao društvo odmah možemo sebi da potpišemo smrtnu presudu. Jer ti su ljudi zaista mafijaši, oni neće svojevoljno otići u zatvor.“²⁷

Najupečatljiviji primer već navedene medijske tendencije ka posrednoj kriminalizaciji predsednika Vučića i njegovog okruženja nalazi se u tekstu novinara nedeljnika *Vreme* Radmila Markovića, koji je aktuelnog ministra finansija Sinišu Malog preporučio za svedoka – saradnika nakon što „Srbija bude oslobođena“. Markovićev „nominovanje“ Siniše Malog za „svedoka-saradnika“, prepostavlja konstrukciju o postojanju veza aktuelne vlasti sa organizovanim kriminalom. Ova sprega se u analizama uvek i svuda podrazumeva, ona se bez dokaza u prilog tvrdnjama iznosi, čime se krše osnovni pravni principi. Tako nedokazane prepostavke postaju osnov za propagandno stigmatizovanje vlasti, ujedno noseći u sebi, usled zapaljivosti teme, društveno opasan potenijal. U duhu nedokazanih prepostavki i propagandnih podrazumevanja, Radmilo Marković piše: „Sve napisano do sada ide u prilog ovoj oceni. No, kada jednom država bude oslobođena, tj. izade iz stanja zarobljenosti, biće potrebeni ‘insajderi’ da u detalje opišu kakve su to veze postojale sa organizovanim kriminalom i korupcijom. Kao neko ko je učestvovao u svim velikim potencijalno visokoruptivnim poslovima naprednjačke vlasti, novi ministar finansija bi bio taj savršeni insajder, odnosno svedok-saradnik.“²⁸

Ipak, postupak kriminalizacije u konstruisanju negativnog imidža Aleksandra Vučića nije jedini isključivi medijski manevar koji je korišćen. U negativnu vrednosnu ocenu ličnosti predsednika Srbije uneti su određeni psihološki i sociokulturalni momenti. Jedinstvo ovih momenata u projekciji negativne slike o Vučiću, ogleda se u kvalifikaciji da je psihološko-kulturni profil Aleksandra Vučića predsednika Srbije huliganski. Ovu kvalifikaciju, koja je ujedno i političko-kulurološka i socio-psihološka konstrukcija Vučićeve ličnosti dao je Dragoljub Žarković iz nedeljnika *Vreme*, novinar prepoznatljiv po ironično-podrugljivim i nipođaštavajućim analizama vlasti u Srbiji. Povod za Žarkovićevu (dis)kvalifikaciju predsednika Vučića, bila je poruka predsednika fudbalskog timu Srbije da na Svetskom prvenstvu pobedi tim Švajcarske, čiji su igrači poreklom sa Kosova. U tom motivacionom govoru prvog čoveka Srbije, novinar *Vremena* uspeo je da otkrije Vučićevu nesvesnu vezanost za mladalačke dane kada je bio vatreći navijač „Crvene Zvezde“. Žarkovićev poniranje u „meandre Vučićevog nesvesnog“, možemo registrovati u sledećim rečenicama: „A onda se Vučić, u pomenutom obraćanju fudbalerima i javnosti, još više zaneo, poneo ga je navijački mentalitet, uzburkala se krv, sećanje na dane huliganstva, nesputanu slobodu da nekom slomiš glavu (ili tebi da je slome) i potrudio se, tako zanet, da oslika sopstveni kulturni model, ne samo navijački. A to je model od koga, barem ja lično, osećam više zebnje nego što je osećam od

27 Zora Drčelić, „Šta Srbiju čeka posle Vučića“, *Vreme*, br. 1429

28 Radmilo Marković, „Kandidat za svedoka saradnika“, *Vreme*, br. 1430

Vučićeve politike koja dođe, pa možda i prođe, dok je taj kulturni model ugrađen u čovekovo nesvesno i opredeljuje ga dublje, zauvek.”²⁹

Ipak, kulminacija negativne opsije Aleksandrom Vučićem nije vezana ni za optužbe da je diktator, medijski censor, manipulant službama bezbednosti, populista, huligan po naravi; vrhunac u kreiranju slike o Vučiću jeste optužba da je njegov sin okružen kriminogenim ličnostima, te je samim tim, i on vrlo verovatno sklon kriminalu. Ovu optužbu, vođenu geslom „kakav otac, takav sin“, izneo je novinar *Vremena* i urednik istraživačke mreže *BIRN*, Slobodan Georgiev. Povod je ponovo bilo Svetsko prvenstvo u fudbalu i pojavljivanje fotografije predsednikovog sina u društvu nekolicine ljudi na tribini, zabeleženo u trenutku proslave postignutog gola na utakmici Srbija – Kostarika. Na slici se, zajedno sa sinom predsednika Vučića, Danilom, nalazi još nekoliko lica koja se sumnjiće da su, prema navodima Mreže za istraživanje kriminala i korupcije – *KRIK*-a i *Insajdera*, učestvovala u vršenju krivičnih dela. Ta grupa osoba, u tekstu Sloboda Georgijeva, dobila je status „povlašćenih kriminalaca“. Reč je o ljudima koji navodno zbog unosnih poslova ne sprečavaju održavanje gej parade u Beogradu i uzdržavaju se od nasilja na stadionima: „Ono što je ovu izdvojilo iz mase jeste podatak da je na njoj sin Aleksandra Vučića u, čini se, intimnom društvu, koje čine mladići za koje smo vrlo brzo saznali da su deo grupe narko dilera Aleksandra Stankovića zvanog Sale Mutavi, ubijenog u mafijaškoj sačekuši u oktobru 2016. godine pod, još uvek, nerazjašnjениm okolnostima. MUP mora da objasni kako su ovi likovi, detaljno opisani u onome što su *KRIK* i *Insajder* objavili, mogli da odu u Rusiju, jer je to u suprotnosti sa proklamovanom borbom protiv huliganizma, osim ako nisu i oni neka vrsta ‘ovlašćenih službenih lica’ – kriminalaca regrutovanih od strane Službe ili policije koji, zapravo, rade u sektoru bezbednosti, a samo su greškom bili procesuirani u nekim slučajevima. Više od decenije i po Srbija se kao bori protiv huliganizma, kao pokušava da odstrani kriminalce sa tribina, a zapravo, poslednjih godina, pozicija tih ljudi i tih grupa je učvršćena. Izgleda da oni koji su bili spremni da slušaju ‘ovu vlast’ mogu sve da rade u ovoj zemlji jer se tako ‘plaća’ njihovo tihovanje zbog Kosova i gej parade, na primer, a oni koji nisu, pušteni su zakonu ulice i vidimo da skoro svake nedelje imamo po jednog mrtvog ‘navijača’ na ulicama Beograda, koji strada u obračunima narko i drugih bandi.“³⁰

Ono što je od ključne važnosti za razumevanje ovog citata, nije samo konstrukcija o povlašćenim „kriminalcima“ i „biznis dogovoru između huligana i države“, već stav da policija ima obavezu da usvoji „istraživačke uvide“ *KRIK*-a i *Insajdera* kao ključne za otkrivanje kriminalnih grupa u Beogradu i Srbiji. Odsustvo priznanja, prema uverenju ovih organizacija, njihovih „nalaza“, odnosno „novinarsko-pašpijunske ekskluzive“ od strane nadležnih organa, u bliskoj je vezi sa diskvalifikacijom predsednikovog sina, koja nije ništa drugo do indirektna, ali i zlokobna i optužujuća kriminalizacija uklopljena u širi sliku „srastanja države sa mafijom“ o kojoj je bilo već reći: „Ako nema odgovora na ova pitanja, onda je sasvim očekivano da se čaršija i novinari ubuduće bave poslovima i akcijama punoletnog i odraslog sina predsednika Republike, pokušavajući da razume čime se taj mladić bavi u životu, s kim se bavi, ko su mu drugari, u kakvim je odnosima sa njima, gde izlazi u grad, s kim izlazi, na koja mesta, ko još tamo izlazi, da li je bezbedan i ostala pitanja od javnog značaja.“³¹

29 Dragoljub Žarković, „Ko ne skače, on je Šiptar – kad se uzburkava navijačka krv Aleksandra Vučića i sposobnost prepoznavanja pravog protivnika“, *Vreme*, br. 1431, str. 4

30 Slobodan Georgiev, „Predsednikov sin među ‘Janičarima’“, *Vreme*, br. 1433, str. 6

31 Isto, str. 7

Ipak, treba primetiti da kriminalizacija Danila Vučića nije bila po sebi cilj. Ona je, jasno, preuzeta sa namerom da se politički diskredituje politički protivnik redakcije *Vremena*, odnosno njegov otac predsednik Srbije Aleksandar Vučić. Namera Slobodana Georgijeva je da kontrira predsedniku Srbije, koji je u više navrata u javnosti, tražio „izuzeće“ za porodicu u političko-medijskim napadima na njega lično i njegovu politiku. Najpre je novinar *BIRN*-a pružio taksonomiju pojavljivanja članova porodice Vučić u predizbornim programima, tretirajući takav gest lidera SNS-a kao ozbiljan moralni prestup u medijskom predstavljanju. U trenutku pisanja, Georgijev je namerno „zaboravio“ da je praksa predstavljanja porodice predsedničkih kandidata i političkih lidera američka medijsko-politička invencija, nikako srpska. Nesumjivo, Geogrijev kao obavešteni tzv. nezavisni novinar nije ovo učinio iz naivnosti i neupućenosti. Reč je o pripremi, uvertiri za kategorički zaključak da je Aleksandar Vučić ništa drugo do visoko manipulativni medijski makijavelista, osoba koja ne preza ni od čega ukoliko to donosi političke poene i glasove građana: „Vučić, kao politički terminator, sve što ima koristi za povećanje svoga rejtinga, pa tako i članove svoje porodice i pokušava da njihovo prisustvo u javnosti drži pod kontrolom. Za sada mu to ne polazi baš za rukom jer se oko njegovog brata Andreja formirala cela naslaga glasina i priča o uticaju i poslovima koje vodi za celu familiju, oko oca da je veoma uticajan u bankarskom sektor, a sada na red dolazi i Danilo, koji nije htio da uči ali, evo, ne ide mu loše kada uspeva da sebi uštedi za odlazak na SP u Rusiju, makar i ekonomskom klasom. Vučić je to pokušao da spinuje pričom o tome kako drugi imaju milijarde, a njegov sin nije ukrao ništa, međutim, slabo je sve to u zemlji gde se prosečnom srednjoškolcu nudi posao ‘kod Turčina’ za 250 evra mesečno i o odlasku na Srebrno jezero može samo da sanja, a ne da vidi zlatne kupole Kremlja.“³²

U repertoaru kritičkih opaski o radu vlasti i njenim rezultatima, našlo je još mnogo tema. Već redovna rubrika svih nedeljnika u Srbiji je radikalna kritika pravosuđa, zajedno sa još jednom stalnom temom – osporavanjem političkog legitimite premijerke Srbije Ane Brnabić. I dok je u proteklim periodima, Ana Brnabić posmatrana isključivo kao bleđa senka Aleksandra Vučića i neka vrsta političko-medijskog „fikusa“, tačnije kao lutka kojom iza kulisa upravlja predsednik Srbije, status Ane Brnabić je u međuvremenu evoluirao ustalivši se kao „Vučićeva kopija“, svojevrsni medijsko-politički avatar prvog čoveka srpske politike.

O Ani Brnabić kao Vučićevoj kopiji direktno i oštro piše novinarka *Vremena* Tamara Skrozzi: „Ista netrpeljivost prema kritičkom stavu, prema drugom i drugaćijem, koja je kod Vučića više nego očigledna, kod Brnabić se sve teže skriva i sve češće izbija na površinu. Na isti se način njih dvoje izjašnjavaju o radnicima u štrajku, o medijima, o opoziciji, o penzijama, o siromaštву, o svakoj po njih negativnoj konstataciji, samo što se premijerka koliko-toliko kontroliše. Da je najpre sanjao, a potom ‘kredom crtao’ osobu koja će ga naslediti u premijerskoj fotelji, Aleksandar Vučić teško da bi nacrtao nekog adekvatnijeg od Ane Brnabić. Jer, tokom godinu dana svog premijerskog mandata, ona je uspešno dokazala da nije ‘fokus’ kako je nezvanično nazivana, već aktivna i zapažena učesnica u Vučićevom teatru apsurga, obmana i spinova, perfektni činilac njegove političko-propagande računice. O bilo kojoj temi da je reč – od ekonomije do medijskih sloboda – upravo je Brnabić bila ta koja je do iznemoglosti ponavljala predsednikove teze, koja je kao senka pratila svaki njegov korak, objašnjavala ono što on nije imao vremena ili živaca da objasni, sve s idejom da dodatno naglasi bravure glavnog glumca.“³³

32 Isto, str. 9

33 Tamara Skrozza „Kako joj on kaže“, *Vreme*, br. 1428, str. 18

Međutim, treba ukazati i na posebno mesto koje su u ovom periodu zauzele su ekonomske teme, sa jasnim razlogom. Reč je o potrebi konstituisanja negativnog narativa o ekonomskoj politici kao protivteži zvaničnom, optimističnom provladinom narativu koji argumentovano ukazuje na pozitivne tendencije i rezultate u srpskoj ekonomiji poslednjih nekoliko godina. Na meti kritika su se našla kako određena ekonomska rešenja, poput politike stimulisanja stranih investitora, tako i mere fiskalne konsolidacije, stopa ekonomskog rasta, visina prosečne plate i komparacija sa regionom, zaključno sa pravima radnika i nemoći sindikata.

Među predmetima kritike našla se i jedna od stimulacija datih stranom investitoru, odnosno subvencija nemačkoj kompaniji za izradu guma „Kontinental“, u momentu kada je pomenuta kompanija odlučila da pored proizvodnih kapaciteta, otvor i naučno-istraživačke centre koji bi pomogli razvoj i unapređenje proizvoda, koji se između ostalog proizvode u Srbiji. Dosadašnja kritika stranih investitora odnosila se na nizak nivo složenosti poslova koje u Srbiji pokreću i organizuju. Konkretna kritika subvencije „Kontinentalu“ nije se odnosila na tip proizvodnje, već na okolnost da strancima pomaže da se bave poslovima kojima se ljudi u Srbiji uspešno bave. Dakle, umesto tipa proizvodnje, dovedena je u pitanje otvorenost privrede prema stranim ulagačima, a ekonomski patriotizam je ustoličen kao glavni pokretač kritičkog narativa od strane medija, kao što je *N/N*, koji je naklonjen, gotovo bezuslovnom uvođenju kapitalizma i uključivanju Srbije u globalno neoliberalnu ekonomiju.

No, politička motivacija kritičara uvek je nadilazila i nadilazi ideošku doslednost, što tekst novinara stavlja u ogoljeni propagandni kontekst, tačnije pokazuje da je njegova namena da izazove snažan otklon prema odluci vlasti u konkretnom slučaju: „Umesto promovisanjem Srbije kao zemlje iz koje dolaze najbolja softverska rešenja, vlast državnim parama podstiče Kontinental, svetski gigant, da domaćim firmama preotme radnike. Očito je imidž važniji od svega. Nije li teatarapsurda, ako baš ona, koja se dovoljno razume, kao niko do sada, donese odluku da se nemačkom gigantu, jednom od najvećih svetskih proizvođača auto-guma, kompaniji Kontinental, dodeli subvencija od 9,5 miliona evra za otvaranje razvojnog centra u Novom Sadu i za zapošljavanje inženjera, najpre onih u oblasti informacionih tehnologija? Baš njoj, koja se dovoljno razume, dopala je uloga da dovede do apsurga politiku subvencija, koja se ovde sprovodi više od decenije, žilavu toliko da opstane uprkos svim kritikama i mršavim efektima. Da lošu ekonomsku meru koju su osmisili politički ‘arhineprijatelji’ sadašnje vlasti, razradi toliko da se subvencije, branjene argumentima kako se u najsrošašnjim delovima Srbije podstiče otvaranje fabrika i radnih mesta u industrijskim koje pate od ogromne stope nezaposlenosti, sada dodeljuju i za investiciju u jednom od najrazvijenijih gradova i u industriji koja nema nijednog nezaposlenog na tržištu rada. Kako se do teatromapsurda može nazvati situacija da Srbija novcem svojih građana podstiče globalnu svetsku kompaniju da u ovoj zemlji zaposli ili već postojeću radnu snagu, preotimajući je od onih koji već rade u IT sektoru i plaćaju porez državi, ili da je uveze iz inostranstva, isplaćujući joj plate našim parama? Subvencijama od 19.000 evra po radnom mestu, što je rekordan iznos ikada dodeljen u Srbiji.“³⁴

Nakon što je doveo u pitanje stimulaciju nemačkom „Kontinentalu“, nedeljnik *N/N* je osporio tekuću politiku subvencija, iznošenjem stava o nepostojanju uređene države. Kao primeri uređenosti prepostavljene su Velika Britanija i Švajcarska, dve stare evropske demokratije, koje već vekovima poseduju jasno utvrđene mehanizme tržišnog funkcionisanja. Dakle, Srbija je poređena sa zemljama potpuno drugačije

34 Petrica Đaković, „Za koga radi srpska vlada“, *N/N*, br. 3510, str. 32

ekonomsko-pravne i političke istorije, pa sledstveno tome i aktuelnog stanja u ovoj oblasti. U poređenju sa navedenim državama, velika većina, znatno bogatijih i uređenijih država od Srbije i ostatka regiona, izgleda krajnje neuređeno i siromašno. Ova notorna činjenica, poznata stručnoj javnosti i običnim građanima, nije ni na jedan način uzeta u obzir u predstavljenoj analizi. Štaviše, ova misao o neuređenoj Srbiji potiče od profesora ekonomije Miodraga Zeca, koji, kao nebrojeno puta, svoj naučni autoritet stavio u funkciju propagandne defaminacije aktuelne ekonomske politike, upravo strategijom racionalno i faktički spornih analogija.

„Nema bolje subvencije od uređene države. Švajcarska i Britanija ne daju subvencije, a sav kapital ode tamo. U Srbiji se tako nadoknađuje trošak nepostojanja pravne države. Vrhunac besmisla je što se one daju i industriji u kojoj nema nezaposlenih, kompaniji čiji je promet veći od srpskog BDP-a. Kod nas je vest dana da je za neku predionicu na jugu Srbije isplaćena subvencija firmi, koja je mašine uvezla iz Japana, a vunicu iz Turske, pa se posle pitamo čija majka crnu vunu prede. Vlast najavljuje novčanu pomoć za rađanje dece, a sa ovakvim zakonodavstvom, kojim je redukovano radno pravo, nemoguće je biti zaposlen i imati decu.“³⁵

U istom maniru, već pomenuti profesor Zec, gotovo da je obesmislio politiku fiskalne konsolidacije, koja je uprkos teškim ekonomskim i političkim odlukama, uvela red u javne finansije i spasila zemlju od bankrota. Iako je izgledna mogućnost bankrota 2014. godine, bila poznata ovom politički senzibilisanom profesoru, on nije propustio priliku da sa stanovišta „najboljeg nemogućeg rešenja“ oštrot kritikuje vlast kao faktor ekonomsko-socijalne neizvesnosti kritikujući tzv. politiku štednje. Ekonomska nužnost politike štednje primenjena je u ideal tipskoj situaciji, u cilju stvaranja negativne slike ekonomske politike. Izborom politički i društveno zapaljive teme visina plata i penzija, analizirane odgovarajućom retorikom i argumentima, učinjeno je sa namerom konstituisanja uverljivog argumenta koji bi čitaoca usmerio protiv aktuelne vlasti. Racionalnost ovakvih argumenata je u funkciji političkih interesa govornika i antivladinog nedeljnika.

Nakon što je dovedena u pitanje stimulacija nemačkom „Kontinentalu“, nedeljnik *N/N* je osporio tekuću politiku subvencija stavom o nepostojanju uređene države. Kao primeri uređenosti prepostavljene su Velika Britanija i Švajcarska, dve stare evropske demokratije, koje već vekovima imaju jasno utvrđene mehanizme tržišnog funkcionisanja. Dakle, Srbija je poređena sa zemljama potpuno drugačije ekonomsko-pravne i političke istorije, kao i aktuelnog stanja. U poređenju sa ovim državama, barem 99 odsto država u svetu, znatno bogatijih i uređenijih od Srbije i ostatka regiona, izgleda krajnje neuređeno i siromašno. Ova notorna činjenica nije imala nikakvo značenje. Štaviše, ova misao o neuređenoj Srbiji potiče od profesora ekonomije Miodraga Zeca, koji, kao nebrojeno puta, svoj naučni autoritet stavio u funkciju propagandne defaminacije aktuelne ekonomske politike, upravo strategijom racionalno i faktički spornih analogija. Sledeći citat iz intervjuja Miodraga Zeca potvrđuje već navedenu retoričku strategiju: „Lako ih je na taj način stabilizovati. Još bolje bi ih stabilizovali da su potpuno ukinuli penzije! Vlast je retroaktivno narušila pravni poredak. Mogla je da smanji buduće penzije, ali ne mogu zakoni retroaktivno da se primenjuju. I sada imate besmislenu situaciju, neko dobije rešenje za penziju na 100.000, a isplaćuju mu 80.000 dinara? Apsurdno je da sada uplaćuješ doprinose za penzijsko i zdravstveno osiguranje, a znaš da će ti penzija biti manja od one koju bi trebalo da dobiješ i da ćeš, ako se razboliš,

35 Miodrag Zec, „Svaka vlast ima svoje bogataše i robijaše“, intervju sa Milanom Ćulibrkom, *N/N*, br. 3511, str. 36

morati da platiš pregled kod privatnika.”³⁶

Autori i novinari nedeljnika *N/N*-a bili su angažovani na pronalaženju ma koje okolnost koja može doprineti dovođenju u pitanje pozitivnog investicionog trenda u privredi u poslednjih nekoliko godina. U tom kontekstu, privlačenje novih investicija posmatra se kroz prizmu navodno niskog nivoa radničkih prava i niskih dnevница. Konkretnije, teži se formiranju slike da isključivo zbog niskih plata radnika, skromnih radničkih prava i velikih državnih subvencija, Srbija privlači investitore. Pozitivne okolnosti vezane za ekonomski život u Srbiji, poput napretka na „doing-business“ listi ili fiskalne konsolidacije, su tako bile relativizovane ili, još češće, prećutane. Primer potenciranja niske cene rada i skromnih radničkih prava, vidljiv je u sledećem citatu: „Vlast koja se doskoro hvalila jeftinom radnom snagom, čiji se predsednik žali da ga ‘razmaženi’ radnici sabotiraju u pokušaju da dovede u Srbiju što više investitora, prikriva koliko su radnici ovde zaista obespravljeni.”³⁷

Političko-propagandno upotrebljiva upotreba statistike predstavlja specifičnu invenciju nedeljnika *N/N*, koji je u nameri da kontekstualizuje ekonomski život Srbije na regionalnoj ravni, kreirao deset izolovanih parametara za njeno praćenje. Nakon grube i šture analize bazirane na mehaničkom i sirovom zdravorazumskom upoređivanju cifara, zaključak nedeljnika *N/N* je u osnovi radikalno pesimističan. Srbija je u zoni ekonomskog začelja, bez bilo kakve perspektive da u skorije vreme napusti ovo neslavno mesto. U kontekst ovako shvaćene opšte slike srpske ekonomije, navođenje cifara ima za cilj da unapred pripremljeni zaključak navodno utemelji: „Mada za naše uslove niska, inflacija od tri odsto najveća je u regionu, plate su manje samo u Makedoniji, a jedino BiH investira manji deo BDP-a, od čega presudno zavisi budući rast, pa i šansa da Srbija konačno pobegne sa dna.”³⁸

Slična dekontekstualizujuća tendencija praćena zloupotrebotom statistike, isključivo motivisana propagandnim odgovorom predsedniku Srbije, prisutna je u tekstu glavnog i odgovornog urednika *N/N*-a Milana Ćulibrka: „Danas po proseku plata i penzija preštožemo polako jednu po jednu zemlju i do kraja godine prestići ćemo više zemalja iz regiona, čak i neke iz EU, kao što smo već prestigli Bugarsku, od koje imamo veće i plate i penzije! Otkako je predsednik Srbije Aleksandar Vučić prošle nedelje izgovorio ove reči, ne mogu da odgonetnem da li mu je i ko servirao pogrešne podatke ili je cela priča o tome kako lagano ali sigurno preštožemo sve susede originalno njegova zamisao, sračunata na uverenje da nikome ionako neće pasti ni na kraj pameti da sve to proverava. Kao što je ogromna većina ionako spremna da prihvati da je sreda zapravo subota, a ponedeljak petak, samo ako neko iz vlasti to dovoljno autoritativno saopštiti. Već danima, niti ga je ko pitao, niti je predsednik našao za shodno da objasni da li je u međuvremenu otkrio novu matematičku formulu koja dokazuje da je 415 evra (toliko je bila prosečna plata u Srbiji za prva tri meseca – 422 u januaru, 404 u februaru i 418 u martu) ipak više od 457 evra, koliki je trenutno prosek u Bugarskoj, a prema Eurostatu je u februaru bio 439 evra? Ima li iko, osim možda nekih članova Glavnog odbora SNS-a, ko bi se dvoumio ako bi mogao da bira između srpskog i bugarskog proseka? Da stvar za nas bude još gora, naši istočni susedi od januara imaju garantovan minimalac 261 evro. Ili oko 30.800 dinara! Koliko bi zaposlenih u Srbiji bilo prezadovoljno bugarskim minimalcem? Pa toliko u proseku ne primaju zaposleni u nekim privrednim granama u Srbiji – oni koji se bave pripremanjem i

36 Isto, str. 37

37 Petrica Đaković, „I robovi i roba,” *N/N*, br. 3515, str. 31

38 Milan Ćulibrk i Dragana Pejović, „Sramota kako nam dobro ide”, *N/N*, br. 3513, str. 33

posluživanjem hrane i pića ili popravljaju računare i druge predmete za ličnu upotrebu. To navodi i naša zvanična statistika.”³⁹

Posle ekomske analize učinaka vlasti koja je uvek radikalno negativna, sledi već poznata matrica osporavanja „Beograda na vodi” jednog od ključnih projekata vlasti SNS-a. U misiju potkopavanja ovog urbanističkog projekta, pored političara iz opozicije, uključene su i brojne ličnosti javnog života, posebno ljudi iz struke. Jedan od najglasnijih „esnafskih” kritičara „Beograda na vodi” je arhitekt Dragoljub Bakić, koji svoje viđenje o ovom projektu gotovo ritualno iznosi, iz meseca u mesec, u nekom od kritičkih opozicionih medija. Njegovo gledište je radikalno negativno i može se prepoznati u sledećim rečenicama iz intervjua nedeljniku *Vreme*: „Vlasti su bile zasenjene tom pričom o tri i po milijarde u Beogradu na vodi, pa je to ispalala prevara. Pa su bili zasenjeni da će se zaposliti građevinska operativa. Ali, mi nemamo građevinsku operativu – sve je uništeno. Trudbenik, Rad, Komgrap, gde su? Ostao je Energoprojekt, sad su i njega privatnici čapili. Onda kaže: ‘Razvićemo industriju građevinskog materijala.’ Pa, nemamo mi tu industriju. Šta proizvodimo? Mi nemamo da napravimo prozore, vrata, stakla, sve ono što je sad tamo na te dve monstrum zgrade. Tu nema ništa naše, samo beton je lokalni, sve drugo se uvozi. Nema razvijanja građevinske industrije i operative. Sve je to prevara.”⁴⁰ Nakon već poznate i često prisutne usputne stručno-političke analize projekta Beograda na vodi, usledio je i poznat zaključak o „katastrofi u najavi” koja stiže sa ovim urbanističkim projektom.. U tom smislu, Dragoljub Bakić kaže: „Zato što je to sve tamo bruka i sramota, ne moram ja tamo uopšte da se pojavljujem. Sve je tamo potpuno pogrešno i besmisленo. Sve to što se u Savskom amfiteatru dešava i uopšte u Beogradu jeste urbana tiranija.”⁴¹

Paralelno sa narativom o „urbanoj tiraniji”, razvija se narativ o estetskoj degradaciji koju sprovodi aktuelna beogradska vlast. Reč je o pokušaju prikazivanja aktuelne beogradske vlasti kao apsolutno nedostojne u poduhvatu uređivanja urbanog prostora. Ovo gledište je deo šire slike o SNS-u, kao kulturno-istorijskoj grupi istomišljenika, koja je još i nekompetentna, da odgovori kompleksnim zahtevima koji se pred nju stavljuju u vođenju glavnog grada u Srbiji. Estetski sud, uparen sa prikivenom ili direktnom kulturno-rasističkom potkom, uočava se u citatu istoričarke umetnosti Irine Subotić, koja povodom rasporeda spomenika u glavnom gradu iznosi sledeće mišljenje: „Sada se sa nizom novih spomenika dešava isto što i sa velikim konstrukcijama poput Beograda na vodi. To znači da se grad ubija sudarom palanačkog i tradicionalne ekonomije. Ko odlučuje kome će se i gde podići spomenik: odlučuje predsednik države. Kao i za spomenik Zoranu Đinđiću, i za spomenik Stefanu Nemanji odluka je doneta jednoglasno – jednim neprikosnenim glasom. Zanimljivo je da odbori – ako uopšte postoje odbori za podizanje spomenika – odlučuju kakav spomenik treba da bude: nefigurativan za Đinđića, figurativan za Nemanju. Sve to pokazuje krajnji volontarizam, pokazivanje moći i odsustvo svesti o vrednostima današnjice koje bi trebalo da bude naša ostavština za budućnost. Prva nagrada za spomenik Nemanji dođeljena je ruskom vajaru, druga kineskom: nemojte me pitati za kriterijume. Meni sve to lični na ogroman nesporazum, nerazumevanje da smo u drugoj deceniji 21. veka i da vladaju palanački (ne)ukusi, primitivizam i neznanje koji kič proglašavaju za umetnost. Nadam se da se taj spomenik ipak neće podići.”⁴²

39 Milan Ćulibrk, „Ko to kaže, ko to laže,” *N/N*, br. 3521, str. 3

40 Dragoljub Bakić, „Tiranija Beograda na vodi,” intervju sa Radoslavom Čebićem, *Vreme*, br. 1430, str. 18

41 Isto, str. 19

42 Irina Subotić, „Beograd nije zasluzio da ga pretvore u Las Vegas,” intervju sa Sonjom Ćirić, *Vreme*, br. 1425-1426, str. 6

Sumirano, slika vlasti u nedeljnicima nosi izrazito negativan naboј. Takođe, on počiva u najvećoj meri na animozitetu prema Aleksandru Vučiću. U kreiranju ove slike, veoma intenzivno i detaljno učestvuju novinari, opozicioni političari, predstavnici NVO i deo javnosti. U njihovoj vizuri naše stvarnosti, Vučić je autokrata, neretko izdajnik, medijski manipulant, političar koji zloupotrebljava službe bezbednosti i omogućava srastanje države sa mafijom. S radikalno-političkog nivoa, kritika zaseca i ravan privatnosti, poput tendenciozne, površne i opskurne analize Vučićevog sina Danila. Iz ove maliciozne analize konstituiše se napad i na samog predsednika Vučića, koji se i sam često oslikava od strane navedenih medija kao osoba huliganskog mentalnog sklopa koji omogućava ekonomsko bogaćenje svom bratu. Sistem koji vodi je tako kombinacija ekonomskog klijentelizma i sveobuhvatne kontrole, a lišen je ozbiljnih rezultata na ekonomskom, unutrašnjem i spoljnopolitičkom planu. Na vlasti se održava pomoću medijske manipulacije i straha, ali i pomoću „nečasnog političkog dogovora sa Zapadom“ oko „predaje“ Kosova do kraja 2018 godine. Doslednim i doslovnim interpretiranjem navoda ovih medija, stvara se slika da je život u Vučićevoj Srbiji život u najgorem od svih mogućih svetova. Ova propagandna instalacija je pogonsko gorivo i maksimalni domet „kritičkog diskursa“ i predstavlja jedinu intelektualnu osnovu političke alternative vlasti.

Slika opozicije u štampanim medijima – bez moralnog kredibiliteta i demokratskog legitimiteta, pred stalnim izazovom opstanka na političkoj sceni i pojmom novih aktera i oblika političkog delovanja

Za razliku od vlasti, slika opozicije u nedeljnicima i uredničkim kolumnama je prikazana složenije. S jedne strane, u izvesnom broju vlasti bliskih medija opozicija se negativno vrednosno označava, politički i moralno osuđuje, pri čemu se to čini sa značajnom dozom euforije i oštih, kategoričkih i diskvalifikujućih sudova. S druge strane, određeni, prevashodno kritički nastrojeni mediji, otvaraju prostor za eksplikaciju i artikulaciju opozicionih gledišta, ujedno im indirektno ili direktno pružajući podršku za žestoku političku borbu sa vlašću.

U štampanim medijima, pre svega nedeljnicima koji su kritični prema vlasti, vodi se i živa polemika o mogućnosti jačanja opozicije. Uz to, primetna je i tendencija glorifikacije građanskih inicijativa kao oblika političkog delovanja, koji može da dovede u pitanje pozicije aktuelne vlasti. Bez obzira na složenost slike opozicije u nedeljnoj štampi, opšti utisak je da je slika opozicije negativna. Negativna konotacija javlja se na dva nivoa: 1) vrednosni i 2) negativno predstavljanje potencijala opozicije da ugrozi vlast. Prva dimenzija prisutna je u štampanim medijima naklonjenim vlasti, dok je druga dimenzija karakteristična za nedeljnice koji su radikalno kritički orientisani prema vlasti.

Posebnu ulogu u pridavanju negativne vrednosne komponente opozicionim strankama ima list *Informer*, kako kad je reč o tekstovima u dnevnim izdanjima, tako i kad je reč o uredničkim kolumnama Dragana J.

Vučićevića. Vučićevićeve kolumnne, u moralno-političkom smislu, problematizuju aktere na opozicionoj sceni, kao što kritički tretiraju i opozicione medije i nevladine organizacije uz gotovo nezaobilaznu refleksiju na period vlasti petooktobarskih pobednika. Osnovne karakteristike ovih teza moguće bi se sažeti u sledeća tri uzajamno povezana momenta koji tvore pristup ovog autora: 1) sadašnja opozicija nema moralni kredibilitet (zbog visoko korumpirane političke klase koja je čini) i politički kapacitet da predvodi državu zbog neuspela tranzicije u Srbiji, 2) u opozicione nastrojenim medijima, a među štampanim medijima to je većina, aktualna Vlada se napada bez ozbiljnog racionalnog obrazloženja i sa jednim ciljem da se što pre obori vlast 3) u medijima koji su podrška aktuelnoj opoziciji, postoji nesumnjiva diskriminacija svih koji nisu direktni protivnici Vučićeve vlasti.

Vučićevićeva kritika srpske opozicione scene podjednako je usmerena ka opoziciji kao činiocu političkog života, ali i medijima koji su izrazito kritični prema vlasti. Njegova kritika je uvek po principu *ad hominem*, strogo personalizovana, čime se teži ubedljivosti. Neretkom stigmatizacijom određenih ličnosti, pocrtava se moralno psihološki profil koji tu osobu čini nedostojnom bilo kakve funkcije u javnom životu. Za razumevanje medijsko-političke scene u Srbiji, pisanje glavnog i odgovornog urednika *Informer* relevantno je iz tri međusobno povezana razloga. Najpre, stil pisanja i sadržina poruka iz njegovih tekstova takva je da održava interes za politiku kod niže obrazovanih slojeva koji uglavnom kupuju i čitaju tabloide i veoma su lojalni birači u izbornom procesu. Drugo, *Informer* je za sadašnju vladu bitan jer se iz nedelje u nedelju, iz dana u dan bavi preispitivanjem negativnih stavova i medijsko-političkih slika koje o njoj stvaraju i kontinuirano reprodukuju kritički nastrojeni mediji. I najzad, *Informer* je lider u oblasti dnevne štampe u stvaranju vrednosno negativnog imidža sadašnje opozicije kao političkog aktera.

Pored aktera u političkom životu, Vučićević se bavi i analizom medijske scene uz negativne vrednosne stavove u odnosu na radikalno kritički nastrojenu štampu i opozicionu scenu na društvenim mrežama. Takođe, veoma aktivno je širio anti-evropski sentiment u javnom životu, potkopavao ionako krhke temelje regionalnih odnosa i posebno afirmisao podršku Rusiji i njenom političkom lideru Vladimиру Putinu.

Upravo ovakvo političko-vrednosno opredeljenje urednika Dragana J. Vučićevića pokazuje samo delimično poistovećivanje, sa politikom aktuelne Vlade Srbije, budući da ona sebe vidi kao aktivnog činioca u procesu evropskih integracija i zagovornika regionalnog mira i političke stabilnosti. U tom smislu, stav prema političkim protivnicima vlasti otvoreno je kritički sa elementima deklasiranja, dok zaključak, odnosno vrednosni stav logički nužno sledi iz jezgrovitog opisa političkih prilika.

Osnovna teza Dragana J. Vučićevića koja „provejava“ kroz njegove kolumnе, može se sumirati kako sledi: „Evroreformska opozicija je lišena bilo kakve političke principijelnosti i moralnog kredibiliteta.“ Ova teza stavljena je u širi kontekst antizapadnog pogleda na istoriju i politiku na ovim prostorima. Središnja ideja je da je Srbija izložena stalnom pritisku Zapada da se odrekne teritorije Kosova, da pristane da se smanje dejtonska ovlašćena Republike Srpske i da uvede sankcije Ruskoj Federaciji. Ovo gledanje na Zapad urednik *Informer* sažima u sledećim rečenicama napisanim u redovnoj nedeljnoj kolumni: „Šta to u stvari Zapad hoće od nas Srba? Kakvi su tačno planovi SAD, EU i NATO sa Srbijom? Ima li ikakve šanse da u doglednoj budućnosti ova naša zemlja bude ravnopravan i uvažen partner zapadnih sila? Oni, da se više ne lažemo, hoće da nas nateraju da priznamo lažnu državu Kosovo, ali i da pristanemo na ukidanje Republike Srpske. I nije nimalo izvesno da bi im i to bilo dovoljno! Sve je očiglednije da, i kad bismo mi Srbi recimo poludeli, pa se dobrovoljno odrekli Kosova i RS, Zapad tu ne bi stao. Nastavili bi oni da nas

komadaju. Ne bi dugo prošlo, otvorili bi i krize u Sandžaku i Vojvodini.”⁴³

Pravi primer Vučićevičeve stigmatizujuće retorike, koja radikalno dovodi u pitanje moralnost i političku utemeljenost političara, prepoznatljiv je u njegovom pisanju o Vuku Jeremiću, lideru opozicione Narodne stranke. Pored ukazivanja na nedostatak jasne političke orientacije i sporni moralni kredibilitet, glavni i odgovorni urednik *Informer* Jeremića osporava i analizom njegove porodične biografije, koja je, nazire se u tekstovima, „nacionalno i politički sporna“. Po političko-etičkom pedigreeu Jeremić je tako i komunista i ne-Srbin, uz to i moralno iskvaren. Opisan je kao „ličnost koja nema šta da traži u politici“, osim da bude predmet narodnog prezira i odbacivanja. Govor o Jeremiću u Vučićevičevom tekstu reprodukcija je konzervativno-populističkog diskursa koji suspenduje sve norme liberalne političke korektnosti.

Dragan Vučićević je sugestivan, piše iz ličnog, najdubljenog uverenja o štetnosti Jeremića i drugih političkih aktera u opoziciji. U njegovim tekstovima oni nemaju nikakav „popust“. Ne propušta priliku da ih ospori na sve načine, vrlo izražajno, u kategoričnom tonu, s onu stranu konvencionalne pristojnosti, o čemu svedoči sledeći citat: „Vuk Pozderac Buljubašić Jeremić, Bog ga dragi poživeo, najbolja je i najkonkurenčnija garancija da ova i ovakva žuta, kleptomanska, dosovska opozicija nikada više u Srbiji neće doći na vlast. Unuk titoističkih bandita Šerifa Buljubašića i Hamdije Pozderca, sin slobističkog saučesnika u pljački NIS-a Mihajla Miška Jeremića, Vuk je, neko bi zlonameran rekao, genetski bio predodređen za velikog lopova i belosvetskog muljatora. Od tog i takvog prevrtljivog i do koske pokvarenog čovečuljka moglo se očekivati da dosegne najviše visine svetskog mafijašluka. Šerifov i Hamdijin unuk, Mihajlov mali iskoristio je i funkciju ‘predsednika sveta’ (tako je voleo da se lažno predstavlja) da mulja, vara i zgrće milione. Iz budžeta Srbije uzeo je milione dolara ne bi li sebi i svojoj gospodri Nataši poplaćao najskuplje apartmane i limuzine po Njujorku, a tamo je radio samo za sebe i samo za svoju guzicu.“⁴⁴

Nakon porodično-političke defaminacije, stvara se slika o Vuku Jeremiću kao moralno sumnjivoj ličnosti, uključenoj u različite finansijske mahinacije na međunarodnom nivou. Ideja vodilja je stvoriti uverenje o tome da je privilegovano mesto ministra spoljnih poslova i prestižno mesto u UN, Jeremić, navodno, koristio za sticanje lične materijalne dobiti: „To je sada sasvim očigledno – Jeremićevi ‘poslovni partneri’ iz toga vremena Patrik Ho i Šeik Gadio uhapšeni su u SAD, Ji Čianming je pao u Kini, a Vukov ‘brat’ Emilio Lozano optužen je u Meksiku. I svi se oni terete za pranje miliona, davanje mita, sistemsku korupciju, i svi su oni Vuku Jeremiću, njegovom kobajagi institutu i njegovoj šatru agenciji za konsalting uplaćivali silne pare, do sada je dokazano – najmanje 5,3 miliona evra! I? Sad mi svi treba da verujemo da Jeremić nema ništa sa pranjem para i korupcijom? Sad smo svi mi ‘cipiripi’, kopčamo se na leđima i verujemo da je Vuk Jeremić pošten konsultant i premudri analitičar čiji saveti i analize vrede milione dolara i evra?!“⁴⁵

Vučićevičev stav je da evroreformska opozicija, baštinik Petog oktobra, uprkos deklarativnoj privrženosti demokratiji, priziva stanje masovne građanske neposlušnosti i institucionalne blokade, u cilju dolaska na vlast. Povod za kreiranje ove medijsko-političke slike je afera „Cvetković“, navodna otmica lokalnog novinara koja je kritički deo javnosti u početku uverila u stvarni primer represije vlasti, a po analogiji sa slučajevima ubistva novinara u Slovačkoj trebalo je da dovede do političkog prevrata. Budući da se

43 Dragan J. Vučićević, „EU neće Srbe“, *Informer*, 20. 05. 2018, str. 5

44 Dragan J. Vučićević, „Pokvareni čovečuljak“, *Informer*, 09. 06. 2018, str. 5

45 Isto, str. 5

ispostavilo je otmica Cvetkovića režirana, gotovo fiktivna, Vučićević je kritički demistifikovao opozicioni diskurs nastao ovom prilikom razotkrivajući njegove „istinske“ namere: „Medijsko-politička operacija koja treba da dovede do što većeg haosa kako bi vlast u Srbiji bez izbora i u što kraćem roku bila oteta. Eto to je ono što se danas i ovde dešava pred našim očima. Janković, Jeremić, Đilas, Obradović samo su izvođači prljavih, terenskih radova. Njihovi nalogodavci sede u Vašingtonu, Briselu, Londonu i oni su odlučili da Aleksandra Vučića politički likvidiraju ne bi li odmah potom Srbiji polomili kičmu, ukinuli je kao ozbiljnu i nezavisnu državu i pretvorili u još jednu vazalnu, NATO teritoriju na Balkanu. Ništa od svega toga, naravno. Ništa ovde više nije slučajno. I ništa nije spontano. U trenutku kada Srbiju, na svaki način, treba naterati da prizna lažnu državu Kosovo, kada Srbe valja ubediti kako je za njih najbolje da Republike Srpske više ne bude, Vučić i njegova vlast jesu najveća smetnja. I zato, pošto na izborima ne bi pobedili ni u narednih 20 godina, zapadni moćnici su odlučili da iskoriste žutu-ološ elitu ne bi li vlast u Beogradu doveli u potpuno nemoguću situaciju. Računaju da će, pritisnut silnim izmišljenim aferama i svakodnevno bombardovan najgroznjim lažima, Vučić u nekom trenutku odustati, dati ostavku i prepuštiti vlast žutoj bandi.“⁴⁶

Nakon što je otkrio „prave namere“ opozicionih lidera i njihovih inostranih i lokalnih medijskih pomagača, Vučićević je bacio svetlo na jedan događaj, čiji se smisao i značenje može dovesti u smislenu vezu nizom prethodno datih opisa namera koje imaju predstavnici opozicije, kritičkih medija i neki krugovi i u međunarodnoj zajednici: „Lažna otmica lažnog novinara Stefana Cvetkovića bila je samo generalna proba, samo poslednja u nizu priprema terena za medijsko-politički haos koji ovog leta i naredne jeseni od Srbije treba da napravi novu Makedoniju. Baš kao što je lažna vest o otrovanoj vodi bila in-vivo eksperiment kojim je trebalo izmeriti krajnje granice budućeg specijalnog rata. Da li me pratite? Onaj ko je smislio da lažnu otmicu inscenira koristeći odavno kompromitovanog i nimalo kredibilnog Cvetkovića, čoveka koji se ‘proslavio’ najstupidnijim lažima, isti je onaj koji je Srbe u toku samo jednog prepodneva ekspresno sluedeo idiotskom pričom prema kojоj su vodovodi u Beogradu, Novom Sadu i drugim većim gradovima Srbije zatrovani tako što je u cevi prosut metan.“⁴⁷

Paralelno sa podizanjem nivo panike i moralne histerije u društvu, odvija se hajka na porodicu predsednika Vučića koja nije samo stvar opozicionih medija i političara, već ima dubinsko uporište u pravno-političkom sistemu koji radi protiv demokratski izabrane vlasti. Aludirajući na ovo poslednje, Vučićević otvoreno poziva oprez i zahteva angažovanost pristalica vlasti u odbrani predsednika. Svaki pokušaj potkopavanja vlasti treba tako demistifikovati da njene pristalice uvek i svuda budu svesni opasnosti njenog ugrožavanja. Narodna podrška nije potrebna samo na izborima. Potrebno je da se ona uvek i svuda obnavlja ne bi li se tako sprečila repriza Srbije posle petootobarskih promena. Ovakvi tekstovi mogu poslužiti kao objašnjenje kontinuiteta podrške sadašnjoj vlasti. Podtekst ovog pisanja je jasan. Treba biračko telo držati u stalnoj pripravnosti i kontinuirano mu servirati jednu te istu priču o vlasti, opoziciji, Srbiji, demokratiji, srpskoj naciji, opasnostima, pretnjama... „Zvuči li vam to poznato? Jeste li ovih dana na društvenim mrežama i u hejterskim medijima naišli na vesti o Vučićevom sinu Danilu, koji se na Mundijalu druži sa opasnim kriminalcima (!?), jeste li videli kako je žuti Apelacioni sud presudio da je Vučićev brat Andrej krv zato što je svojom kičmom i bubrežima prebio žandarske pendreke?! Sistem je, dakle, u pitanju. Sistem koji treba na silu da dokaže da je Aleksandar Vučić najgori,

46 Dragan J. Vučićević, „Politika likvidacije“, *Informer*, 16. 06. 2018, str. 5

47 Isto, str. 5

a da su dosovski lopovi i tajkuni najbolji. Sistem koji treba da nas ubedi kako nema većeg problema od Danila Vučića, koji u Rusiji navija za Srbiju, pa se još, zamislite, na tribinama stadiona i slika sa drugim navijačima! Sistem koji nameće tezu da su jedino rešenje oni koji su za 12 godina dosizma ovu državu pretvorili u paradržavni provizorijum na ivici bankrotstva. I koliko god vama sve ovo sad izgledalo nemoguće i smešno, nemojte se šaliti.“⁴⁸

Defaminacija opozicije praćena je odbranom vlasti. U Vučićevićevom pisanju, uspostavljen je balans između afirmacije jedne političke strane i negacije druge. To je pisanje koje politički opredeljuje i ideološki rubricira. Reč je o naglašeno angažovanom novinarstvu, novinarstvu u korist jedne, a na štetu druge strane. Racionalno razmatranje grešaka opozicionih partija, njihove organizacije, medijske prezentacije, kadrova i političkih učinaka, ponudio je sociolog Srećko Mihailović. Za razliku od Vučićevićeve, Mihailovićeva analiza je deskriptivno-eksplanatornog karaktera. Ovaj iskusni istraživač opisuje i objašnjava stanje, i u tome je, uprkos težnji da isto prikrije, vidljivo snažno antirežimski opredeljen. Po njegovom mišljenju, četiri su nedostatka kojima je bremenita opoziciona scena: „U najveće mane ogromne većine sadašnjih opozicionih partija i partija na vlasti ubrajaju sledeće četiri: strateška grešenja, taktička grešenja, distanciranje prema softveru ili svojevrsno raspamećivanje partija i mesijanske deluzije partijskih rukovodilaca.“⁴⁹

Za razliku od mnogih antivučićevski orijentisanih intelektualaca, Srećko Mihailović je svestan limita opozicione, ali i novinarske, gotovo histerično negativne opsesije Vučićem i njegovom politikom. Svoje gledište, on jasno saopštava u sledećem izvodu iz intervjeta, gde navodi: „To su one situacije kada opozicione partije glasaju protiv čak i onda kada imaju povoljno mišljenje o nekom predlogu, samo zato jer je AV podneo taj predlog. Zbogom pameti, dobro jutro Srbijo! Davimo se, AV nam pruži ruku da nas spasi, a mi ne prihvatom jer je to njegova ruka! Da se razumemo, ne slažem se sa velikim brojem političkih odluka prvog čoveka Srbije, u osnovi se ne slažem sa njegovom politikom u mnogim njenim aspektima, ali ga ne vidim kao čoveka koji je na drugoj strani, urbi et orbi.“⁵⁰

Uporedo sa „faličnom“ komunikacijom sa javnošću u celini, kao veliki problem pojavljuje se i loša komunikacija sa članstvom, simpatizerima i potencijalnim biračima: „Mislim na nemuštu komunikaciju sa članovima partije, sa simpatizerima, sa svojim biračima, sa građanima uopšte.“ Upravo ova slabost dovoljno je velika da se opozicione stranke polako gube iz društvenog života, da se članstvo pasivizira, a unutrašnje stranački život se svodi reciklažu već potrošenih kadrova koji ne ulivaju poverenje ni članstvu ni građanstvu.

Opoziciju prati i snažan trend odbacivanja mislećih ljudi iz vrhova političkih partija, što te partije čini politički-vrednosno nekonistentnim, nedovoljno razložnim i u krajnjoj instanci neuverljivim u odnosu na konkurenčiju, ali pre svega svoje slojeve u biračkom telu.

„Distanca prema softveru ili dezintelektualizacija partija, svojevrsno raspamećivanje partije. Intelektualci se sve više distanciraju od partija i uštrojenog i uštognjenog partijskog promišljanja stvarnosti. Ne

48 Dragan J. Vučićević, „Sluđivanje nacije“, *Informer*, 25. 06. 2018, str. 5

49 Srećko Mihailović, „Vlast je od nas napravila lutke mrdalice“, intervju sa Oljom Bećković, *NIN*, br. 3512, str. 33

50 Isto, str. 33

odgovaraju im obavezna prežvakavanja tankog mišljenja čelnika stranke, zahtev za ‘razradu’ partijskih floskula, pa ni partijska disciplina koja traži da se ‘pljuje’ po stranačkom ‘neprijatelju’, a hvali svaka budalaština stranačkih ‘prijatelja’... S druge strane, partijski čelnici se ovako ili onako osećaju ugroženim od svakog ko misli, a pogotovo ako drukčije misli. I otuda se partijska politika sve više vodi ‘po osećaju’ a ne ‘po pameti’. Posledice su prilično vidljive. Naravno da ima i intelektualaca koji su u dilu sa partijskim vođstvom i koji se priklanjaju partijskoj pameti i partijskim moćnicima, ali kao da i jedni i drugi u tome nalaze neki čar.“⁵¹

Četvrta slabost, po Mihajloviću, ogleda se u autopercepciji političkih lidera. Reč je o mesijanskoj ulozi lidera stranaka koja predstavlja ozbiljnu prepreku njihovom učinkovitom političkom aktivizmu. Ova prepreka nije nimalo laka za uklanjanje i strukturirana je u opšti politički obrazac koji je dominantan u Srbiji: „Velika boljka naših političara su deluzije o sopstvenoj veličini, pameti, znanju, političkoj umešnosti.“⁵² Mesijansko liderstvo znači nedostatak kritičke samorefleksije i praktično-političke autokorekcije. Mesijanstvo lidera opozicije vodi u greške iz kojih se množe poraze koji politički obesmišljavaju opozicioni rad.

U cilju prevazilaženja nabrojanih nedostataka i reafirmacije uloge i snage opozicije u političkom životu, grupa stranaka, predvođena Draganom Đilasom, pokrenula je inicijativu pod nazivom „Savez za Srbiju“, s ciljem da objedini opoziciju i pripremi je za nova politička iskušenja. Reč je o sveobuhvatnoj, politički i ideoološki heterogenoj koaliciji koja nalikuje na modele koalicionog udruživanja iz vremena devedesetih i borbe protiv vlasti Slobodana Miloševića. Đilas kao lider koalicije, svoj poduhvat predstavlja i kao izraz suštinske političke odgovornosti, ali i istorijske nužnosti: „Najveću odgovornost za propadanje Srbije snosi vlast olicena u Aleksandru Vučiću. Ali odgovornost snosi i opozicija. Rešenje je da ne menjamo samo Vučića, već sistem. Ako ne napravimo Savez, dajemo pravo Vučiću da radi šta je naumio, a nema smisla žrtvovati jednu zemlju jednom čoveku samo zato što ne možemo da se dogovorimo. Savez za Srbiju će biti osnovan. U njemu će se, pre ili kasnije, naći svi kojima je Srbija iznad stranačkih i ličnih interesa i koji shvataju ozbiljnost trenutka u kome se nalazimo. Kažu ljudi da smo dotakli dno. Dotakli jesmo, ali sa propadanjem nismo stali. Strmoglavi pad se nastavlja.“⁵³

Đilasovu viziju o opoziciji kao udruženoj protiv vlasti koja je označena kao „moralno zlo u istoriji“ deli i Zoran Lutovac, novoizabrani predsednik Demokratske stranke koji u intervjuu opozicionom nedeljniku *NIN* kaže da će sve svoje političke snage usmeriti ka traženju zajedništva među opozicionim liderima i strankama: „Razgovaraču i sa Đilasom i sa Jankovićem za opštu dobrobit. Ako je nešto dobro za naše građane i društvo, dobro je i za DS. Moramo probuditi nadu da su promene moguće, a prvi korak na tom putu je da se udruženo i sinhronizovano deluje. Ne možemo se boriti normalnim sredstvima parlamentarne demokratije. Ako pokušavamo da na represiju odgovorimo tako što ćemo davati saopštenja i zakonske predloge koji se potpuno ignorisu, onda to gubi pravi smisao. Moramo da odgovorimo aktivizmom.“⁵⁴

Nakon obnove ideje o ujedinjenoj opoziciji, sledi glorifikacija vanstranačke, tzv. građanske akcije protiv režima Aleksandra Vučića. U uslovima velike zasićenosti i razočaranja u političke partie i lidere u

51 Isto, str. 34

52 Isto, str. 34

53 Dragan Đilas, „Ako se ne dogovorimo Vučić može da radi šta hoće“, *NIN*, br. 3513, str. 10

54 Zoran Lutovac, „Samo udružena opozicija ima šanse“, *NIN*, br. 3519, str. 10

26. АПРИЛ 2018. / БРОЈ 3513 / 299 RSD

**НИН-ов ИНДЕКС: СРБИЈА НАЈГОРА
СРАМОТА КОЛИКО НАМ ДОБРО ИДЕ**

НИН
83 године
ТРАДИЦИЈЕ

**ОЉА
БЕЋКОВИЋ**

**СРЕЋКО МИХАИЛОВИЋ
ВЛАСТ ЈЕ ОД НАС НАПРАВИЛА
ЛУТКЕ МРДАЛИЦЕ**

**ДРАГАН ЂИЛАС
О САВЕЗУ ЗА СРБИЈУ**

**АКО СЕ НЕ
ДОГОВОРИМО,
ВУЧИЋ МОЖЕ ДА
РАДИ ШТА ХОЋЕ**

0 3513 >

 Austria 4.00 EUR
 France 3.50 EUR
 Belgium 4.00 EUR
 Crna Gora 2.99 EUR
 Denmark 3.90 DKK
 O. Britain 2.20 GBP
 8015 KM
 Greece 3.00 EUR
 Netherlands 4.00 EUR
 Hrvatska 30.00 KN
 Makedonija 249.00 DEN
 Germany 4.00 EUR
 Norway 45.00 NOK
 Slovenia 4.00 EUR
 Switzerland 6.00 CHF
 Sweden 60.00 SEK
www.nin.co.rs
facebook.com/ninonline
twitter.com/NedeljnikNIN

NIN, 26. 04. 2018.

опозицији, појава грађанских иницијатива и покreta изгледа као спасосна организационо-акциона formula. Дух протеста из 96/97, сећање на „Отпор“ само су успутни и охрабрујући „флешеви“ који треба да удахну нови живот опозиционој идеји и прaksi. У том контексту, радикално критични недељњици *NIN* и *Vreme* помно су пратили акције и активности грађанских иницијатива, успут их промовишући у нове политички relevantne актере: „Важно је и борити се против уцене којој smo за Vučića ако не сарађујемо с остацима политичког естаблишмента који je сада у опозицији. Problemi су дубљи, процеси који су Vučića doveli на врх политичке пирамиде су дуготрајни, па ih nije могуће прекинuti досадашњим мешавинама и за kratko vreme. Svako има права да se bavi politikom, па i Đilas, ali se naši i njegovi ciljevi ne poklapaju. Ne spekulisem kada kažem da su sve političke elite отудиле грађане. Zato vlastima i jeste lako da грађане сведе на uslovljene, послушне војнике који ništa ne pitaju. Jedini politički akter s jakom инфраструктуром je zapravo vlast, i to korišćenjem narodnih para, što je izrazito protivustavno. Naš fokus je da informisanjem i uključivanjem грађана s vremenom направимо društvo otpornije na уцене, на lokalnom i nad lokalном, pa čak i republičkom нивоу.“⁵⁵

Dalju elaboraciju идеја локалних покрета развио je sociolog Đokica Jovanović koji kaže: „Ako je rat previše ozbiljan da bi se njime бавили само generali, politika je previše важна да bi se njome бавили само političari, naročito ako су od увођења višestранаčja u Srbiji, ali i на Balkanu, konstantno produbljivali krizu do trenutka kada smo постали investorska праја. Koји су могући облици политичког delovanja u takvoj atmosferi? Protesti, naravno, javne tribine, umrežavanje sa sličnomišljenicima... ali, planira ли GF da изаде на изборе? Jedina иницијатива која има искуства за odborničkim klupama je Lokalni front који je 2015. u Kraljevu организовао неколико protestnih шетњи – за обесправљене, за незапослене, за propale investicije – заснованих на principima dekorupcije i transparentnosti u radu javne uprave. На локалним изборима нaredne godine су учинили gotovo nemoguće, освојивши pet odborničkih mesta i ostavivši Novu Srbiju i DS ispod cenzusa. Od tada je jedan njihov члан uhapšen zbog cepanja plakata Aleksandra Vučića, jedan je нападнут, a, kako kaže Predrag Voštinić, o ljudima који су u Lokalnom frontu prepoznali kapacitet za, ако ne promenu, onda makar bunt, treba govoriti kao о delu иницијативе koliko i о ljudima који sede u gradskoj skupštini.“⁵⁶

Uporedо са пружањем простора elaboraciji грађанских покрета nastalih u локалним срединама, veliki publicitet davan je i njihovim aktivnostima, попут протеста zbog preuzimanja Aerodroma Konstantin Veliki od strane Republike Srbije. Okupljanje грађана Niš tim поводом учинено je prvorazrednim političkim događajem, iako je protest bio kratkotrajan i limitiranog уčinka. Ipak, antivladini недељњици, попут *Vremena*, свесно су локално „догађање народа“ predimensionirali. Paradigma tog preuvečavanja smisla i značenja događaja je текст који tom prilikom napisao Slobodan Georgijev, novinar *Vremena* i urednik *BIRN-a*.

On u svom тексту поводом протеста u Nišu kaže: „Протест грађана Niša posle odluka uprave tog grada до поклони JP Aerodrom Niš Vladi Srbije на управљање огolio je систем до kraja: sve se odluke donose sa jednog mesta, а грађани bi trebalo da budu задовољни оним што mudro rukovodstvo odluci. U ovom slučaju – да јавна имовина jedног grada буде уступљена Republici na управљање и то onoj koja je rekla da ne ume da управља највећим aerodromom u Srbiji, onim u Beogradu... Niš je 'подигао' razne nevladine

55 Stefan Slavković, „Nova politička snaga u Srbiji,“ *NIN*, br. 3514, str. 9

56 Isto, str. 10

Vreme, 05. 04. 2018.

organizacije koje su se ujedinile sa građanima i organizovale da pokažu gradskoj vlasti da ne može 'tek tako' da deli javnu imovinu. Ono što je građane posebno irritalo – a videli smo to u TV prilozima N1 televizije i u izveštajima portala 'Južne vesti' jer svi ostali, razume se, čute – jeste činjenica da je nekoliko dana pre nego što je Grad 'prelomio' da aerodrom na njen zahtev dâ Vladi Srbije, to jest potvrđno odgovori na zahtev 'centrale', Uprava aerodroma saopštila da aerodrom dobro napreduje i da će za par godina biti samoodrživ, odnosno da će funkcionisati bez subvencija Grada.⁵⁷

Posle evociranja opozicionih uspomena iz davnih 90-tih, „pravo niotkud“ usledio je zaključak da je tema preuzimanja aerodroma u Nišu, podignuta na visok medijsko-politički nivo ne bi li se otvorio prostor ka ustupcima po pitanju Kosova. O ovoj čudnoj „zameni teme u javnom prostoru“, piše već pominjani Slobodan Georgijev. On jasno kaže: „U atmosferi povišenih osećanja zbog tenzija oko Kosova i Metohije, čini se da Vlada koristi momenat da se ispod radara provuče neka velika stvar, pa da docnije ni sami ne znamo šta se to dogodilo. Ipak, javnost kvari planove, ma kako bila marginalizovana i rascepka: nešto novinari, nešto građani u protestu, možda na koncu i saznamo pravu sliku onoga što je planirano da se radi sa vazdušnim saobraćajem u Srbiji.“⁵⁸

Prizivanje protesta pojavilo se kao direktni produkt novinarske etike sa aromom dnevne politike. Kulminacija zastupničkog novinarstva, otvoreno optiranje za jednu od strana u političkom procesu, dolazi do izražaja ne samo indirektno ili direktno, interpretacijom određenog aktera, događaja ili procesa, političnost novinara kao etički imperativ pisanja pojavljuje se kao poziv na akciju, svojevrsni apel koji treba da mobilise i inicira političku akciju širih razmena ne bi li se doveo u pitanje, a onda i oborio „mrski“ režim „diktatora“ Vučića. U tom kontekstu, sa velikom dozom gneva i lične ostrašenosti Radmilo Marković iz Vremena piše: „Na kraju ostaje još jedno pitanje: zašto baš sad protest? Zašto ne nakon silnih afera i brljotina ove vlasti, počev od afatoksina davne 2013. godine pa naovamo: do podavljenih ljudi u poplavama, pada helikoptera, lažnih doktorata i diploma, smanjenja plata i penzija, katastrofnog stanja u medijima, parlamentu, sudstvu, školstvu, zdravstvu...? I zašto na ovakav način? Jedan od odgovora mogao bi da bude da u Srbiji više ne postoji javnost, i da je društvo postalo toliko razmrvljeno da više ne postoji svest o javnom dobru, već da se reaguje samo individualno, kada vlast dejstvuje direktno ka novčaniku. Pa tako, ne postoji interes za opšte, poput očuvanja institucija i sprečavanja njihovog razaranja, već samo za pojedinačno.“⁵⁹

U duhu i slovu Markovićevog pisanja, Vučićeva politika predstavlja i svojevrsni alibi za ekstremni oblik građanske neposlušnosti koji je doveo u pitanje normalno funkcionisanje života u Beogradu i Srbiji i inicirao visok nivo panike, konfuzije i osećanja neizvesnosti za najveći broj građana Srbije. U cilju borbe protiv Vučića dozvoljeno je sve i Marković zato i povlađuje „niskim političkim strastima“ organizatora i učesnika protesta protesta, prizivajući još žešće i radikalnije političke obraćune na ulici: „Takođe, s obzirom da je Aleksandar Vučić efikasno isključio i opoziciju i medije sa nacionalnom frekvencijom – pa su preostala brutalna, neu-morna i iznad svega protivzakonita propagandna blaćenja i periodična direktna obraćanja građanima sa upotrebot medija kao megafona – građani i nemaju još mnogo opcija sem da direktnom akcijom pokažu nezadovoljstvo.“⁶⁰

57 Slobodan Georgijev, „Francuska vezá, niška pobuna“, *Vreme*, br. 1422, str. 6

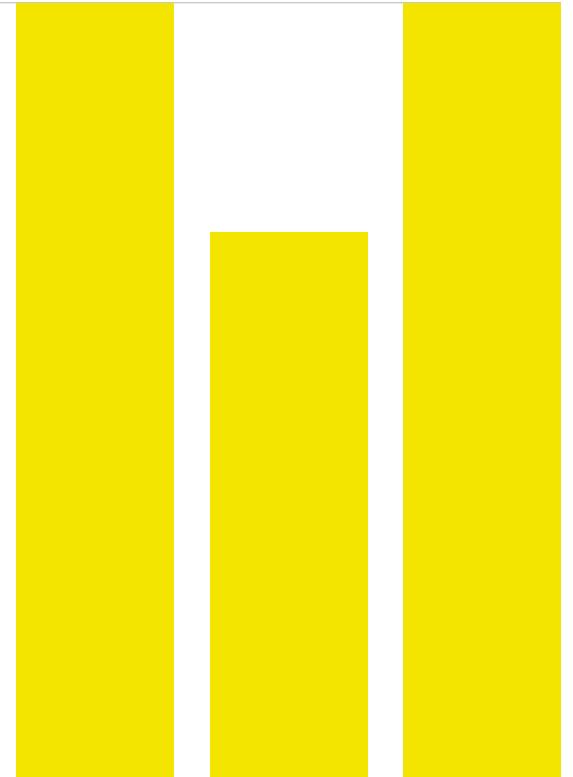
58 Isto, str. 7

59 Radmilo Marković, „Rezervoar pun gneva“, *Vreme*, br. 1432, str. 7

60 Isto, str. 9

Uopšteno uzev, građanske inicijative su kao ponovno rođenje i sprovođenje ideje o ujedinjenoj opoziciji do bile nesumnjivo podršku kritičkih štampanih medija, posebno nedeljnika. Duh i slovo tekstova napisanih o obe ove teme, pokazuje da su autori tekstova bili i jesu na strani građanskih inicijativa i politički slabašne opozicije. I dok opozicija u njihovom pisanju vidi tračak nade na će postati ozbiljan konkurent vladajućoj stranci, novinari radikalno kritičkih nedeljnika u pomenutim političkim akterima prepoznaju i nagradu i utehu za svoje angažovanu i snažno politički obojeno pisanje.

5
O autorima

O AUTORIMA

Institut za javnu politiku je regionalna *think-tank* organizacija. Deluje u regionu Zapadnog Balkana kroz rad kancelarija u Beogradu, Podgorici i Ljubljani. Promocijom javnog dijaloga i konstruktivnih rešenja, Institut za javnu politiku doprinosi naporima država Zapadnog Balkana da postanu ravnopravni, pouzdani i progresivni partneri u evropskim integracijama i međusobnim odnosima. Nakon inicijalnog istraživanja i analize društvenog i medijskog konteksta u državama Zapadnog Balkana, *Institut* je razvio i sproveo niz projekata vezanih za medije, među kojima su: Uloga medija u procesu sekuritizacije na Zapadnom Balkanu, Civilni odgovor na klijentelizam u medijima – Medijski krug, NATO Reach Out - monitoring medija i Uloga medija u praćenju R1325 u Crnoj Gori.

Medijski arhiv EBART je privatna kompanija, osnovana 2000. godine. Njena osnovna aktivnost je čuvanje podataka iz štampanih medija u elektronskoj formi. Novinski arhiv postoji od 2003. godine i do danas je u njemu uskladišteno više od 3.000.000 tekstova iz štampanih medija koji imaju nacionalnu pokrivenost, kao i odabranih lokalnih medija. *Ebart* je specijalizovan i za izradu analiza medija. Od osnovnih, kvantitativnih analiza, preko kvalitativnih analiza koje porede medijski tretman zadatih ključnih reči, pa sve do složenih analiza sadržaja.

Velimir Ćurgus Kazimir je rođen 1948. godine u Novom Sadu. Od 2002. godine direktor je Medijskog arhiva Ebart, jedinstvene medijske dokumentacije u Srbiji. Bio je novinar i urednik kulturne rubrike u Politici od 1988. do 1996. godine. Jedan je od osnivača Nezavisnog udruženja novinara Srbije. Autor je desetak knjiga proze i eseja na temu kulture i kulturne politike. Njegova dela prevođena su na engleski, francuski, nemački, španski, poljski i japanski jezik. Dobitnik je Međunarodne nagrade za esej časopisa Lettre International u Vajmaru 2000. godine. Član je srpskog PEN centra od 1987. godine. Priredio je više knjiga na temu odnosa politike i medija. Autor je više projekata iz oblasti istraživanja, medija i kulture. Posebno se bavio istraživanjem medijske scene u Srbiji i uticajem medija na političku i društvenu stvarnost. Autor je knjige "Hajka - analiza medijske kampanje protiv Vlade Zorana Đinđića".

Dr Isidora Jarić rođena je u Beogradu 1970. godine. Docentkinja je Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu, na Odeljenju za sociologiju, na kome je i stekla titulu doktora nauka. Saradnica je Instituta za sociološka istraživanja, koji se bavi istraživanjem i ispitivanjem globalnih karakteristika i preobražaja u srpskom društvu. Urednica je dela "Bolonjska reforma visokog školstva u Srbiji: problemi, dileme, očekivanja i strahovi nastavnog osoblja na Beogradskom Univerzitetu" (Institut za filozofiju i društvenu teoriju i Filip Višnjić, 2010.), kao i dela "Politike roditeljstva" (Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu, 2015). Objavila je brojne naučne radove, članke i knjige, među kojima je i "Kultura i preobražaj Srbije – vrednosna usmerenja građana u promenama posle 2000. godine".

Danica Laban, rođena u Beogradu 1976, medijska analitičarka, novinarka i komunikološkinja. Završila je master studije novinarstva na Fakultetu političkih nauka u Beogradu. Radila je na brojnim projektima, koji su u svojim medijskim komponentama imali zastupljenu vidljivost, treninge i istraživanja u oblasti medija. Saradivala je sa domaćim i stranim organizacijama i institucijama, poput Saveta Evrope (CAR project 2011-2012), UN Women (projekti u oblasti socioekonomskog osnaživanja žena 2012), Kancelarijom za ljudska i manjinska prava (2012 - 2013, 2015 - projekti za unapređenje položaja Roma) itd. Radila je i na evalvaciji medija u Srbiji za Strategic marketing/IPSOS (2009-2011), za potrebe BBC Trust. Agenciju *Jigsaw Communications*, u okviru koje i danas posluje, osnovala je 2006. Tokom karijere, bila je i novinar i urednik na RTS, BK TV i TV Politika.

Dr Dejan Vuk Stanković rođen je u Beogradu 1973. godine. Titulu doktora nauka stekao je na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Beogradu, na katedri za filozofiju. Trenutno predaje filozofiju, etiku i filozofiju obrazovanja na Učiteljskom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Od 2000. do 2013. godine stručno se usavršavao i učestvovao na projektima Instituta za filozofiju i društvenu teoriju kao stipendista Ministarstva za nauku, tehnologiju i životnu sredinu. Od 2004. do 2006. godine radio je za *Marten Board International*, privatnu kompaniju specijalizovanu za istraživanje tržišta i javnog mnjenja. Od 2006. godine do danas je nezavisni politički analitičar, komentariše politički i društveni život u Srbiji i regionu za različite TV i radio stanice i štampane medije.

Unos i obrada podataka:

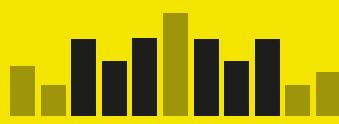
Predrag Bajić, doktorand Fakulteta političkih nauka

Milica Oros, diplomirani novinar, Fakultet političkih nauka

Katarina Vukajlović, diplomirani novinar, Fakultet političkih nauka

Veljko Gluščević, doktorand Filozofskog fakulteta u Beogradu

MEDIJAMETAR